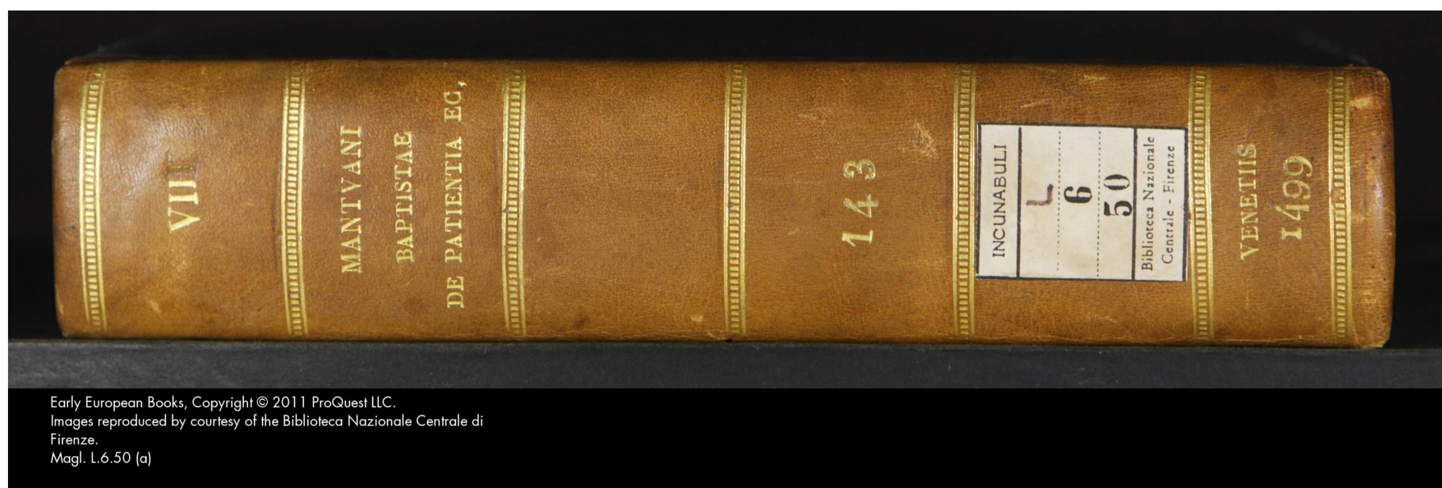
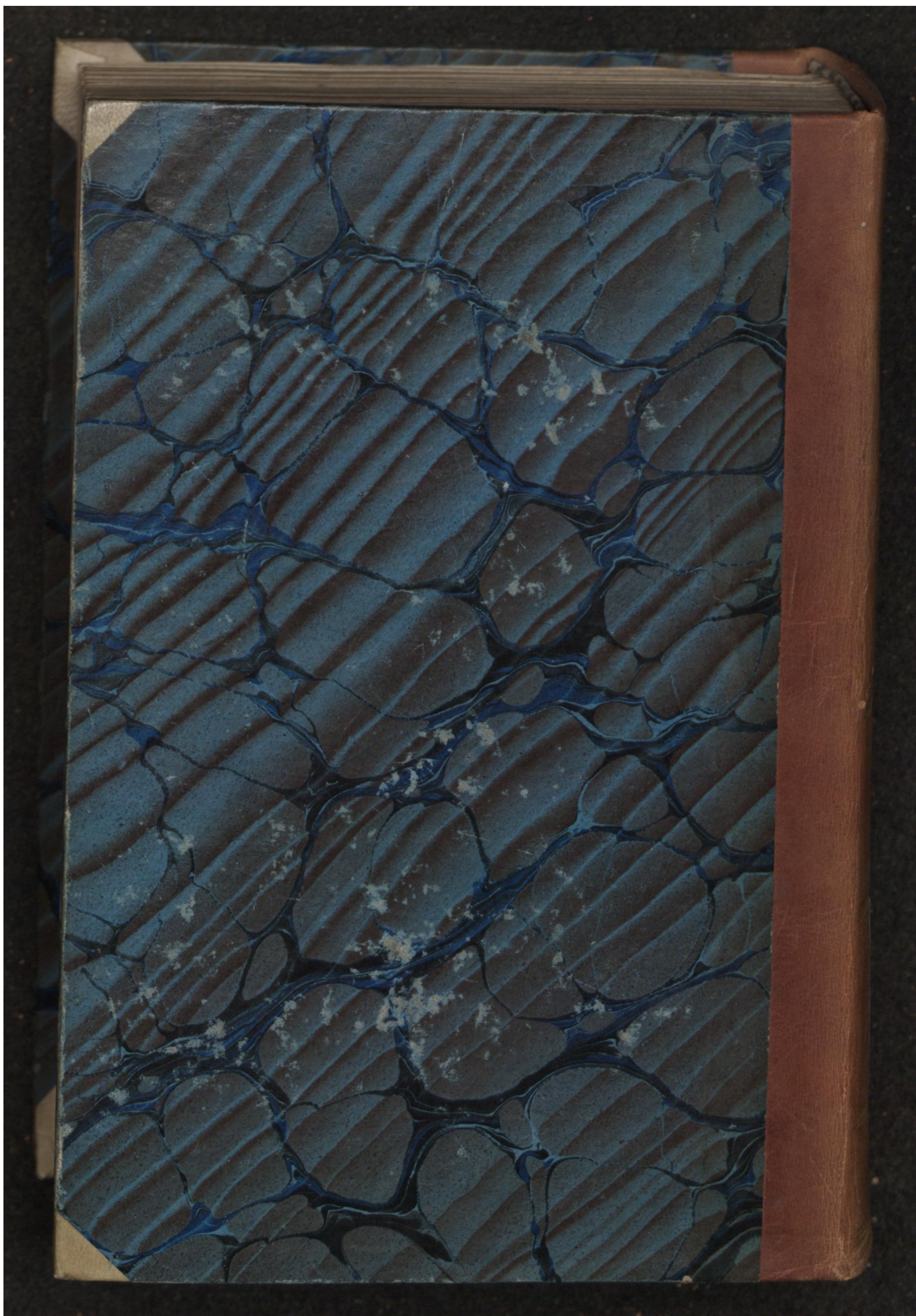

VIII
MANTVANI
BAPTISTAE
DE PATIENTIA EC,
143
INCUNABULI
L
6
50
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
VENETIIS
1499

Jesus Maria.

f RATER Baptista: Mantuanus Carmelita Lodouico Fuscarario ac Joanni Baptiste Refrigerio viris integerrimis. S. P. D. Libellum meuꝫ cui ꝙ Marie virginis historiam continet Parthenice titulus est duorum annorum lucubrationem tibi ⁊ Joanni Baptiste Refrigerio dicare ⁊ sub vestrorum nominum inscriptionibus edere cõstitui. Et ne quis hoc ab re ⁊ temere factum existimet causam breuiter explicabo: Nuper in cenobium nostrum dire pestilentie immisso veneno toti urbi ceperamus esse timori. pellebamur non a colloquio tantũ verum ⁊ a conspectu hominum: ⁊ ab omni humano commertio tanq̃ basilisci qui solo visu noxii dicuntur longe prohibebamur. Attoniti eramus: lababant genua nutabant animi. Domi mors imperabat foris brumale frigus quotidiane pluuie annone caritas ⁊ publica fames bellorum strepitus: hominum saluti sue consulentium seuera custodia: aqua ⁊ igni interdicti videbamur. vndiq̃ timor. vndiq̃ calamitatum confertissima acies aduentare nunciabãtur: interclusi eramus: nec vlla videbatur euadendi via: omnia mortem intentabant: ⁊ erat vna salus miseris nullam sperare salutem. Tu cum Refrigerio nostro credo a deo missus in atra densissime noctis calligine cecutienti mihi tanq̃ cum aurora matutinus lucifer diem aperuisti. spem vite confirmasti: xenia misisti: in amplas ac magnificas edes tuas hospitio me suscepisti: lautissime elegantissime pauisti. Nec quod magis miror videbaris hec tãta peregrino ⁊ hospiti prestare sed parenti sed deo ipsi nullum clementie: nullum misericordie: nullum liberalitatis officium pretermisistis: omnia omnium virtutum munera mihi rite persoluistis. Erat mecum Frater Petrus Nauolarius calamitatum mearum semper fidissimus comes ⁊ Bernardinus Tridinus qui beneficiorũ vestrorum magnitudinem admirantes sepius aiebant se nisi oculis vidissent nunq̃ credituros in hoc tam corrupto ⁊ perdito seculo tantum in quoq̃ superesse virtutis. Vos calamitatem meam in felicitatem conuertistis. vos mihi quod Diomedi Daunus quod Olyssi Alcinous quod Euander Enee: quod Progenitori nostro Helie fuit sareptana mulier quod christo Sacheus ⁊ Lazarus fuistis. Et procul dubio Lodouice mihi hec omnia consideranti verum videri posset

quod vulgo fertur tuam. s. gentē ex antiquo illo romane virtutis ro
bore propagatam: & a fusco quodam: qui tum erario preerat cum ro
manorum Colonia Bononiam missa est nomen & gen us accepisse.
huic tam clare origini cognomen astipulatum attestat u r antiquitas
tua & tuorum maiorum dignitas respondet tuorum & morum inte/
gritas & publica fauet opinio. quis enim n on credat ta m clare prestā
tisqꝫ familie egregium aliquod fuisse princ ipium: facile igitur & ego
in hanc sententiam venirem nisi altera verior tue gentis constaret
origo: Nam populi Bononiensis annales & diaria perscrutantibus
euideus est tuam fuisse vnam ex iis nobilibus potentibusqꝫ familijs
sic enim illas appellant quas post miserabilem patrie tue stragem:
& deplorandam euersionem ad instaurandum vrbis decus Iotarius
imperator Bononiam misit: sed hanc originem omnium victrix ob
scurauit antiquitas. dignissima proculdubio & venerande maiesta/
tis fuit hec origo gentis tue sed longe maioris glorie splendorisqꝫ
est tot prestantium ciuium vt stemata docent feracissimā fuisse tot
preclara virorum ingenia tulisse tot virtutibus quasi stellis quibus/
dam claruisse tot laude dignos nepotes progenuisse: quorum qui/
dam non ad minutarum sordidarumue sed maximarum & rei publi
ce valde vtilium rerum negociationem se contulere: & summa fide di
ligentia solertia patrimonium amplificantes nouas edes extruxe/
runt extructas expoliuerunt auxeruntqꝫ: fundos compararunt: di/
uitijs opibusqꝫ longe lateqꝫ splenduerunt. quarū partem inopi par/
tem templo partem suis opportune ponentes optimorum ciuium
pijssimorumqꝫ christianorū sibi merito nomen acquisiuerunt. Qui
dam summa cum gloria legum studia sequuti non suo tm̄ verum et
futuro seculo mirum in modum profuerunt: qualis egydius fuit cu/
ius adhuc in diui Dominici cemiterio marmoreum sepulchrum ma
gnis extructum impensis ostenditur: fuerunt complures alij quorū
quom oportuit opera & consilio respublica vsa est: & qui summa pie
tate patriam complexi res preclaras prudēter fortiterqꝫ gessere: qua
lem Romeum perhibent equitem auratum & iureconsultissimū re/
rum humanarum diuinarumqꝫ peritissimum. de cuius acri ingenio
strenuitate facundia & in omni priuato publicoqꝫ munere prestan/
tia quotidie apud maiores natu cum admiratione sermo est: & omni
um qui eum nouerunt iudicio summum patrie decus fuit & ornamē

tum. Extant apud te Lodouicé commentarij ꝙ̃plures orationuꝫ di-
uerſis in legationibus ab eo ſcite docte ſapienterqꝫ habitaruꝫ in qui
bus diſciplinarum omnium ſacrarum precipue ſcripturarum cogni-
tio ingens dicendi vehementia ⁊ immenſa patrie charitas eluceſcit.
Ex tam claris igitur fontibus non potuerūt niſi optima flumina de
riuari. nec mirum eſt te virtutum amatorem ⁊ cultorem eſſe probita
tis que tui generis radicibus incocta eſt. propterea nec per longa tē-
porum ſpacia nec per mala huiuſce vite noſtre contagia potuit ener-
uari. Eſt profecto vt videre videor magnū virtutis adiumentum cla
ris ortum eſſe parentibꝰ. ſolent enim iuuenes qui aliquid indolis ha
bent ne degenerare videantur maiorū ſuorum dignitatem emulari ⁊
ad paternarū laudū aſpirare felicitatem: ſic Philippi nomen Alexā-
drum ſic maioris aphricani gloria minorem Scypionem ſic ceſaris
Julij fama Octauianū excitauit: ſic deniqꝫ Pyrrhꝰ Achilleides erat
animoſus imagine pr̄is. Te quoqꝫ Lodouice ꝙ̃qꝫ deo ⁊ natura du
cem te tuiſqꝫ annitentibus ſtudijs virtutē amas nō parū anteceſſor
tuorū te iuuare poſſunt imagines: quorum mores equare vt arduuꝫ
⁊ difficiſe ſic certe ⁊ pulchrū eſt ⁊ laudabile. Te vͦ refrigeri ſilentio
preterire non poſſum ne tuorum in me meritoruꝫ: que prope infinita
ſunt oblitus videar. ſcribam igiutr: que ⁊ neceſſitudinis noſtre fue
rint exordia: ⁊ eiuſdem perpetuo conſeruande ſint munimēta. Ex eo
tēpore quo primū Bononiam veni ſemꝑ aīaduerti te morū grauita
tem: viteqꝫ honeſtatem cū optimis litterarū ſtudijs ſic coniunxiſſe:
vt facile conijcere poſſem te in optimū ⁊ preclarū virū breui euaſurū
quod ⁊ rei comprobauit euentus. Nam ad preſens nec melioreꝫ nec
eloquentiorem ciuem te habet feraciſſima preſtantiū ingeniorū Bo
nonia. Tu Pōpeane magnanimitatis: ⁊ catoniane integritatis emu
lator tanto patrie tue factus es ornamento: vt de te dici poſſit illud
Maronis noſtri vitis vt arboribus decori eſt: vt vitibus vue: vt gre
gibus Tauri ſagetes vt pinguibus aruis Tu decus omne dijs. Ex-
tant enim plures abs te edite orationes ⁊ epiſtole ciceronianam ma
ieſtatē redolētes: ex q̄bus quantū ingenio ⁊ doctrina polleas facile
dignoſci pōt vnde nec ſine magna animi voluptate ea legere ac perle
gere poſſū. extāt ⁊ poemata tua: q̄ tuſca lingua plurima compoſuiſti
tanto ornatu tāta venuſtate tāta felicitate cōdita vt ⁊ mihi ⁊ oībus
vſui ſint ⁊ miraculo habeant. Taceo tuā in patriā pietatē: ⁊ ī amicos

fidem ⁊ constantiam. placuit mihi semper in primis tua in Deum
optimum sancta religio. Sepius quidem sacra loca ⁊ cenobia adis:
Dei bonos seruos colis ⁊ veneraris: placuit item ꝙ parenteꝫ tuum
peritissimum olim physicum qui Auicennaꝫ ⁊ Hippocratem: dum
viueret publice interpretans medicinam florentissime docuit incre-
dibili quodam studio ⁊ pietate semper obseruaueris. pretereo splen
didas affinitates partos in patria ⁊ extra honores: hec enim quoni-
am fortune bona sunt: nec quemꝗ̃ meliorem faciunt: licet secūdum
peripateticos ad humane felicitatis consumationem faciant: nunꝗ̃
ad amandum quempiam me allicere potuerūt. Sed vt sermonis no
stri principio finis consentire videatur vnde digressi sumus reuerta-
mur. beneficia nuper a vobis in me collata recensebaꝫ: vt non leuem
fuisse causam ostenderem que ad prefati libelli mei donationem et
ad hoc tenue gratitudinis munus me adhortata est: illorsum nostra
tendebat oratio. Solebant romani veteres eum qui ciuem seruasset
in bello corona que ciuica dicebatur insignire: ꝙ si apud eos tantus
honor erat ei qui alium seruasset quanti ego ne ingratus sim te Re-
frigeriumꝗ̃ facere debeo qui non ciues meos ⁊ fratres tantū sed et
meipsum deo mouente: viamꝗ̃ monstrante seruastis: Decorari vos
oportet hac nostra ⁊ si paupere corona tamen ꝙ a generosa mente ꝓ
ueniat digna est quā leta fronte ⁊ tranquillo vultu accipiatis: que ce
lestis ⁊ vere beatitudinis vobis sit presagium virtutum vestrarum
monumentum ⁊ amicitie nostre pignus immortale. Ab ineunte eta-
te quom sub paterne discipline cura educarer ⁊ postꝗ̃ ad sancti mō
tis Carmeli seueritatē me contuli vbi inter viros qui Heliam Heli-
seumꝗ̃ prophetarum sanctissimos exprimere conantur iam diu vixi
semper accepi beneficiorum acceptorum nullo pacto decere memo-
riam amittere: sed oportere de referenda gratia semper cogitare: et
nunꝗ̃ obligationem dissimilare. Quantas igitur potero gratias refe
ram quas si referre negabit inopia verbis agam. sin agere nequiue-
ro saltem habebo. Ad presens ergo munusculo isto contenti eritis:
quod vobis tota mentis intentione dico facturus multo ampliora si
possem. Valete.

Apologeticon ad eoſdem.

q Uoniam fortaſſe cõplures rei vt mos eſt nouitate perlecti ⁊ ſi non perlegent legent tñ Parthenicẽ noſtram ſub veſtris iam iam nominibus edendam ne in aliquẽ male opinionis morbũ incidãt volo quendã ſalutaris antidoti ſynthesim eoꝝ mentibus admouere. Omnes tñ premonitos volo ſi qd mee iucundiſſime Parthenice decoris ⁊ venuſtatis deeſt: multum aũt deeſſe quis dubitat? Impacienti Refrigerij deſiderio totum imputandum eſſe cuiꝰ longis precibus expugnatus me exorari ⁊ libellum quaſi implumes pullos ante tempus paſſus ſum euolare de nido. Nec erat eius aliud deſiderium ꝙ̃ vt ſanctiſſime virginis laudes a pluribus legerentur: ⁊ Parthenice noſtra poetico veſtita decore de eccleſiaſtico prodiens gymnaſio populi in ſe conuerteret intuitum. Sed neſcio an quod voluit obtinebit: pia ſunt vota: ſed metuo ne non felici fraudentur euentu. nam nec qua debuit lima cruciata eſt nec hominum mentes vt eſſe deberent affecte ſunt Nam dum quiſqꝫ temporum vicio cumulandis opibus aut augendis honoribus operam impendit liberales artes intermittuntur: que inter humana bona ſole ſunt verum decus ⁊ honeſtiſſimum peculium. Sed de his al's: nunc ad preſens inſtitutum accedamus. Uidebor fortaſſe contra ⁊ conſuetudinem ⁊ profeſſionem meam nimium excandeſcere: ⁊ Rhodio ſeu lindio Herculi ſacrificare: ſed ſi non nihil quod neqꝫ propoſitum eſt limitem exceſſero detur rei contra quam dicturus ſum indignitati ⁊ iniurie quam quotidie patimur grauitati: meminerit quiſqꝫ Moiſem iuſta indignatione commotum tabulas dei digito ſcriptas confregiſſe. ⁊ conſideret diuum Hieronymum ſuorum detractorum quos ſepe canes nominat maledictis reſpõdere coactũ tanto nõnunꝙ̃ ſtomacho moueri vt et ſi nunꝙ̃ iuſticie ⁊ veritatis. aliqñ tamen modeſtie ⁊ grauitatis videat oblitus. Et qs aduerſus hos iniquos iudices vocẽ non tollat qui aſſidue contra mei ſimiles tam inepte tam proterue tam procaciter tam petulanter obloquũtur? Aiunt nos leuibus ſtudijs oblectari: nec carmina decere religioſum virum. hec condemnationis noſtre cauſa eſt contra hos duce veritate paramus expeditionẽ. hi proculdubio ſi errorem ſuũ cognoſcerent ſi ſaperent ⁊ intelligerent in eternum ſilentiũ obmuteſcerent. Et ſi quotiens peccãt atramẽto linirentur vt quorundã ludoꝝ lex poſtulat Andromada ⁊ Memnone nigriores eſſent.

Vellem hieronymum legissent & scirent an mulierez alienigenam bel lo captam postq̃ decaluata est in matrimonium ducere liceat. quid sit egyptum vasis aureis & argenteis omniq; preciosa supellectile spo liari ab hebreis. Quid mistice significet templum dei & arcaz legis au ro barbarico decorari: quid est q̄ Salomon id est dei sapientia tēpli materiam & ornamentū omne ex libano phoenicia & gentilium insu/lis aduexit. Quid est reginam sabeorum qui erant ethnici arabie po/puli tantam odoramentoruz copiam hierosolimā ad pacificū regē at tulisse. Quid est tres magos auro thure & myrrha christū in cunabu/lis adorasse: & barbara peregrinaq; lingua Mariā salutasse. Cur pu/tas Joseph & Mosem omnem egyptiorum sapientiā didicisse: Cer/te p hec & hijs similia significatur omne quod in terris boni erat siue rerum siue sermonis christo deberi. quod ipse postea expressit dicens quom exaltatus fuero omnia traham ad meipsum: ergo de numero omnium non est eloquentia nec poesis: quis angelorum vobis o cri/tici reuellauit ab illa generalitate duo hec excludi: Quid est quod in psalmo legit̃ myrrha & gutta a vestimentis tuis a domibus eburneis ex quibus delectauerunt te filie regum in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumamicta varietate. hec etsi ad virtutes & mores referri videantur nihil tamen prohibet & ad eloquij sermonisq; varietatem extendere: nam teste Job: lex dei & sermo mul tiplex est: nec vnam habet interpretationem cuz auctore Paulo vnus quisq; in sensu suo abundet. Vellem ne totiens bonos incessent an tiquissimos & sanctissimos hebreorum viros scirent non legisse mo/do sed & factitasse versus & poemata: poetasq; fuisse. sed alio nomi/ne carmen appellabant. nam cantica: psalmos: hymnos: magis voca/bant q̃ poemata: vt illud: Te decet hymnus deus in syon. Et illud: Psalmum dicite nomini eius. Et iterum: Sumite psalmum & date tympanum psalterium iucundum cum cithara. Et iterum: In psal/mis iubilemus ei Et item illud: Exurge psalterium & cithara. nonum quam & carmen dicūt vt illud: Carmen deo nostro: sed quid de voca/bulis est cōcertatio cum eandē rē esse cōstat quā greci psalmū & hym nū dicūt: nos carmē appellamus & versus: Dicite: moses sanct⁹ fuit: scripsit moses carmen: & illud filios & filias iussit ediscere. An Dauid sanctus est: At Dauid psaltes citharedus & poeta lyricus fuit. Audi/sti cum legeretur in psalmo: Exurge gloria mea exurge psalterium et

cithara. Audin audin? Psalterium ⁊ citharam gloriam suam vocat. Sed quid quasi in re dubia hesitamus? interroga doctissimos hebreorum: lege Hieronymum fidelissimum interpretem. Credo ego Dauid ⁊ naturalis ⁊ moralis philosophie studiosissimum fuisse: ⁊ poetico diuinoq; spiritu nonnunq; tantũ incaluisse vt aliquando ꝓphetaret non aduertẽs quid diceret. audi psalmum: Celi enarrant gloriam dei ⁊ opera manuũ eius enunciat firmamentum. Audi ⁊ alium: Delectasti me in factura tua ⁊ in operibus manuum tuarum exultabo. Et paulo infra redarguens eos qui a scientiarum contẽplatione cessant. subiungit: Uir insipiens non cognoscet. ⁊ stultus non intelliget hec. ⁊ in alio spalmo legitur: Deus scientiarum dominus est. Dicite: Hieremias sanctus est? at ipse numeris Threnos scripsit. quo genere poematis primus Simonides apud grecos vsus dicitur. Quid de Job sentitis? magna pars calamitatum eius heroico versu Hieronymo teste decurrit. O sapientes viros ⁊ dignos quibus ecclesie credamus habenas: proscribere volunt carmina. proscribentur ergo Mosis Dauid Hieremie ⁊ Job imortali veneratione digna volumina? ab equo animo esse iudices: nec precipites in sentẽtiam ruatis. date diei dilationem. peregrini testes adducendi sunt. sed quid est vos rogo. dienoctuq; in ecclesiis carmina legimus ⁊ cantamus. vosipsi nonnunq; adestis cum canitur: Jam lucis orto sidere. Conditor alme siderum. Ales diei nuncius lucem propinquam precinit. Aurora lucis rutilat. Lux ecce surgit aurea. Eterna celi gloria: beata spes mortalium. Altitonantis vnice casteq; proles virginis. O quam glorifica luce coruscans. Sanctorum meritis inclyta gaudia. Iste confessor domini beatus. Salue sancta parens enixa puerpera regem. Qui celũ terramq; regit. Adestis inquam cum hec ⁊ id genus alia vel leguntur vel canuntur: tacite cornicamini: que auditis laudatis: talibus placari deum confitemini: hec poetarũ carmina sunt: ⁊ poetarum carmina vultis explodere. idem placet ⁊ displicet. idem ꝓbatis ⁊ improbatis qđ quãtũ vitiũ sit dialeticos interrogate. satis vobis erat tacuisse ⁊ digito cõpescuisse labella. debebatis ea saltẽ diuine scripture verba timere. veh vobis q̃ dicitis bonũ malũ ⁊ malũ bonũ ponẽtes lucẽ tenebras ⁊ tenebras lucem. Vestre inconcine nuge p̃claris ingeniis scandalum sunt: sanctis virtutum conatibus obsistunt. accidie ignauieq; semina spargũt Lõge aliter locutus est christus scrutamini scripturas inq̃t:

& in discipulos irasci visus est quod parabolas apologis persimiles tardius intelligerent cum dixit adhuc & vos sine intellectu estis. Isti ut arbitror quadam sua bona ut aiunt voluntate contenti intellectum excolere negligunt huiusmodi vita si bona sit nescio: certe eam Hieronymus rusticam vocat. Ego existimo bonum virum esse non posse qui vel sua vel aliorum prudentia non regatur: oportet ergo istos si boni esse curant vel que dicimus scire vel scientibus credere. Credant ergo nobis: & sileant & nos quoque recepti canemus: Aiunt sanctos viros ignaros litterarum fuisse: fateor de quibusdam: sed erat in eis dei spiritus rerum omnium scrutator & doctor: Rudes erant inquiunt apostoli: non inficior eos cum electi fuerunt rudes fuisse sed expoliuit eos christus: & discipline sue magisterio formauit cur paulus vas electionis appellatus est: An quod pie voluntatis motu ferretur: Non utique sed quod diuine legis & scripturarum erat armarium. sic Hieronymo placet. si aliter sentitis vel Hieronymo prudentiores vel pessimi hominum estis: quia nec prudentes estis nec prudentibus assentitis. Tria hominum genera canit Hisiodus. unum eorum qui que agenda sunt vident aguntque: & hi quidem optimi sunt. Alterum eorum qui etsi non videant videntibus tamen obediunt. & hi quoque boni sunt Tertium penitus inutile & abominandum eorum: scilicet qui nec sua ut dixi nec aliorum prudentia gubernantur. propterea in psalmo dicitur gens stulta & absque consilio: utinam intelligerent & saperent & nouissima prouiderent. Colenda ergo sunt ingenia scrutande scripture rimandi codices: euoluende historie. Augustini verba subiiciam. sic enim in libro de doctrina christiana nos instruit dicens philosophi maxime Platonici si que fidei nostre consentanea dixere non solum formidanda non sunt. verum etiam ab eis tanquam ab iniustis possessoribus in usum nostrum conuertenda respondebunt fortasse de philosophis Augustinum non de poetis loqui: verum aiunt. sed nunquid poete philosophi sunt: Qua sententia illa est discite iusticiam moniti non temnere diuos. Et illa morte carent anime. Et illa que inquit apud inferos purgari: Que quis apud superos furto letatus inani Distulit in seram commissa piacula noctem: Non ne omnes platonice & vere immo & catholice. Empedocles philosophus orator & poeta fuit tragedias & Xerxis transitum carmine scripsit. Homerus & philosophus & poeta fuit: putauitque omnia ex aquis progenita nam Oceanum omnium patrem dicit. Ille ipse de quo Augustinus ait: Plato poeta fuit: poemata edidit & tragedias

Lucretius poeta fuit ꝛ philosophus. Marcus manl. philosophus ꝛ
poeta. Macer phus ꝛ poeta. Quintus serenus: ꝛ Ausonius medici ꝛ
poete: Quom Uirgilij georgica legis: phiam legis. Tota Eneis ethica
est. docet enĩ quo pacto vir fortis oẽs casus ferre debeat: quid ĩ omni
fortuna sentiendum quid dicendum quidue tacendum sit. Et magnꝰ
est in eo libro ceterisq̃ similibus non eloquentie solum sed omnis sci
entie sapientieq̃ thesaurus: ꝛ licꝫ iste pueris tradantur sunt tamen vi
riles senilesq̃ lectiones. Sed ne forte dicere audeant apud antiquos
ecclesie doctores ꝛ magistros nullam fuisse poesim facile namqꝫ in id
mendacium prolaberentur nullam habentes historiarum notionem
volo eorum occurrere delicto ꝛ ne se tanti criminis reos faciant ob-
stare. nobile psychomachie opusculum christianum habet auctorem
O mastigophori castigatoresq̃ nostri videbitis illic figmenta ꝛ pro-
sopopoeias vbiq̃ resonare. Quid de Paulino Nolane vrbis episco-
po Hieronymi contemporaneo ꝛ familiari? Nonne pulcherrima que
adhuc extant ꝛ semper extabunt excudit poemata? Cum adhuc ado-
lescentulus essem ꝛ a studijs ecclesiasticis more illius etatis abhorre
rem forte in ea poemata incidi: ꝛ carminis suauitate delectatus ani-
mum ad res diuinas paulatim appuli: ꝛ ex illo tempore sacrarum lit-
terarum studiosior fui. sic precor accidat ijs qui mea legent: ꝛ fiant li-
belli mei quasi apostolica retia ꝛ trahendis ad christum hominibus
laquei tenaciores: Ambrosium Mediolanensem archiepiscopum: et
Bedam presbyterum taceo: quorum alter Ambrosius scilicꝫ pulcher
rimos ꝛ pindaricam officinam redolentes hymnos odasq̃ venustissi
mas alter de componendis versibus libellum conscripsit. Certum est
mihi cum his prestantibus viris malle carpi ꝙ̃ vobiscum o censores
mei ab imperito vulgo predicari. Uolo ante istorum oculos iuuen-
cum hispanum statuere quem inter illustres viros ꝛ in doctissimo-
rum christianorum catalogo Hieronymus enumerat vt accidat eis
quod a Persio dicitur Uirtutem videant intabescantq̃ relicta. Pro
dite o zoili nostri: videte virum sacris initiatum mysterijs lauro coro-
natum: musis undiq̃ cinctum lyram tenentem: currite ad rarum hoc
ꝛ grande spectaculum: sed cauete ne repente culpetis: laudatur a Hie
ronymo. hic igitur immensam euangelice legis maiestatem versibus
inclusit heroicis: ꝛ idem alij fecere christiani ꝛ grauissimi ꝛ sanctissi-
mi: quorum cum opus erit mentionem faciemus: non enim hanc vo-

lumus in vestras durissimas frontes esse vltimam expeditionem. Et quoniam carmen vituperant inspiciamus quid carmen sit: quid male concludat. iudicio meo licet ita carmen definire. ꝙ oratio sit strictiori pedum lege cohercita: ⁊ ornatissimum dicendi genus. quid hic mali latet? quid non potius boni? sic reruꝫ nature perspiciuntur quom per analysim in principia causasq; resoluuntur. Oratio quid in se mali cōtineat non video: qui videt edat. pedibus esse cohercitum quis maluꝫ putat? at hec est tota carminis natura. Dicant isti malos esse versus ꝙ sepius in vsus malos venere. at at. si propterea res malas dicunt: quid peius auro de quo illud phoryllidis.

quid ligno quid equis quid ferro peius? que tot bellorum incendijs terra mariq; vsuꝫ prebuere? mala erit tellus malum mare addamus totum illud Hesiodi.

mala sydera: q̄bus nonnunq̄ male vtunt̄ astronomi. Concēdo magne vanitatis poesim non suo sed abutentium vitio fuisse ministram. Sꝫ Maria magdalena quid fuit? Matheus ap̄lus: Paulus quōdā lupus rapax quid fuere? ⁊ tu fortasse quid aliquādo fuisti? non sunt destruende res bone ꝙ malis vsibus seruiant: sed ipsis si fieri potest seruatis castigandi sunt peruerse vtentes: Origenes inquit res que ꝑ naturam bone sunt dum his male vtimur nos ad peccata deducunt. non est mala res. vidit enim deus cuncta que fecerat ⁊ erāt valde bona: sed abusus malus est. ꝓfecto si malum ē carmē omnē orationē fateri malā necesse est. si enim quod in aliquo genere nobilissimū ē malum est totū genus malū est. sed nolo in hostes dialecticis amplꝰ terminis pugnare ne se insidijs circunueniri querantur: nec volo illum imitari qui dixit mutemus clypeos: danaūq; insignia nobis Aptemꝰ dolus an virtus quis in hoste requirat? Uolo aperto campo collatis signis milite virtute duce veritate iusto marte decernere. Dicunt poesim inuentum esse gentilium: ⁊ ꝓpterea respuēdam: si consecutionuꝫ quas modo neoterici consequentias vocant legem agnoscerēt putas ista dicerēt? si aliqua perfecte virtutis vena viueret in istis non esset nobis ista certandum palestra. sed ad omnia aduersa paciēter ⁊ equo animo perferenda me semper illa gregorij maxime adhortata est sententia que inq̄t. q̄ flagelluꝫ grano: quod fornax auro: q̄ lima ferro:

c3

hoc facit tribulatio viro iusto. Item illa. tolerandi vbiqꝫ sunt mali: qr
Abel esse non potest quē Caim malicia nō exercet. Tolerare ḡ debeo
tacere nō debeo. Cui⁹ malus ē inuētor malā rē esse rn̄dēt. male ergo
sunt lr̄e latine quarū vt aiūt inuētrix est Carmēta: male grece quartū
auctor est cadmus: male oēs artes liberales que sunt inuēta paganoꝝ
nihil erit in hoc mundo boni p̄ter id qđ in hortis istoꝝ aut agris nas
citur. Nō vtētur fabri serra nō ascia non ꝑpendiculo non terrebello:
nec nante malo antemnaqꝫ quorum omnium inuentor Dedalus fuit
prohibeatur ꝛ currus quem primo excogitasse dicitur Erichthonius
Septineruis lyra mercurij est. cauete musici. Istis quom egrotabunt
ne adsitis medici. Ars enim vestra descendit ab Esculapio synthesim
mitridaticam ne dederitis: pontici regis est condimentum. Verum
hec manifesta deliramēta cum sint nec confutatione egeāt: ad alia ob
iecta transeundum ē. Damnandam esse poesim volunt quoniam fal/
sa deridendaqꝫ contineat. ꝛ illius versiculi presidio freti festuca moli
untur leonem occidere. Nam miranda canunt ꝛ non credenda poete.
Cur non potius illud Horatij proferunt Dicte per carmina sortes Et
vite monstrata via est ꝛ gratia regum. Nil intentatum nostri lique/
re poete. Quid ad hoc aliud respondebo ꝙ̄ quod a Lactantio firmia
no viro ꝛ christianissimo ꝛ doctissimo in diuinarū institutionū libro
dictum repperi: Dicam igitur poetas veracissimos esse: sed oportere
volentem eos intelligere premonitum esse non nomina solum sꝫ res
ipsas apud poetas ꝛ sacros codices aliquando significare res alias: ꝛ
sic fieri vt cōsideranti tm̄ voces ꝛ prima vocum significata non soluꝫ
poetarum sed ꝛ scripture sacre textus insulsi falsiqꝫ videantur. vt est
illud in psalmis. Vineam de egypto transtulisti. eiecisti gentes ꝛ plā/
tasti eam. Dux itineris fuisti in conspectu eius ꝛ plantasti radices ei⁹
ꝛ impleuit terram: operuit mōtes vmbra eius: ꝛ arbusta eius cedros
dei. Extendit palmites suos vsqꝫ ad mare: ꝛ vsqꝫ ad flumen propagi/
nes eius. Vt quid destruxisti maceriam eius: ꝛ vindemiant eam om/
nes qui pretergrediuntur viam. Exterminauit eam aper de sylua: et
singularis ferus depastus est eam. Si quis poetarum nostrorum hec
texuisset fabulam scribere diceretur. hic igit̄ non solum q̄d voces sed
etiā quid vocum significata designēt aduertēdum est: ꝛ ita quid per
vineam. quid per maceriam: quid per radices ꝛ palmites: quid per
aprū ꝛ singularem ferum exprimere voluerit subtiliter inquirendum:

Et in euangelio de vinea et torculari de patrefamilias et vinee opera/
riis: de filio prodigo: et huiusmodi alia multa que fabulis simillima
videbuntur si iniquum sortiantur interpretem: Simili modo si que
apud poetas inueniuntur fabule pertractentur veraces inuenientur:
Cum Dedalus bellerophontes et Perseus volasse dicuntur quid per
volatum intelligi debet nisi celer aduentus? Quom in lupum muta/
tus Lycaon dicitur quid lupus nisi rapacem violentumque latronem ost&ẽ
dit. Quid est Halcyonem in auicule transisse figuram? Nempe nihil
aliud quam post Caeycis viri fata in illius auicule mores transmutata.
Vel huiusmodi volucres solitarias et quasi assiduo luctu moerentes
et halcyoni similes ostendere poete voluerunt. Et de similibus idem
iudicium est: bucolica carmina canere et meditari est pastores et rusti/
cos effingere. Comedias scribere est mediocris et infime sortis perso
nas exprimere: et auditores lectoresque mores hominum varios doce/
re. Et poete proprium est veritatem sub aliquo velamento nouo de/
centisque figure recitare sicut mulieres ad animorum voluptatem ve/
ros panes sub auium nonnunquam figuris et brutorum imaginibus ab/
scondunt hinc metaphore hinc somatopoeie seu prosopopoeie apostro
phe et tropologie omnes et schemata descendunt: quibus ad euidenti/
us et ornatius eloquendum non poete solum sed et sacre pagine pro/
phetarum precipue die noctuque passim vtuntur: legite librum Augu/
stini de doctrina christiana: Legite Bede librum quem de huius/
modi figuris edidit nostrorum: id est ecclesiasticorum auctorum
semper exempla subiiciens. Quod tanti ornatus studiosi sunt poete
vitio datur: at si equum est hoc iudicium deo et nature vitio detur
quod terras tanto arborum herbarumque viriditate et florum varieta/
te decorarint: quod celo tantum decus addiderint: quod auroram lucife/
rumque tante venustatis gratia vestierint: sed nec propterea mulie/
brem cultum admittimus: quem vtique admitteremus si sine mentium
nostrarum periculo et virtutum detrimento fieri posset. laudare deum
bonum est: quanto comptior laus erit magis vnumquemque delectabit
magis ad legendum inuitabit: corda magis excitabit: sed huiusmo/
di laudes hymnosque barbari lingua non prestabunt. arte opus est et
ingenio: ars hec dicendi ars est et maxime poesis cuius tanta est ad
persuadendum dissuadendumque vis vt etiam manifeste falsa credi
coegerit: ab indocto artifice Christum fingi licet: non ne et a perito?

communibus verbis ⁊ sermone rudi deum laudari nemo nefas pu-
tat: at cur non egregia limataq; licebit oratione? hec autem poetarū
est quibus prestantissimum dicendi genus conuenit. Nec fuit ad cō
futandam deorum vanitatem vtilior vlla q̄ poetarū lectio: ipsi nāq;
deorum furta sceleraq; detegunt: ⁊ deus ipsos quos laudare vident
explodunt. Nō timebimus igitur ad res diuinas trāsferre carmē: ⁊
nostre diuitias orationis si que sunt in medium ad apostolorum pe
des afferre. si ornate laudare bonū est ornatius laudare melius ē. or-
natissime v° optimū erit. Ego si optime non potero benedicere cona
bor: si bene loqui nequiuero ⁊ si frigidus obstiterit circum p̄cordia
sanguis saltem belle cōcedetur. Nolo talentū mihi traditū more ser
ui neq; abscōdere. in tēplum dei quisq; quod pōt offert: calix aque
frigide non contemnitur. puto ego quom ad poeticū exercitiū me cō
uerto si quid aptius exit quando hec rara auis est a deo mihi dari a
deo inquā qui trinus est nō ab Appolline: ⁊ quotiēs Appollinē no
mino nemo sit tam vecors ⁊ leuis vt putet me veteres deo⁊ statuas i
staurare velle: neq; enī plastes sū sed p̄ Appollinē id intelligo q̄ no
minis etymologia s̄m Chrysippū ostēdit. s. q̄ solus est ⁊ nō multi.
intelligo igit̄ eū de quo dicit̄: Audi israel deus tuus vnus est q̄d si
eodē modo iouē hoc est iuuantē patrē seu more greco diespitrē de
um verum vocauero? qui hec noīa falsis diis imposuere mēdaces fu
ere quia rebus malis bona imposuere vocabula: nec erāt illorū deo
rum hec nomina: nostri dei erant ⁊ sunt: qui ita solus est vt trinus ta
men sit: solus siue vt nostrum vestigia non omittam vnus in essentia
trinus in personis: ipse vere iuuans pater est: ⁊ eum iouem appella-
ri nihil ē aliud apud intelligētes q̄ rem aliquam ab iniusto possesso
re ad proprium dominum reuocare. Quod si eo q̄ quidam demon
iuppiter est appellatus non placet deum nostrum iouem. i. iuuantem
patrem nominari ⁊ si bona que diis falsis imposita fuere nomina.
non est fas ad verum deum transmigrare hoc quoq; nomen deus re
cticebimus: nam iuppiter deus dictus est: summam igitur illam vir-
tutem que summa prouidentia omnem mundum regit ⁊ condidit
non vocabimus deum quoniam tali aliquando vocabulo demones
qui in dolis includebantur vsi fuere. Antiquus ille falsus erat iuppi-
ter: noster autē deus verus iuppiter est. in his tamen sanctorum pa-
trū sententiam imitari semper consilium fuit ⁊ est: eritq; dū spiritus

hos regit artus. Nonnunq̄ etiā veterum deoꝝ noīe stellas ipsas vel aliquā dei creaturā intelligo: vt ꝑ vulcanū ꝑ ignē martē stellam que in quinto orbe est vel bellū ꝑ cererē terram vel triticū vel panē: ꝑ neptunū ⁊ nerea mare ꝑ nymphas aquas: ꝑ musas scientias exꝑmere volui vt asperitatē vocabulorum euitem ⁊ vt carminib⁹ maior insit venustas: que si sec⁹ fieret sicca arida ⁊ nimiū seuera tetricaq̄ videretur. Fati noīe nō illam causarum seriem vnde volūt q̄dā nos cogi sꝫ dei ipsi⁹ volūtatē decretūq̄ vt sepenūero Serui⁹ quoq̄ in Uirgiliū exponit significari volo: nonnunq̄ etiaꝫ ⁊ ipsam siderū celiq̄ virtutem quam ⁊ si nobis necessitatem nō imponat tamē in hec inferiora corpora seu simplicia sint vt elementa. seu mixta imperfecta vt ros ⁊ grando: seu perfecta aīata inaīataue: plurimuꝫ posse nulli sapienti dubiū est qd̄ si q̄s manifeste indubitateq̄ velit agnoscere theologorū ⁊ Scoti precipue in secūdo sententiarū commentaria legat ⁊ questiones. Cū fortunā nomino nō deaꝫ deūue aliquē cogito sed occultā aliquem latentēq̄ cāꝫ aliquādo ⁊ prosperitatē felicitatemq̄. Dia hec euitare pulchrū poema condere volenti difficillimū arbitror. q̄ si veteres poete quorū fecimus mentionem hec euitare studuerunt: ideo fecisse arbitror q̄ nondū penit⁹ illorum deorum cultus euanuerat: sed postq̄ victor omniū deorū factus est christ⁹ ⁊ vbiq̄ positis presidijs fugata est demonū militia: licꝫ eorū nominibus impune vti Tunc regni nouitas talia cogebat moliri ⁊ late fines custode tueri: at nunc non submoto sed extincto hoste licꝫ predam recensere ouationes triumphosq̄ celebrare: opima spolia deo nostro suspendere: trophea plurima ponere: quo tāte semper duret fama victorie. Nūc hostes ⁊ inimici christi qui aliquando fidem persequebantur dij scilicꝫ falsi nunc in eius pedum scabellum conuersi sunt. calcat eos pedibus christus ambulans super aspidem ⁊ basiliscum ⁊ conculcans leonem ⁊ draconem. Scuto circūdat nos veritas eius nec timemus a nocturno idolo latrie timore. Angelis sanctis deus mādauit de nobis vt custodiant nos in omnib⁹ vijs nostris. Si veterū deorum memoria tolleret christi magna ex parte apud nos gloria laberet. non fuit speciosus de numantinis triūphus quoniam nulle exuuie in pōpa vise sunt. at de perseo macedonie rege pulcherrimum spectaculū fuit q̄ ipse inter ciues suos captiuos captiuis rex sonantibus cathenis populo romano applaudente duct⁹ est in capitoliū: nos quoq̄ se

pius dñicam victoriam memorantes iouem ceterosq; deos noiam⁹ sicut in fidei symbolo pylatū: in euangelio cayphā ꝛ herodem. Tunc mirabilioꝛ ꝛ iucundioꝛ triumphus est quom captiui ipsi dignoscuntur: ꝛ scitur hūc regem esse illum filiū regis hunc fuisse ducem illum centurionem qui noꝛint quanto cultu olim romani Iouem venerez ꝛ martem: athenienses mineruā: libici Iunonē: ephesij Dianaz: rhodij ꝛ delphici phoebum venerati sint: mirabitur tantam mūdi mutationem que non nisi diuina virtute fieri vllo pacto potuerit: qui hec ignoꝛat neq; admiraꝛ neq; considerat. Nec mireꝛ vllus si cynosuraz si elicen nomino ꝛ huiusmodi multa. habet enim q̄libet ars sua q̄daz peculiaria vocabula q̄bus artificē vti necesse est: ꝛ huiusmodi vocuz simulachꝛa penitus hoꝛrere vel ignoꝛantis est vel superstitiosi Cynosura vocabulum est paganoꝛum res autem dei: ꝛ si vis omnino paganoꝛum vitare grammaticam non habes q̄bus nominib⁹ opera dei nomines. Sed vt aliquando finem inueniat oꝛatio hec missā faciemus. si hoc vnū addiderimus q̄ videlicz temp⁹ hoc nostrum videtur esse id de quo ꝓpheta locutus est quom dixit futurum tempus in quo pardus cū agno ꝛ crudelia animalia cū mansuetis impune habitarent: ꝛ quo puero innoxius esset serpens ꝛ feras truculentasq; bestias minaret puerulus: hec iudicio meo de puero Chꝛisto ꝛ de dijs gentilibus intelligi possunt: quare non est ad pꝛesens nobis ab illoꝛum nominibus metuendum magis q̄ꝫ a scoꝛpio cui recisa sit cauda vel a vespacrij sit euulsus acule⁹: puer paruulus qui datus est nobis minat ista omnia. Et puer iste est qui cum dulcissima matre misit in os meum canticum nouuz carmen deo nostro. Caueant ergo isti ne de illoꝛum numero sint de quibus dicitur trepidauerunt timoꝛe vbi non erat timoꝛ. vbi v̄o timoꝛ erat hoc est in peccatis: minime trepidant. Uolo sciant nostram quam suam tutioꝛem esse viam. nā etsi ī laudādis diuinis rebus nō nihil modū excederē tamē in hoc excessisse q̄ꝫ defecisse lōge melius est: Theologoꝛū eni regula cū est daꝛ virtus ad augēdū actū melioꝛ ē excessus q̄ꝫ defectus Ipsi v̄o tacēt ꝛ tā q̄ꝫ fuci pecus ignauū nos apū sedulitate laboꝛantes īsectanꝛ: ꝛ melli fluis nostris opib⁹ īsidianꝛ. Ex ītegro citamur ī iudiciū. ꝓpter humana studia dicūt vapulasse hieronymū ꝛ liuentes scapulas repoꝛtasse Sed o stulti ꝛ tardi ingenio ad ea capienda que clarioꝛa sole ad vite humane instructionem sub oculos vestros deus ingessit. Cur pꝛe-

coꝛ hieronymus vapulabit:⁊ quod idoneum vtriusq; testamenti laboꝛā
do se fecerat interpretem:⁊ Absit vt ego vnq; in hanc vestram fallacem
sententiam trahar. Uoluit deus nouum vetusq; instrumentum per
hieronymum transferri voluit ergo ⁊ illa sine quibus id fieri nequi
ba:at quis grammatice ignarus etymologiam nesciens oꝛtographi
am non agnoscens:prosodie nullum iudicium habens: historiarum
vacuus:poetarum oꝛatoꝛumq; inimicus tam varium tam multiplex
opus consumare potuisset:⁊ hi sunt qui laboꝛem: ⁊ doloꝛem non cō/
siderant: digni qui magni patrisfamilias curatores sint: vt sub vm/
bꝛa iacentes operarioꝛum sudoꝛem rideant. Uidi nonnullos ex isto
rum numero qui se postq; Alexandri grammatici ⁊ Esopi versicu/
los didicere consumatos grammaticos arbitrentur: ⁊ postq; diale/
ctices ⁊ legum aliquid addidicerunt se solones ⁊ chrysippos existi/
ment:postmodum quom vel Augustini vel hieronymi vel hilarij
aut alterius ex his qui latinam linguam tenuere profertur aliquid
hesitant tacent mussant:audisse dissimulant: doceri pudet: ignoꝛan/
tia cruciat:dicunt aliam esse nunc:aliam tunc fuisse grammaticam: ⁊
quom dicitur opoꝛtere illam que tunc erat non ignoꝛari quod s'm illam
conscripta sunt euangelia Pauli ⁊ alioꝛum apostoloꝛum epistole:
magnoꝛum doctoꝛum libꝛi qui vtiq; magni non fuissent nisi periti
grammatice fuissent respondēt satis esse summa sequi vestigia rerū:
⁊ suum quoddam Catolicon venerantur quod pluribus erratis q;
pardus maculis aspersum est. At cur igitur vapulauit hieronym⁹?
Nempe quod artis sue arma ad obsequium christi tardius reuocabat:
quod opes quas ab egyptijs abstulerat non dabat hebꝛeis: quod aurum a
persis acceptum nō ferret ad christum: quod Cedros in lybano cesas ad
templi fabricationē nō traheret. Audiuistis:intellexistis:posthac sile
re vos decet audēt iterum nos interpellare. poetas calūniant quod mul
ta in eoꝛum libꝛis obscene dicta turpiter facta recitentur: possemus
ob eandem causam sacros codices damnare in quibus sodomitarū
scelera idolatrarum impietatem multoꝛū stupꝛa ⁊ adulteria: incest⁹
quoq; ⁊ scelerib⁹ oībus scelera īmanioꝛa didicim⁹ si respōdeas in sa
cris libꝛis post scelera recitata penarum ⁊ vltionis mox fieri mētio/
nē vt moneat lectoꝛ a peccato: ad supplicia necessariū esse transitū:
hoc quoq; de poetis polliceri possem: nā raro magna illa scelera cō/
memoꝛant quin insequute ruine ⁊ excidia subiungātur Cur tarqui/

num regno pulsum dicunt? Cur cesarem interfectum? Cur Neronē ⁊ alios deo. ⁊ humano generi inimicos imperatores trucidatos vo/lunt? mortes ruinas euersiones cruciatusq; flagitijs deberi vbiq; p̄/dicant. verū hac responsione dimissa quia sacris nolo conferre profana cōfiteor multa esse in gentilium libris abominanda: que si quis a bonis plurimis que in eisdē libris sunt segregare nesciat. libros non legat: noxij sunt: venenosi sunt: mortiferos experietur. si vo prudētie tātū in eis legēdis habuerit quantū in legēdo melle pre se ferūt apes securus legat: Et nō me sed magnū basiliū doctissimū ⁊ sanctissimuȝ inter grecos doctores ⁊ episcopos prius consulat: grecas latinasq; bibliotecas plustret. inueniet in omni ecclesie etate ⁊ cum plantabat sub apostolis ⁊ cuȝ rigabat sub martyribus ⁊ putabat ligabaturq; sub doctoribus q̄ eloquentes erant eloquēter dixisse ⁊ qui gentiliuȝ studiorꝫ pfecerāt exercitio gētilia cū nostris semp coniunxisse. Nec obijciant euāgelia simplici nudoq; sermone tradita: obijciā ⁊ ego hominē nasci nudum: non panes sed triticū oriri: Non contēplant isti opera dei. sunt eni vt arbitror curui in terris ⁊ celestium inanes: au/diant gregorij sententiā. de deo eni loquēs ait: Et si omniū bonoruȝ sit ipse largitor tn̄ nostre fructū querit industrie. si igitur det tibi de⁹ rude lignū metues illud ad edificande domus structuram ad quam illud petieras dolando leuigandoq; aptare? Dat tibi q̄ ad corporis ⁊ animi vitam necessaria sunt deus. Ea tamē in his dandis arte vtitur ⁊ industria vt tuo quoq; si ingenio vales locum relinquat exercitio. data est lex quis p̄hibet eā declarare interp̄tari a lingua in linguam transferre: nouis v̄bis ornare: nouo dicēdi genere includere? Si tu h̄ nescis obmutesce: sciuit hoc Hieronymus Ruffinus Origenes ⁊ alij complures eterna memoria dignissimi viri quoruȝ fecimus ⁊ quom oportunum tēpus erit in posterū faciemus mentioneȝ. Mos iste superaddendi aliquid ornatus gratia ⁊ studio pietatis cepit ab apostolis| precepit Jesus apostolis asinā cum pullo adducerēt: de frondib⁹ ⁊ de sternēdis vestibus tacuit: ad id totū apostolica superaddidit industria. Tu ista considerans nō frigescis? ignauiam tuam nondum dispicis? I nunc ⁊ verbis virtuteȝ illude superbis. Si dicamus istis p̄sam quoq; numeris ligari ⁊ orationē quā solutam vocant quibusdam pedum articulis incedere vel me riderent vel p̄sam deinceps sibijpsis interdicerēt adeo conscientiarū suarum nitori consulunt. sȝ

Gregorius ⁊ Ambrosius ⁊ sanctissimi ⁊ doctissimi nõ solum nõ ne-
garent verũ ⁊ negantes cũ indignatione submouerẽt ⁊ se ꝑsepe vsos
confiterent: quod in eoꝝ prefationibus quibus in missaruz solẽnijs
vtitur ecclesia manifeste deꝑhendit̃. tanto sale condite sunt tanta ala-
critate exultant tanta facilitate mouent̃ tanta venustate mensuraq̃
incedunt vt ijs etiam ad quos est sermo nõ placere nõ possint. Quid
igitur poesim horretis? Excutite ex oculis caliginẽ: densam hanc nu-
bem abigite ne Narniensium prudentiam imitari videamini qui (si
vera fama est) vt cornute coclee impetũ intercluderent lapideuz pon-
tem quo fluminis inde preterfluentis ripe committebant̃ euerterũt
sunt nonnulli qui zelo dei quidẽ sed vt arbitror non ꝺm scientiaz ex-
quisita illa ⁊ grecam phrasim redolentia vocabula quib⁹ quasi mar-
garitis ambitiosa poetarum oratorumq̃ superbit oratio diuinis re-
bus annectere nefas putant: sed istorũ miseranda potius q̃ confutã-
da sententia: ⁊ blande monendi sunt legant Augustini de christi na-
tiuitate sermones si alia maiora volumina vel non intelligunt vl' nõ
habent inuenient angelum ad virginem missum paranymphũ voca-
ri: virgini astitisse paranympham credulitatem. quid alacrius q̃d iu-
cundius q̃d phaleratius quid vt ita dicaz supbius illo Augustini de
epiphania sermone q̃ incipit: Post miraculũ virginei partus in quo
nescio Uirgilium ne an Lucanuz magis studuit emulari: quẽ quom
lego spiritu quodam poetici furoris accẽdor ad carmen quemadmo-
dum olim Timotheus phrygio cantu dicitur Alexandrum ad arma
concitasse. audi Augustini verba sunt. tunc luna recedentibus astris
per mediam celi semitam pulchris aurea motibus ibat: ⁊ iter suum
radijs aperiẽs patentes campos placidis accessibus honestabat. Dũ
ergo rosee polum faces ⁊ noctem fulgurantia astra discernunt tunc
in solitum repente natura lumen extimuit. pauit subito stelliger axis
⁊ astra tremula famulantur ad cunas. hucusq̃ Augustinus. Uides
hec verborum series quanta eliquentie spuma luxuriet quanto dicẽ-
di feratur impetu: quanto rutilet illustrata splẽdore: quis neget hũc
poeticum fuisse furorem? poterat tunc veraciter de se dicere est deus
in nobis: agitante calescimus illo: multo maior solito videbatur af-
flatus est numine quando iam propiore dei. Quis non rideat si vi-
deat prognem a coruo vel cygnum ab ansere de nimia cantus dulce-
dine pauonem a Nycticorace de nimio cultu cyreneos ⁊ Hispanos

equos a testidine de nimia currendi velocitate culpari? Sic indiscre
ti sic imprudẽtes sic male circũspecti sumus vt quicq̃d vires nr̃as ex
cedit: q̃cquid a nr̃a cõsuetudine fugit malũ putem⁹. Sed q̃d est aiũt
ꝙ apud Boetiũ Seuerinũ philosophia vocat musas scenicas thea-
tralesq; meretriculas? opportune ⁊ ꝓ tp̃e porciunculã hãc edidistis
Amici. respõdebo: nec ꝓ salute vestra modo curari velitis parcem⁹
impẽsis: eia ⁊ hãc morbi vestri radicẽ extirpemus: has hostiliũ copia
rũ reliquias vna excursione deleam⁹. duo sunt genera poetarũ: vnuz
eorũ qui paulo vltra prima grãmatice rudumẽta ꝓuecti quos scio-
los Hieronymus appellat adeo sibi placẽt vt audaci p̃sumptione si-
bi polliceant̃ mãtuane gaudia fame. hi sunt de q̃bus Augustin⁹ in-
quit i libro de doctrina christiana h̃ filiq̃ intra dulce tectoriũ crepitã
tes q̃tit lapilos. hi ne par multa scire videant̃ scripturã sacrã irridẽt:
q̃cquid Maroniano vl̃ Ciceroniano caret lepore dedignant̃: libera
liũ artiũ exptes sola auriũ delectatione trahunt̃: audẽt ⁊ ꝯ catholicã
veritatẽ aliq̃ñ sentire: in q̃ꝺ scelus nemo vnq̃ nisi leuis ⁊ insipiẽs et
ipsis veritatis inimic⁹ abduct⁹ ẽ. hoꝝ ego ⁊ si aliq̃ñ quom in seculo
erã circa litterarũ studia nunq̃ tñ vitã imitatus sum: dedit enĩ mihi
bonoꝝ oĩum dator de⁹ vt a scientijs indissolubilẽ sic ad bñ beateq;
viuẽdi curã constãtẽ animũ. hoꝝ igit̃ scenice sunt muse ⁊ popularis
aure fauorẽ aucupãtes. est ⁊ alterũ poetarũ genus q̃ꝺ Maro noster
studuit emulari: q̃ꝺ exp̃mit quom inquit: Felix qui potuit rerum co
gnoscere causas: Atq; metus omnis ⁊ inexorabile fatũ Subiecit pe-
dibus strepitũq; acherontis auari: Et paulo intra. Sin has non pos-
sim nature attigere partes Frigidus obstiterit circũ p̃cordia sãguis
Rura mihi ⁊ rigui placeãt in vallib⁹ amnes. ⁊ q̃ sequũtur. hi sũt mo-
desti graues circũspecti humanarũ diuitiarũq; rerũ studiosissimi: ma
lẽtes esse q̃ videri: pijssimi dei cultores: religionis non ꝯtẽptores vt
primi sed amatores obseruatoresq; quales temporib⁹ suis fuere Li
nus orpheus: Hesiodus: Homerus: ⁊ noster Maro: q̃ q̃q; falsoruz
deoꝝ cultũ extollãt minus tñ plectendi sunt q̃ hi nostre tempestatis
poete. illi enĩ vel tẽpoꝝ vitio vel sua ĩfelicitate decepti quo ẽro rem su
um tueant̃ habere vident̃. hi v̓o sub noue legis gratia procreati ⁊ be-
neficentissimi dei donorũ ingrati veritatẽ quã alij sũmis ingenij cor
porisq; laborib⁹ quasi fugientẽ sequuti sunt oblatam respuunt: re-
pertam abijciunt. ꝙ si pertinaciter cõtendebat̃ Boetiũ oẽm dãnasse

poeſim:eq̄s animis aduertite ſi poſt ea verba rediuit aduerſus: ſi plu
ra excudit poemata. Uidebitis grauiſſimum ſanctiſſimumqꝫ virū ⁊
oīum ſcientiarum peritiſſimū eo pꝛecipue tp̄e quo religioni ſanctita-
tiqꝫ maxime vacabat quom.ſ.carceris ſqualloꝛe confectus ingruen-
tē moꝛtē ſemꝑ opperiebat᷑ nō cū ſcenicis ſed cū veris ſacroſanctiſqꝫ
muſis habitaſſe:Dircen inuiſiſſe ſub eurote lauris diſcubuiſſe Stoā
⁊ academiā perluſtraſſe.ariſtotelicis cōgreſſibus vſum fuiſſe cū gen
tilibus noſtra micuiſſe. Non hoꝛruit iſte pꝛeſtātiſſimus veritatis in-
quiſitoꝛ ⁊ inuentoꝛ grecoꝝ barbas barbaroꝛū tiaras frendētes pere-
grino ſono linguas:quoſcūqꝫ veritatis amicos ⁊ clientes inuenit am
plexatus eſt.ſiue ille poeta fuerit ſiue oꝛatoꝛ ſiue latiꝰ ſiue barbarus ſi
ue maurus ſiue ſeres ſiue ethiops ſiue ſcytha q̄ veritati aſtipulatꝰ eſt
nobiſcum in ea parte conſenſit. veritas enim teſte ariſtotele nunq̄ꝫ
veritati repugnare pōt. Nō quibus linguis q̄buſue vocabulis vtere
mur legifer noſter chꝛiſtꝰ oſtēdit nec quō loquēdū ſed quō viuēduꝫ
ſit exp̄ſſit. Inimo quo magis iſtoꝝ dure ceruices cōtūdant᷑ ipſe chꝛi
ſtus linguarū omniū doctoꝛ fuit quom quinq̄geſimo a reſurrectiōe
die ſpūs·paraclitꝰ in linguis igneis apl'is apparuit.oꝑa enim dei cir-
ca creaturas indiuiſa eſſe dicimꝰ.nec illis aſſentioꝛ qui nō varijs lin-
guis loquutos ſed dū hebꝛaice loquerētur a diuerſarū linguarū hōi
bus intellectos volūt apoſtolos:cuius opinionis confutatio: qꝛ loco
iſti nō conuenit in aliud tēpus eſt differēda. Diſcant iſti non me ſed
apoſtolo docente genera linguarū ⁊ interp̄tationē ſermonū que ſine
poetarū cognitione fieri nō pōt dona eſſe ſpūs ſancti:diſcāt apoſto-
lum ip̄m nonnunq̄ꝫ poetarum vſum fuiſſe teſtimonijs. diſcāt fuiſſe
quoſdā magne ⁊ ſanctitatis ⁊ ſciētie viros in eccl'ia q̄ Uirgiliū poe-
tā gentilē ꝓphetaſſe velint cū dixit: Iā noua ꝓgenies celo demittit᷑
alto Iā redit ⁊ virgo:redeūt ſaturnia regna. Riſipiſcāt igit᷑ ⁊ ſint
tardi ad loquēdū:ꝓmptioꝛes ad audiēdū:meminerint in magni pa-
triſfami lias domo nō vniꝰ generis: nō vniꝰ vſus tm̄ vaſa:in vno ho
minis coꝛpoꝛe nō vnū tm̄ membꝛū ſed plurima eſſe: his nāqꝫ diuer
ſoꝛum generū inſtrumētis:⁊ ſi non tu tm̄ opus habet chꝛiſtus:ad cu-
ius obſequiuꝫ ſuadēte in ſecūda epiſtola ad Coꝛinthios apl'o coꝛpꝰ
animūqꝫ ⁊ oīa coꝛpoꝛis animiqꝫ bona que ī nobis ſunt ⁊ quotquot
futura ſunt due rtere ipſo fauente ꝓponimus. Finis:

FRATRIS BAptistæ mantuani Carmelitæ Theologi ad Lodouicũ Fuscararium & Ioannem Baptistam Refrigerium ciues Bononienses Parthenice incipit foeliciter.

ſ ANCTA Palestinæ repetens exordia nymphæ:
Difficiles ortus: & formidata profundo
Incrementa Ioui: mores: hymeneaq́ festa
Virginis: & sacri referam miracula partus:
Actaq́: & acceptos mundi melioris honores:
Sed neq́ pierii fontis neq́ phocidis undæ
Nunc uada sunt tentanda mihi: maiore camoena
Et maioris opus nunc est ope numinis: ergo
Tu mihi diua faue coelum cui militat omne:
Quam trepidant erebi sedes cui terra fretumq́
Vota precesq́ ferunt: nostro tu sola labori
Sis præsens: operiq́ tuum largita futuro
Præsidium nostræ ueniens illabere menti.
Tu licet a nostro spaciis ingentibus orbe
Disiungare: suos quantum polus eleuat ignes
Non tamen humanos casus oblita: tuumq́

Nil pertesa genus, uigili mortalia cura
Suscipis: & lachrymæ tangunt tua pectora nostræ:
Tu placidum terris sidus quod liberat omnis
A pelagi feruore rates: quod luce benigna
Saturni: martisq graues eliminat iras.
Tu nobis elice: nobis Cynosura: per altum
Te duce uela damus portus habitura secundos.
Tu mare: tu uentos: tu sidera cuncta: deumq
Concilias: tu tuta salus: tu pacis origo.
Tu cõmune bonum: generis tu gloria nostri.
Huc ades: & coeptos præsenti numine cursus
Dirige: & infirmã rege per uada cerula puppim.
Anna diu uanos secum plorauerat usus
Cõnubii: sterilẽq thorū: tristemq hymeneum:
Propterea duplicesq manus: frontemq supinam
Attollens: humili superos ita uoce precata est.
Numina: quæ regitis cælos: quæ uoluitis astra
Vos penes est genus omne boni: uos omnia rerũ
Semina seruatis: gremium telluris inane est
Et sine fruge solum nisi sumat ab æthere uires
Siue per astrorum cursus: radiosq calentes
Siue dei solo: qui temperat omnia nutu.
Venimus ad canos frigescentemq senectam:
Et nostræ sine prole dies abiere iuuentæ.
Longa infoelicis thalami consortia fine

Claudimus infausto uir pluribus exulat annis:
Cōspectus hominū fugiēs: domus orba magistro
Fluctuat ammisso: ceu: nauis in æquore clauo:
Currimus in fatum: tacitisq; recedimus annis:
Mortuaq; ætatis pars est iam maxima nostræ.
Pallida præteriti spacium mors, occupat æui:
Quod supest expectat hiās: iam plena meoru3 est
Terra cadaueribus: consanguineosq; sepulchra
Vix capiunt: soli steriles seruamur in omne
Dedecus: & certe breuis est foelicior æui
Conditio: primo deus indulsisse parenti
Creditur & fragili bene consuluisse senectæ
Quom uetuit primos iterum decerpere fructus:
Et fruges gustare quibus produceret annos:
Nam quid longa dies homini nisi longa doloru3
Colluuies: longi patientia carceris ætas
Longior: est cursus uitæ labirynthus: in ipsum
Ex utero ingredimur per limina mortis abimus.
Iam capulo istamus: nec adest: qui lumina claudat
Ossaue componat tumulo tepidisq; sepulchrum
Fletibus irroret: nobiscum it tota sub umbras
Progenies: nec erit nostris: qui marmora signet
Nominibus: deserta domus tabescet: & istas
Longæui sudoris opes: quas legimus ambo
Pluribus obsequiis hæres ignotus habebit:

Nobiſcumq; cadent noſtri monumenta laboris
Cernite communes amborum numina curas
Et ſeruate genus: cernant ſe in ſtirpe parentes:
Et ſua natorum uideant in uultibus ora
Sint qui nos facie referant geſtuq; nepotes:
Progeniemq; ſuam noſtro de nomine dicant.
Sint qui nos proauos numerent & ſtémata longo
Limite deducant: iterataq; nomina ponant.
Pignora longæuæ concedite numina matri:
Quæ celebres ad ueſtra ferant altaria cultus
Pinguibus & priſcum donis imitentur Abelem.
Sæpius a uobis hoc exoraſſe precando
Antiquas eſt fama nurus & ſupplice uoto
Collapſum genus atq; domos ſeruaſſe cadentes.
Sic alacer Sanſon ſic & formoſus ioſeph:
Sic puer Iſacus ſatus eſt: & filius annæ:
Qui primum liquido regem perfudit oliuo
Talibus orabat ſterilis: gemituq; ſonoro
Crebra dabat longos inter ſuſpiria planctus.
Audiit omnipotens: animumq; in uota: preceſq;
Flexit: & infuſo caluerunt uiſcera foetu.
Coepit & humanos paulatim ſumere uultus
Semen: & in noſtram ſenſim tranſire figuram.
Vt quom uere nouo tepefacta roſaria multæ
Veſtit frondis honor primum dureſcit in orbem

Folliculus:barbæq; comam producit acutæ
Mox inflare ſinus tunicaſq; implere uirentes
Incipit:& concreta diu ſub cortice proles
Turget agens rimas tenues & uertice ſummo
Purpureas oſtendit opes:rubicundaq; labra:
Poſtremo quom pulchra ſuos aurora colores
Explicat & uitreũ glomerant noua gramina rore;
Panditur omne decus:ualuiſq; emiſſus apertis
Flos hiat:& læto arridet uenientibus ore.
Sic noua progenies utero congeſta parentis
Emerſit non tota ſimul:ſed ſingula certo
Diſcreuit formans opifex deus ordine mẽbra
Cor prius:ex illo quoniã deſcendit in artus
Vitalis calor a pleno ceu flumina fonte:
Illic prima domus uitæ:poſtrema per illud
Diſcedens terris animus ueſtigia ponit.
Tum ſuperum pater illius procul ire caducas
Iuſſit ab hoſpitio curas:habitacula dixit
Spiritibus dulcemq; mihi ſeruate receſſum.
Mox cerebri cõcreta domus:quæ plena pudicis
Creuit imaginibus caſtoq; imbuta pudore.
Os roſeum ſine labe dedit:frontiq; decorem
Sidereum:& lætos formæ cæleſtis honores.
Ambraſiaq; comas tinxit:mox ubera pectus
Protulit.in teretes humeri fluxere lacertos

Ramosasq; manus: quas hac pater imbuit arte
Vt solos fierent habiles pietatis ad usus.
Hæc sunt membra quibus diuinæ mentis imago
Cernitur humanis animis impressa; quibusq;
Omne opus ætherio dignum tētamus olympo
Inferiora magis pecudum seruare uidentur
Naturam moresq; feros tamen omnia semper
Officiis habuit sanctis accommoda uirgo.
Non tam multiplici diuorum munere non tot
Deliciis non tam grato pandora decore
Claruit ascrei cantu celebrata poetæ.
Sic ope coelesti quãuis humana negabat
Materni soboles iniit tentoria uentris.

Omne quod excellens opus: & sublime futurum
Difficiles ortus habet incrementaq; tarda.
Sic iunco nemus alcydæ sic tardior exit
Populeis abies ramis sic abiete pinus
Segnior: & primo longe uiuacior Ilex
Et robusta larix igni impenetrabile lignum
Nam magis opprimitur partu natura potenti
Plusq; opere impēdit grandi ceu pōdere pressa
Plaustra gemūt magis & magno sub uōere taur⁹
Sudat & obluctās uires labor haurit onustas
Sic opus in longum differt finiq; resistit.
Ast ubi naturæ diuum superaddita uirtus

Adiuuat ut remis lembus fugit actus & aura
Sic leuis ad metam prono patet orbita cursu

S Ed quia longæuã fecit discordia litem
Assimileq; iugi loris: quæ gordius olim
Nexuit atq; iouis phrygii suspendit ad aram
Dædaleæq; domus errori pasiphaæo:
Conceptus ne sacer fuerit: uel sorde paterna
Illitus antiqui referam certaminis orsum:
Et sobolis nostræ infoelix repetetur origo.
Quom pater humẽtes redigẽs in corpora glebas
Vitalem humanos auram spiraret in artus:
Vt noua progenies pugnam tuta iret in omnem
Vltra animi claras dotes & corporis arma.
Iusticiam coeleste decus superaddidit unde
Et fati rigidas leges & funera posset
Vincere & ambrosia uesci summoq; potiri
Aetheris hospitio superumq; assuescere mensis
Sed postq̃ uetitas fruges & noxia mala
Vipereis decepta dolis admouit ad ora
Mox ascrea domos hominum pertesa rediuit
In regnum sublime patris miratus olympi
Tã celerẽ reditũ dominus quare inquit ad arces
Siderias mi nata uolas terramq; relinquis:
Illa pater fallax hominem delusit imago
Dixit & atectis egressa rebellibus adsum.

Tum genitor meditans resecare piacula tantæ
Fraudis ait careant post hac custodibus istis.
Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.
Iustitia nudi discant sudare famemq:
Et diuturna pati ieiunia: frigus: & imbres
Seruitium: & fati sortem experiantur amaram
Vexati sapient iocunda: & amabilis æstas
Post brumā & ianos steriles gelidosq decēbres
Dulcior est: quid sint tranquillæ commoda pacis
Ferrea bella docēt: homini labor utile semper
Calcar erit segni pigros rubigine sensus
Ocia corrodunt: sopitaq pectora torpor
Noxius obliquat: ferrum si transit in usus
Assiduo splendore micat uultuq nitenti
Audet ad argenti decus aspirare superbum:
At si longa quies ierit fuscatur & atram
Vertitur in scabiem: celeriq absumitur æuo
Inter multa hominū fata infoelicia: damno
Non erit hoc minimo. tristem sperata superbum
Iam præsens ammissa facit fortuna dolentem.
Hæc pater: & mortem mox implacablie monstrū
Hactenus obuinctam textis adamante cathenis
Carcere disclusit coecoq emisit ab antro:
Cui terris regna ampla dedit: pelagiq per undas:
Atq per aerios tractus: rarosq per ignes

Quos phoebi germana sinu cõplectitur amplo
Et quædam scythicis chalybum durata caminis
Tela dedit: quædam lerneo infecta ueneno.
Nec satis hæc: aliud telum lætalius addit:
Nam gladii rostrum: caudam trigonis aquosi
Qua quondam magno fatum intentauit olyssi
Thelegonus circes usus fatalibus armis
Præfixit iaculis stygiaq; extinxit in unda
Mox iecur exemit monstro: præcordia bille
Cærulea infecit celeresq; innexuit alas.
Hæc fuga iustitiæ nostris mala cuncta diebus
Intulit: hæc abiens nobis monimenta reliquit:
Quæ patres ab auis & nati a patribus omnes
In seriem mittunt per sæcula longa nepotum.
Hoc uitium prima ueniens ab origine sumpsit
Fomitis & duri nomen crudele tyranni
Nam scelerum accendit flãmas & colla superbis
Imperiis humana premit: cocytidas undas
Letheosq; amnes spargit stygiumq; uenenum.
Hos superum facit imemores: curasq; nocentes
Ingerit: his animos audacibus incitat ausis:
His phlegethonteas iras inspirat: olentem
Cyprigenam fraudum matrẽ: cui cuncta ueneni
Nota ministeria & phoebeæ carmina circes
Sẽper haber comitẽ: primæ hæc discrimina culpæ

Propterea magnum dixere promethea uates
Dum ſtudet æthereis furari e nubibus ignem
In noſtras tranxiſſe domos morbumq; necemq;
His igitur ne membra malis obnoxia ſanctæ.
Parthenices eſſent iſta pater obſtitit arte.
Ante tener ſacra foetus q̃ uiueret aluo
Conceptus ne prima nouos exordia pullis
Induerent maculis mens ne ſyncæra nitenſq;
Cõmunem imbiberet labem ne pigra liquore
Pectora letheo fierent: quæ lactea magno
Pabula & amplexus fuerant latura tonanti
Semine confuſas ſordes & uirus in uſtum
Diſcecuit foelici anima mox imbuit artus.
Sunt tamen audentes contra ſentire/nec :illos
Incuſamus/habent quo ſe tueantur: & olim
Iſta hominum cõmunis erat ſententia: uerum
Iam ſenio exangui frigens ſua robora ſenſim
Perdit: & ammiſſa iam maieſtate recedit
Sponte ſua: cæditq; nouo latonia phoebo.
At quoniam ſacræ legis de fontibus hauſta
Creditur: ex omni nondum exploſa theatro:
Iudicio nec dum ſancti damnata ſenatus:
Qui uaticani Roma palatia ſaxi
Et piſcoſa regunt ſulcantem cerula puppim.
Sed prior ut nobis æquum ſentire uidetur
Dignior eſt: & grata magis nato atq; parenti:

Nam̃ legi assurgens mariæ decus addit opusq;
Meterna dignum attribuit pietate tonanti.
Adde q & multis fert adiumenta fideq;
Roborat infirmam: nam nec uenisse sub aluum
Sorde laborantem tali sublimia coeli
Numina non nulli ingenio præstante putarunt.
Religio maior: pietas animosior istam
Consumata fides legumq; peritia fecit.
Altera uerborum textum & fastigia tantum
Summa uidens abstrusa dei mysteria nescit.
Quod si siderei tanto splendoris honore
Fulget: ut æterno qui temperat ordine mundum
Gestarit gremio: lactauerit ubere: dulci
Strinxerit amplexu: summoq; uocarit olympo
Quare illam in nostras opus est detrudere sordes
Et turpi incestare luto: mortalibus æquas
Cui pater ætherias mentes subiecit & astra:
Scrutandum potius si quæ præconia iungas
Eius adinuentas per plurima sæcula laudes.
Nulli adeo uiuax animi solertia nulli
Tam foelix aderit florentis gloria linguæ
Vt mariæ possit laudes æquare loquendo:
Quæ data sunt illi nunq̃ mortalibus ullis
Antea concessit nec post concedet olympus.
Quamuis creta ioui chorybantia cymbala pulset

Festaqꝫ tyrsifero celebrarit grætia patri:
Quot miseros pelagi nautas subtraxit ab undis:
Cum iam præcipites fluctus aquilonis & austri
Viribus aduersis coelo æquarentur & ipsa
Transtra per effusi certissima fata tulissent.
Quot traiecta graui seruauit pectora telo
Pectora: peonias: quæ non ualuere per artes
Restitui: nec opis nostræ poscentia quicq̄.
Quotqꝫ etiam tetro squallentes carcere fractis
Ocyus obiicibus manicisqꝫ resoluit ahenis:
Quot famis exhaustos macie uix ægra trahentes
Membra datis coelo dapibus miserata reduxit
Robur in antiquū uiresqꝫ refudit in artus:
Nec minus ingenti uiciorum mole sepultos
Infixosqꝫ luto & toto tellure iacentes
Corpore diuini lustrauit numinis aura:
Propterea totum surgentia templa per orbem
Illius immensam laudem regniqꝫ peremnis
Perpetuos fasces & fine carentia iura
In nostrumqꝫ genus summū testantur amorem.
Ipsa est aduersis cōmune in rebus asylum
Ante preces etiam nec dum obsecrata fauorem
Donat & ad miseros maternas explicat ulnas.
Quid niuis æstiuæ pluuias: quid moenia ducam
Littore piceno impensis cōmunibus orbis

Condita & adriaco transuecta cubicula ponto
Quidue fluentinas ædes. delubraqȝ donis
Aucta. peregrinis referam: siculisqȝ sedentem
Littoribus drepani molem: qua maximus olim
Coelicolum & legis custos Albertus auitos
Aequauit patres: patriamqȝ accoepit olympo:
Et custoditæ æternum pietatis honorem.
Perpetuos igitur merito soluemus honores:
Conceptusqȝ die uenient ad templa quotannis
Orgia & æterno Mariæ primordia ritu
Annuus ardentes cultus reuocabit ad aras
Tum pius hibernum chyron titanna premebat
Cui comes inlucem nitidis argenteus alis
Ibat olor: phoeboqȝ suos cædebat honores:
Quom fecunda sibi concepto semine mater
Diuinum illabi coepit sentire fauorem.
Tiam signiferum nouies lustrauerat orbeȝ
e Lucida maturos soluens latonia partus
Conuenere nurus circunfusæqȝ iacenti
Mite puerperium matri: dextroqȝ rogabant
Sidere uitales foetum prodire sub auras.
Lætior æoos proles hyperionis ardens
Alipedes iungebat equos: postremaqȝ sanctæ
Erigones iam regna legens uicina coronæ
Sidera & alcidem geminos qui interiacet angues

Ad ſuperos nigro ſecum reuocabat ab orco.
Portitor helleus nitido cũ gorgonis ore
Stellatæ dux noctis erat cum piſtrice longo
Eridanus tractu claris lucebat in aſtris
Quum noua progenies foelicibus ædita fatis
Phoebeam primũ lucem: mortaliaq; ora
Vidit & humanæ tranſmiſſo limine uitæ
Decidit in patriam luctus regnũq; laborum.
Candida naſcentem mox ut uidere puellaz
Omnia iucundo fulſerunt ſidera cælo:
Arriſere poli ſummoq; auditus ab axe
Concentus: proliq; nouæ pæana canorum:
Argutũq; melos diui cecinere: paternas
Velarunt aulea domos: pendebat in illis
Longa patrum ſeries: primiq; parentis origo
Et colubri deluſa dolis ſtringebat eburna
Poma manu uirgo: gladio paranymphus: & igne
Exilio damnabat auos: adolebat ad aras
Pinguia ſacra puer flãma ſtridente: ſupinos
Tollebat uultus & numina ſancta colebat.
Annoſiq; ſenes ſtabant cum prole colũnas
Vnam perpetui de marmore roboris unam
Fictilibus mũris plaſtes formabat aquarum
Flãmarumq; minas contra quia nouerat olim
Ventura excidio terræ neptunia regna

Vulcaniq; graues æstus; puerile secutus
Obsequium senior quernæ sub tegmine frondis
Deplorabat auum coeco: quẽ fixerat arcu:
Et faber incudem feriens & follibus actis
Aera quoquens: ferrũ uarios conflabat in usus.
Sola mari in toto super alta cacumina puppis
Nabat & imbriferæ pascebant æquora nubes.
Vitisatorq; pater miti delusus hiaccho
Monstrabat nudum pueris ridentibus inguem
Primus hic undo su; sulcauit nauibus æquor.
Quãnis prima ratis credatur Iasonis argo:
Primus hic effossa uitem supponere terra
Coepit: & apricis mites de collibus uuas
Tollere: dircæo licet hæc sit gloria baccho:
Ardua terrigenæ uoluebant saxa gigantes
Conati molem superis æquare superbam
Lanigeras habraamus oues per littora pascens
Sacra dabat saxoq; gemẽs pudibunda secabat.
Lætior adducta medo remeabat ab orbe
Cum consorte puer: coeliq; ex arce pluebat
Sulfur: & ætheriis ardebant igni bus urbes
Bisseni patres longa cum stirpe nepotum
Pabulaq; ægypto seruans præsagus Ioseph
Frigida defuncti referebant ossa parentis.
Regna nouis fugiens longe perterrita monstris

Trans mare purpureũm nili ducebat ab oris
Dux animo uultuq; pius magno agmine longu;
Vulgus & erecti dirimebant æquora fluctus.
Ipſe dabat ſacros ritus; arcamq; locabat
Legiferam: lateq; arabum deſerta peragrans:
Iuſq; ferens populo ſterili de marmore dulces
Eliciebat aquas: optatos arrida fontes
Abſorbebat humus: fugienſq; in gramina flumen
Ibat & obliquo lambebat ſaxa recurſu.
Culmina pancheos tollebant ardua montes
Turriferiſq; iugis hærentia nubila ſupra
Igne deus fumoq; latens in uertice ſummo
Scribebat legis duplici noua foedera ſaxo.
Inuiſam ſuperis gentem ſemenq; ſuperbum
Concaua terribili tellus ſorbebat hiatu:
Clamabatq; ruens iam ſemiſepultus abiron.
Impia ſublimes uitulos ſtatuamq; bicornem.
Turba deum mentita manus tollebat & ora
Strenuus indigenas populos abigebat Ieſus
Parta ſuis æquo permenſus limite regna:
Inde ſonatorum turbam regeſq; togatos:
Atq; ſacerdotum ſeriem: partoſq; triumphos:
Bellaq; & ætherio ſurgentia templa tonanti.
Et docti Salamonis opes: Roboamq; ſuperbũ
Palladia textor filis intexerat arte

Ezeciæ illustres morbos solemq; reuersum
Et phætonteos uersis temonibus axes
Ferre suos retro cursus iterumq; relabi
Ostentabat opus longæua in sæcula ductum.
Hinc eleazarus diuina uolumina regi
Tradebat phario: senibus distincta magistris
Tecta uoluptates uarias: diuersaq; tempe:
Multiplicesq; auium plumas: & carmen habebant.
Captiuam totiens gentem nunc ire tyrannis
Seruitum assyriis: iuga nunc ægiptia ferre
Clausaq; trans altos hominum tot millia montes:
Et templi euersas solimæq; resurgere moles'
Pendula monstrabant picto uelamina textu.
Quinq; triumphales currus : & proelia fratrum
Diuisum populi regnum postrema tenebat
Pars operis tanti: circum uiuentia semper
Brachia tortilibus ramis fundebat Achantus.
Prima coronarunt redolentibus atria sertis:
Graminibusq; fores & limina summa uirebant.
perq; uias famulæ ramos sparsere comantes:
Læta dies egit festos uicinia passim.
Tota puellari resouarunt compita cantu.
Ornabat roseo ridens cunabula uultu:
Dulciaq; attollens in matrem lumina uirgo
Quom traheret dulces lactanti a pectore succos

Stringere complexu natam ferre oſcula fronti
Non erat auſa parens: nec enim mortalis. in illa
Humanuſue decor Sed erat coeleſtis Imago:
Aethereaſq; uigor flammas & ſidera uincens:
Mira ſupercilii grauitas ponduſq; uenuſtæ
Frontis: & eximia fulgentes indole uultus
Suſpenſas hominum mentes atq; ora uidentum
Per longas immota moras retinere ſolebant
Non infeſta fuit luctu non ebria ſomno:
Sed uigilans riſuq; genas ornata modeſto.
Nunc matri arridebat ouans nunc puula tendens
Brachia uicino miſcebat dulcia patri
Murmura: dixiſſes ſtudio geſtire loquendi.
Temporis innocui nondum diſceſſerat ætas
Plenaq; iam docili formabat uerba palato.
m Os erat antiquis longum ſeruatus in æuum:
Aede puellares annos includere ſacra:
Aetatemq; deo teneram: primumq; dicare
Virgineæ florem uitæ: & generare pudoris
Ingenui curam: ſanctoſq; inducere mores.
Nox ubi ueſtitum prima lanugine tempus
Venerat in thalamos ibant hymenæaq; tecta:
Coniunctæq; uiris proli indulgere ſolebant:
Propterea legum memores & moris auiti
Venturi ſolymam trina cum prole parentes

Deseruere solum: galileaq; nazareth arua
Floribus intextis & odoro gramine cinxit
Virginis ora parens, stellatæ lumina frontis
Hærebant coelo: teneroq; in pectore clausum
Numen erat: niueo tunicæ talaris amictu
Albebant humeri: quam circuntextus oliuæ
Laureus ambibat torques ad colla per imas
Instrophium flexis palma ibat frondibus oras.
Matris opus: moliq; sinus uariauerat auro
Ventum erat ad magni templũ sublime tonantis:
Quo ducũt ter quinq; gradus de marmore uiuo
Et iam porrectis curuabat prona lacertis
Serua manus summũ ad limen latura puellam
Quom mox uirgineo conceptũ pectore numen
Affuit: & retrahens promptæ sinuata ministræ
Brachia debilibus plantis: animoq; uigorem
Addidit & supra ætatem fiducia creuit.
Protulit audaces sublata cyclade passus
In sublime uolans uirgo: turbamq; relinquens.
Sicut ubi multæ uolitant ad littora puppes
Ocyus illa subit portum. quæ mole minori
Labitur & melius uelis & remige fertur.
Vertice iam summo magni penes atria templi
Stabat ubi ascensu fessos solata parentes
Risit: & æternum curuato poplite numen

Cum nuribus uenerata piis in claustra recessit
Virgineæ secreta domus fleuere parentes
Cognatæq; nurus gemitumq; dedere ministræ
Quando e conspectu uultus abitura nitentes
Vertit: & induxit sublatam in tecta sacerdos.

t Res una comites hitāt æros: Elpora. Pistis:
Sidereus fronti qbus est nitor: aurea primæ
Vestis & ardenti pictum face pectus & igne:
Ast aliam coeli uultus imitata serenos
Læna tegit: quam corda manus in texta supinæ
Tollentes sparsim uariant: Toga pistios artus
Candida & argenti niueo splendore coruscans
Nocturnæq; fugans umbras caliginis ambit.
Multa sinus & colla uirens ornabat iaspis:
Quæ nigros abigit lemures uanumq; timorem.
Prima patris summi stirps imortalis & æuum
Non metuens: annis aliæ longaq; senecta
Interitum passuræ olim quoq; cardine fixo
Per sua cessabit uestigia currere mundus:
Parthenices istæ uenturæ ad limina nymphæ
Quattuor egregias secum duxere sorores
Pulchram Metrioten: phrenādreamq; potentem
Viribus atq; graui lites componere doctam
Voce dicaspoliam: memoriq; futura uidentem
Mente prometheā summo genus æthere missuz.

Alta panomphæi subeuntes tecta tonantis
Ad mariæ thalamos famulam miser e Siopen:
Quæ prægressa citos ut mouit ad hostia passus
Clausaq; per tenues uigilare cubicula rimas
Vidit heras nutu uocat; ingressumq; ministrat.
Iam nocturna quies operas manuumq; labores
Clauserat & mollis per opaca cubilia somnus
Miserat extinctis pallentes ignibus umbras.
Ipsa diem tepidæ reparabat lumine testæ
Primæuamq; patrum genesim; mundiq;: recentis
Et noua monstriferæ repetens miracula uirgæ
Noctis in occiduam prono iam uertice calpen
Insomnes taciti ducebat temporis horas.
Oscula post & prima datæ iam uerba salutis
Amplexusq; pios genus antiquamq; suorum
Progeniem & studiis quibus oblectētur & artes
Et uarios mores diuersaq; nomina gentis
Vt docuere suæ nostri uigilantius oris
Effigiem dixere alto sub pectore serua:
Nam quædā hostiles nostris sub uultibus umbræ
Humanas ambire solent & fallere mentes:
Dumq; ita multiplices dant accipiuntq; loquellas
Clara per eoos fluctus aurora rubebat:
Flammaq; surgebat niueis argentea bigi
Luciferi gelidos spargens in gramina rores.

Et cupiens prolem dulcesq; reuisere nidos
Garrula sub lucem modulos iterabat hirundo.

t Vm pater omnipotēs ita cōpellare coæuos
Aggressus comites: regni qb⁹ una potestas
Quos rerum par cura tenet: nam nomina rebus
Plura tribus: tamen una subest essentia simplex
Numina quæ æterno mecū regnatis olympo
Et quibus unus honos: eademq; potentia mecū:
Principio informē grandi quom corpore massa:
Fecimus: & coelum in latos sinuauimus orbes
Scitis ut a nobis animos & lumina uertens
Inq; suum conuersa decus propriumq; nitorem
Contemplata graui sub pallida tartara casu
Spirituum pars magna ruit quam sulfuris ardor
Sub nigris specubus tenet æternumq; tenebit.
Nec dum phoebus erat nec claro lucifer ore
Ante diem surgens primo rutilabat ab ortu:
Nondum mane rubens pulchros aurora colores
Indueerat: nec luna suos accenderat ignes.
Cū modo facta cohors turpē meditata rapinam
Imperium nostri sperare audebat olympi.
Propterea immensum scelus indelebilis error
Aeternum durat nec enim mutabilis illa est
Naturæ sortita genus: quo lapsa recessit
Fixam anet: quod mente semel complexa recepit

Inconcussa tenet semper: nec amata relinquit.
At neq; nos illi uota ad meliora fauemus:
Tunc hominē: meministis enim: qui flectere sese
Posset & a nobis animo uerti: atq; reuerti
Condidimus magni quo damna rependere casus
Fas foret & uacui complere sedilia coeli.
Et iam magna cohors hominū: qbus ætheris arcē
Annuimus moeret longas partesa latebras:
Exiliiq; rogat finem: sed debita primo
Poena uetat sceleri: uocat hic amor inde reclamāt
Iustitiæ leges negat hæc petit ille fauorem.
Iudicium ueros decet & clementia reges.
Sed neq; mortali poterit sata sanguine proles
Iustitiæ placare minas & soluere nodos.
Adde: q; a uanis terra est reuocanda deorum
Cultibus: atq; deo iam seruitura triformi.
Non opus humanis tractandum uiribus istud.
Hoc opis est tantum nostræ: qui condidit orbem
Liberet . artificem: qui fundamenta locauit:
Instaurare domum decet & sarcire ruinam.
Nate mei speculum uultus & mentis imago
Ars mea nate precor terras inuisse iacentes:
Atq; tuis onus hoc humeris hanc suscipe curam:
Illa puellares inter pulcherrima turbas:
Quæ nobis totiensq; manus totiensq; supinam

Attollit frontem: & tota suspiria nocte
Ingeminat uigilans terrenis libera curis
Orta tibi est: illam non aspernabere matrem.
Post ubi tempus erit lateri contermina nostro
Fiet: & ingentes mundi tractabit habenas.
Cernis ubi modico surgunt capitolia saxo
Templa iouis falsi mediam: qua diuidit urbem
Thybris & etaiscos cum uoluit in æquora fontes
Illa tui sedes regni cum pulsa deorum
Turba tibi ueteres aras & templa relinquet:
Te libyes asiæq; colent latissima regna:
Europæ magis arua tamen: tibi Roma latinæ
Gentis apex: phoebũq; uidens hispana cadentem
Doris & algentem regio: quæ sustinet arcton
Seruiet: atq; nouo tellus lustrabitur imbre.
Tunc tua cum propriis iungent insignia reges:
Et crux æreas signabit purpura turres.
Me magis assyriæ gentes: indiq; arabesq;:
Atq; palestinæ populi nouere. sed olim
Forsitan & nostro lætabitur aphrica nexu:
Templaq; spiritui ponet celeberrima sancto:
Talibus omnipotens nato mandata ferebat
Nota salutiferæ placuit sententia proli.
Nam quia mens eadẽ tribus est: eadẽq; uoluntas
Semper idem sentire omnis & amare necesse est.

e St locus æmoniæ macedũq; ꝓpiquior aruis
Orchomenũ dixere tenet mõ uãdala pubes
Illic perspicuo uitrei sub gurgite fontis
Vt perhibent olim dum dorica regna manebant
Tres charites habuere domos dulcemq; recessũ
Hæ simul assumptis iuga: quæ piplea colebant
Mnemosynæ natis primos liquere penates
Ornatæq; comas hederis & uirgine lauro
Assyrios petiere lares: iordanis ad amnem:
Qui missus libano cyprium festin at in æquor.
Vt uenere uadis lauere nitentibus omnes
Quicquid labis erat: ueneranda q; limina sanctæ
Parthenices ingressa cohors ad mutua primum
Oscula: & ad dulces mox se uertere loquelas.
Et tandem dextrisq; datis: & foedere facto
Perpetuas illi se iurauere sodales
Et quocunq; iret comites dixere futuras.
Iamq; uigil primam uirgo percoeperat artem
Atq; coloratas uoces linguæq; nitorem:
Mensuræ numeriq; modos coeliq; meatus
Et quas luna uias & quas obseruat apollo
Et quos mercurius trahat & uenus aurea gyros:
Et uarias coeli uires & nomina norat.
Nam dum plæbs iudæa deo parebat olympi
Sciuit iter pueris etiam fuit agnitus æther.

Assiduis ueterum studiis oracula diuum
Peruigiliq; legens cura: mosemq; piumq;
Esaiam: moestisq; uirum: qui uersibus urbem
Plorat ab ingenio curas a lumine somnos
Sedula pellebat: paruo sua uota sacello
Supplicibus palmis narrabat & ore supino.
Ocia nulla die carpens nulla ocia nocte.
Cura cibi: somniq; breuis: quæ pasceret artus
Pauperibus mensis genium fraudabat & ora:
Et castigato tolerans ieiunia uentre.
Carmina discebat: sanctiq; poemata regis:
Qui tetricis olim fidibus cantabat ad aras
Sacraq; fatidico psallebat ad orgia cantu.
Quicquid habent sacræ diuina uolumina legis:
Quicquid inest arabum libris lustrarat: & omnis:
Graiorum annales: romanorumq; triumphos:
Et quantum latii fudissent arma cruoris
Punica: quot bellis rubuit naualibus æquor:
Qui troiam petiere duces: quo milite persas
Rex macedũ parthosq; truces superarit & indos.
Monstra quot Alcides domuit: quo remige cretã
Dedalus ad gelidas fugiens annauerit arctos
Et quibus adiutus pennis equus aliger auras
Presserit & dulcem plantis excusserit undam.
Hippolyti castos & bellerophontis amores

Illustres helenæ raptus & phyllidis ignes:
Biblidaqꝫ incestam curas & uulnera thysbes
Tarpeiæqꝫ dolos & gratam phorcida glauco
Pomaqꝫ cydippes orithyiamqꝫ furenti
Sublatam borea clymenen & belides ausas
Cæde maritales thalamos implere piumqꝫ
Pectus hypermestræ: uersasqꝫ in sæua uirorum
Funera lemniades: hellen cinyreqꝫ puellam
Tres quoqꝫ sirenes & amazonas: o edipodæqꝫ
Fata domus norat niymphasqꝫ heroides omnis.
Quicquid ĩ his tumidũ: quicquid crudele ꝑ eaxqꝫ
Et quæcunqꝫ pios non attestantia mores
Offendit damnabat: apes imitata legendo.
Nunc lænam pingebat acu nunc pensa trahebat
Serica & immissis licia pendula filis.
Vela sacerdotum sacros texebat in usus.
Terrenum nihil ore sonans inclusa: latensqꝫ
Plena deo pectus: toti gratissima coelo.
Non robusta nimis teneros neqꝫ debilis artus
Incolumis morboqꝫ carens non mole sepulti
Corporea sensus: crines caput ora sinusqꝫ
Brachia colla manus postremaqꝫ membra ligarat
Solerti compage deus: promptissima menti
Ingenioqꝫ acies atqꝫ insuperabile robur
Neruosæqꝫ animo uires semperqꝫ uoluntas

Iuſtitiæ rectiq; memor moderamine certo
Diſcordes animæ motus luxumq; domabat;
Qualis purpureo radians carbunculus ore
Obſcuros inter lapides gemmaſq; minores
Splendet harenoſo qua tingitur India gange
Qualia ſylueſtres inter pineta miricas
Quæ tollunt ſublime caput ramoſq; comãtes
Frondifer æmonias ubi pelion aſpicit urbes;
Vel qua parrhaſii ſurgunt iuga ſumma licæi
Parthenice mea talis erat;iam grandior æuo
Iam ſocianda uiro lucinæq; apta labori
Virgineos inter coetus comiteſq; puellas
f Eſta dies aderat Solymi;qua diuite menſa
Pinguia ſub uiridi celebrant cõuiuia fronde
Antiquæ memores uitæ:quom immite ſuperbi
Imperium regis patres fugere per altos
Incolumes fluctus arabum deſerta paragrans
Sub diuo populus menſam ponebat & umbras
Frondibus obductis texebat & arbore cæſa.
Poſteritas igitur caſus imitata parentum
Sub ramis cænare ſolet cum ſeptima luna
Imperat;& lampas claudit phoebea coronam.
Tunc igitur ſolymas arces:charamq; reuiſens
Progeniem mater ſic eſt affata puellam.
Nata meo quondam Suauiſſima pondera uentri

Dulce patris summi donum mea summa uoluptas
Postq̄ parua lares nostros: & limina nota
Liquisti: nunq̄ ne tuæ te cura parentis
Ulla ne te patriæ mouit pietatis imago:
Optasti ne sinus nostros intrare: senemq;
Cernere: quē longeua grauantiā mēbra parētem:
Debilitat uires: sensus obrondit: amorem
Diluit: & nobis affert obliuia tempus.
Ipse pater sacra postq̄ te clausimus æde
Quottidie menses digitis percurrit: & annos:
Hæc duo lustra putat duo sæcula: sustinet ægre
Tam longæ tormenta moræ: iam uidimus inquit
Aequæuas Mariæ thalamos intrasse puellas.
Aspice: q̄ firmo surgat iam stipite laurus
Natali defixa die: iam brachia baccis
Vestit: & ingentem ramis iam porrigit umbram:
Sic ait: & caderet paucis in fata diebus
Ni te forte suos paruum post tempus ituram
Credat in amplexus. dudum tibi multa parauit
Xenia: tu nostræ requies: tu sola senectæ
Gloria: tu fessæ producere tempora uitæ:
Tu truncare potes: nec opum nos amplius ardor
Sollicitat: nec spes tangit resolubilis æui.
Sola places curasq; leuas tu sola seniles.
Sicut in occidui magnes ad Sideris astrum

Vergit & arctoo nunq̃ discedit ab axe
Sic solet in natos amor inclinare parentes
Hoc natura iugum peperit. placidaq; ligauit
Compede. nō fertur superos Vulcanus in orbes
Mole pari: non saxa ruunt ex aere tantis
Viribus ipse suos sol deseret ante meatus
Et fluere alterno cessabunt æquora cursu
Quam te nata patris q̃ te mea cura relinquat.
Vt pario sculpti durant in marmore uultus
Nec metuunt pluuias hyemes boreāq; niuosum
Sic penetrans arcana animis præcordia nostris
Hæret & in nobis semper tua uiuit imago.
Sermonem tu luce paris tu somnia nocte.
Ah quotiēs dum cura mihi est clamare ministra;
In mea dulce tuum nomen sese ingerit ora
Ah quotiens festa redeunt ubi gaudia luce
Lætaq; per pingues resonant conuiuia mensas
Te memoro: uotis: omnes te ardentibus optant.
Et quia solus abest tuus hic mea uiscera uultus
Vilescit mihi quicqd adest: non excitat aures
Tibia: non tristem mulcent obsonia linguam
Vlla nec infirmos capiunt solatia sensus.
Iucundum sine te nihil est: & uiuimus in te
Nostra nec in nobis uita est: quæ sustinet artus
Aura tuos nobis animam sensumq; ministrat:

Et uitæ sumus umbra tuæ: pia cura parentum
Incipiat quando amborum sic postulat ætas.
Iam senio curuata graui tenata mouere:
Hæc tua dilectæ tam longa abscentia frontis
In quot me gemitus in quot suspiria mittit
Vnica tu soboles generis spes unica nostri:
Debetur tibi tota domus: tibi seruiet uni
Et pecus: & cultæ foelicia iugera uillæ:
Sic nostras partimur opes: pars optima templo:
Altera sors inopi seruit pars tertia nobis.
Tu quoscunq; uoles illas mutabis in usus:
Sit tamen & uita tecum: quæ militet omni
Cura dei: qui nec falli nec fallere nouit
Magna deo cura est hominũ qui numina curant.
Ipse maritales post primi exordia mundi
Instituit tædas: æternaq; foedera Sancti
Connubii: quo post ueterum defuncta parentum
Corpora sint qui sacra ferant: qui numina norint:
Quiq; ad diuinos gignãt noua pignora cultus.
Sic pietas æterna manet renouataq; proles
Accipit a patribus doceatq; & ipsa nepotes.
Duratura deus quædam semperq; futura
Condidit. hæc ex se gigni prolemq; creare
Nil opus est nec sol solem: nec sidera sidus
Seminat. ast quædam fato subiecta: neciq;

Protulit: hac sese generant: eademq; manere
Cum nequeant in ꝓle manēt: Simulacra parentu;
Sunt nati: penes hos opus est sit cura nepotum.
Sic proles ex prole fluit ceu lubricus annum
Annus agit: mensis de mense renascitur: horam:
Hora refert abiens & ab arbore pullulat arbor.
Sic dauida pater tulit: Ezeciasq; manassem:
Sic exormus Aram genuit Slamona naasson
Et quia maiores ætas tua uenit ad annos
Nam tibi ni fallor bis septima uoluitur æstas
Propterea natosq; uiro nobisq; nepotes:
Cultoresq; deo debes: satis æde morata es
Nata redi: nostræq; libens succurre senectæ:
Vocibus his uirgo in fletus prorupit: & ibant
Per roseos uultus lachrymæ: quas chara legebat
Admoto siccans oculos uelamine mater.
Dedidicit fletum & pressis singultibus orsa est.
Chara parens tantum materni flumen amoris
Qđ lachrymis: gemituq; tumet: qđ plen⁹ acerbis
Significat curis & sollicitudine sermo
Quæ nō corda domet uel ferrea: lumina quæ nō
Miserit in fletus: tepido q̧ impleuerit imbre:
Hæc tua tanta parens pietas mea uiscera dudum
Stringit & accensam mouet ad suspiria mentem.
Si sinerer: quo inclinat amor uestigia ferre:

Nec tot opus lachrymis nec tot singultibus esset
Namq; animus totis uota in tua uiribus iret:
Nec fuit a teneris quicq̃ mihi dulcius annis
Quam curam gerere & uotis parere parentum.
Sed coeleste meum tulit in contraria pectus
Numen: & impatiens studiis ingentibus ardor
Solicitat: cogorq; nouo parere furori.
In noua coepta meos sensus imasq; medullas
Impulit ætherius genitor: magis ardua nobis.
Et melior tentanda uia est: deus ire per altum
Suadet iter: q; si est uobis aliena uoluntas
Curaq; nõ eadem: ueniam diuina sequenti
Iussa date: & quo fert coelum cõuertite mentem.
Me mea uirginitas: impollutiq; pudoris:
Immortalis amor gratam fecere tonanti.
Ille meo amplexu fruitur: semperq; uirentis
Flore pudiciciæ: T galamum fortasse subire:
Atq; maritales potero coniungere tædas:
Non poterit maculare meum uenus ulla cubile:
Virgineumq; decus: custodiet ipse pudorem:
Qui dedit hæc mihi uota pater: castiq; nitorem
Corporis: & mentem nullum mihi polluet æuum.
Hæc eadem sanctos mouit sententia uates:
Et magnos habet auctores: temeraria forsan
Dicerer: & propriæ male consuluisse saluti

Ausa per ignotos calles si prima fuissem
Vadere & ambiguis solam me credere uentis:
Rumpereq́ audaci nondum uada cognita gressu
Clara per hos magnus liquit uestigia calles
Elias eliadesq́ uiri gratissima coelo
Progenies uisura suo de semine diuos.
Sic stat & immotum tenet hæc sententia pectus.
Tu genitrix patiare oro & solare parentem
Longeuum: curæ sese sciat esse tonanti.
Ipse aderit senioq́ graues solabitur annos
Sic uirgo: & mater lachrymantē amplexa recessit

h Ic Mariæ natale solum sedemq́ paternam
Et genus antiquū paucis memorate puellæ
Castalides: & enim memori uos omnia mente
Tempora: uos terræ tractus: pellagiq́ tenetis:
Et uos parthenicæ comites famulæq́ fuistis.
Est arabes inter cadmeaq́ sidonis arua
Palmiferamq́ pharon, lybicis: quæ iungitur oris:
Et mare quod lato foecundam gurgite cyprum
Alluit: assyrii pars non ignobilis agri
Terra ferax: belloq́ potens atq́ inclyta cultu
Vnius iudæa dei: clara oppida claras
Suspicit apricis positas in collibus urbes:
Ascalon hic: & gaza potens æraria quondam
Persidis antiquæ: magna sedet aedita mole

Fulta supercilio præruptiq; aggere montis
Hic uetus andromadæ uinclis insignis ioppe
Antiqua prior illuuie:summo ardua colle
Regia tecta syon: & pulchram sustinet arcem
Imperii caput: & solymi moderamina regni.
Illic solennes aras dauidica proles:
Altaq; candenti posuit de marmore templa.
Illuc ex omni turbæ regione solebant
Dona deo & primæ frugis portare maniplos.
Illic triticeæ cereris domus inclyta christo
Conscia nascenti montanaq; nazareth:ambæ
Illustrem tenuere locum:genus ista paternum
Altera maternum Mariæ dedit.ista tonantis
Concæptu foelix:ortu foelicior illa.
De patria satis hæc:posthac de sanguine dicam.
Ismeriæ soror anna fuit:regalis origo
Et soboles magni ueniens dauidis ab alto
Sanguine:zachariæ coniunx sata semine primæ.
Tres triplici partu marias:tribus Anna maritis
Progenuit sanctũ & summo genus æthere dignũ.
Prima deo sacros partus dedit altera natos
Quattuor alphæo Iudam simona Iacobum
Et qui iustitiæ clarum cognomen habebat
Tertia de natis tibi quos zebedæe duobus
Aedidit ad calpen unum trasmisit & unus

Si populi præstanda fides rumoribus ulla est
Viuus Amazoniis ephesi sepelitur in agris.
Sicq; duos inter studuit concludere natos
Regnantem latio christum Romæq; tenentem
Imperium: leuam tellus asiatica dextram
Gens hispana tenet: regnum inter utrâq; latinum.

Parthenicæ Liber Secundus.

a Nxia responso genitrix intecta redibat
Multa mouens aio: nec .n. sentētia natæ
Visa satis legi: priscisq; accōmoda patrū
Ritibus: in uacuos eteni partuq; carētes
Expertesq; thoros sobolis superosq; deumq;
Irasci tunc fama fuit: dirumq; minari
Supplicium ĩ steriles uteros: multo ante maritum
Non aliam ob causam passum conuitia norat
Sumotumq; procul templo. spectantibus ipsis
Ciuibus & tristem casum miserantibus ultro.
Namq; uir ardentes uotum positurus ad aras
Ante habitam prolem: dum se in secreta tulisset
Templa: sacerdotum strepitu discedere sacro
Ex adyto iussus fuerat: turpemq; repulsam
Passus: & hoc patriā fugiēs ob dedecus urbem
Rus coluit pluresq; latens inglorius annos

Duxerat in luctu tristem sine coniuge uitam
Sicut ubi amisso thalami consorte per agros
Sola uolat turtur nitidis neq; potat in undis:
Ne comitis prisci tristetur imagine uisa:
Nec uiridi post hac fertur considere tronco
Sed miseram diuina senis clementia sortem
Prospiciens: annæq; preces & dona gementis
Misit olympiaca celerem de sede ministrum:
Qui dedit hæc mandata uiro. tua tecta reuise
Consortem solare ægram moestosq; penates.
Anna tibi lætos partus: prolemq; datura est
Foemineam: magno sanctæ dabis omine natæ
Fatidicum ductumq; maris de sidere nomen
Et mariam dices: annæ mandata minister
Attulit hæc eadem: mirantiq; insuper addit
Hos monitus. limen notæ pete concita portæ:
Qua tibi rus itur. sacris hic mane peractis
Obuius occurret coniunx: gressu illa citato
Venit ad urbanæ: quæ dicitur aurea portæ
Limen: & offendit redeuntem rure maritum.
Illic suscepti hospitio communis amici
Amplexu: longisq; una sermonibus illam
Consumpsere diem: & certi de prole futura
Mane suos petiere lares. gauisa reuersum
Tota domus largo dominum suscepit honore.

Hæc igitur moesto uoluens sub pectore mater
Aegra fatigabat tacitis præcordia curis:
Et gradiens tali secum sermone locuta est.
o Curæ: o uani pro posteritate labores:
O dolor o pietas infortunata parentum:
O studium infoelix: ubi res & tempus: & ipsa
Viscera: & exhaustas in solicitudine mentes
Triuimus: ut canis caput aspersere dolores
Linquimur: immemores demens incuria natos
Separat a nobis. meritorum oblita propago
Non æquat curas: & non respondet amori.
Sed quid te frustra misere coquis Anna: quod ipsi
Fecimus: hoc patimur: patres ut amauimus: ipsi
Sic nostrum nos semen amat: taxamur eodem
Iudicio: sic fata ferunt: suspiria perdis.
Iste modus rerum mundi productus ab ortu
Transmeat ad gentem p sæcula nostra futuram.
Singultire potes: turgentia lumina fletu
Exhaurire licet: sed ferrea fata mouere
Non potes: aerei pellant sine carbasa uenti:
Quod dederit fortuna libens amplectere littus.
Forsitan utilius q̄ tu tibi consulet aura.
Conquestum dauida diu: pueroq; iacenti
Produci petiisse dies auertere mortem
Non ualuisse ferunt: audit deus omnia: prestat

Optima mortales audent orare: quod optant.
Opprime succensum studiis melioribus ignem
Nec sine supremas animi dolor occupet arces.
Talibus ut fama est curis dementia quosdam
Coepit: & in saltus atq; in deserta ferarum
Lustra tulit. pater aiacem narrare solebat
In sanum mactasse pecus dum quereret hostem.
Et furias idem memini recitabat orestis.
Quem comes ad sythicæ uexit delubra dianæ
Magna quidem credo quotiens pugnat̃ in agris
Aduersæq; uolant acies in prælia surgit
Tempestas: sed mens etiam cum nocte dieq;
Sollicitis agitur stimulis in pectore magnos
Extollunt strepitus & grandi corda pauore
Concutit: & recte tetrici dixere parentes
Quattuor aduersis mis^c^entur: ut æquora uentis
Eoo zephyro libyco gelidoq; aquilone
Sic totidem nostras ingenti turbine mentes
Subuerti furiis pectusq; in prælia mitti
Spes leuat arrectos metus alto a uertice fluctus
Deiicit. hinc animum pulsat fatibunda uoluptas:
Inde dolor. fluctus ceu fracti fluctibus altum
Clamorem ingeminat: piceis abscondita nimbis:
Nec radios fundit ratio nec uela gubernat.
Foelices quicunq; istis a syrtibus altam

Visuri pacem loca sunt in tuta recepti.
Nam neq; mens ullam secus est habitura quietez:
Nec lætos sensura dies nec dulcia sæcla.
Propterea quid te miseram coquis anna: dolores
Et tristem dedisce metum: natura repugnat
Moribus his monstrare uiæ compendia possunt
Languentes: gelidiq; senes: at scandere montem
Sole sub ardenti uiridis male sustinet ætas.
De uirtute loqui minimum uirtutibus uti
Hoc sansonis opus: tamen assuetudine longa
Assiduiq; operis tractu formatur & in se
Virtutem natura trahit: præludia multa
Egregias artes pariunt. in pace: togaq;
Bella diu miles discit: mox obuiat hosti
Impiger: & firmum parat ad certamina pectus.
Sæpius a placitis mens est arcēda diuq;
Seruitio duranda graui: nam prona sequaxq;
In peiora ruit nisi lora retraxerit usus:
Ast ubi iam legis patiens assuetaq; uinclis
Sessori parere potest quo iusserit ibit.
Tunc ubi tempus erit casu cum tristis acerbo
Sors aderit: fert æquales rationis habenas.
Ante negat uelut indomita ceruice iuuentus
Aut uelocis equi soboles animosa priusq̄
Imposito scierit gressum glomerare magistro.

Ars ubi poſſeſſam mentem complexa ſubegit
Quo uirtus quo ſancta uocant oracula uertet.
Nam neq; tunc labor eſt duros tolerare labores.
Quid ſi nata uirũ refugit: ſi nulla nepotum
Poſteritas: quid noſtra iuuant poſt fata nepotes:
Iuſtitiam coluiſſe ſat eſt. nullius egebis
Subſidio defuncta pios ſi uixeris annos.
Sæpius in natis ſæuum pater educat hoſtem
Cumq; ſuo ignorans interfectore iocatur.
Sæpe ſibi lachrymas ſperãt: dum gaudia matres:
Atq; ſuæ paſcunt uentura opprobria genti.
Propterea uanos hominum noua fabula mores
Exprimit: hoc pelagus galilæa quot abluit arua
Extimuiſſe ferunt: olim cum uidit in orbes
Nubila conuolui: uolitare per aera montes
Credidit: at poſtq̄ largus de nubibus imber
Depluit unde prius dãnum: interitumq; timebat
Incrementa tulit: fuſa procul æquoris unda.
Falltur in dubiis hominum ſolertia rebus:
Corda nec euentus capiunt humana futuros.
Id quoq; non nunq̄ mentes ſolatur amaras
Quid durare nihil patitur fortuna: uiceſq;
Mobilis alternat uentoq; ſimilima proram
Nũc premit a puppi placida mõ mormurat aura.
Forſan & hos luctus minus importuna ſequentur

Tempora: foelices iterum deus afferet annos.
Talia uoluenti paruæ iam nazareth arces
Apparent: nigro rutilans surgebat ab ortu
Vesper & ingenti phoebum demiserat umbra
Carmeli sublimis apex: in moenia mater
Nazareth: & fessis intrat sua limina plantis.
Vt pater accæpit charæ noua nuncia natæ
In moerore diu iacuit: curisqꝫ sepultus
Impexi capitis canos squalere situmqꝫ
Ducere: & a mento tristem concrescere barbam
Sustinuit nec enim potuit cohibere querelas:
Parcere nec lachrymis nec dissimulare dolorem
Crebra diu moestum traxit suspiria pectus.
Et iacuit ceu truncus iners: & inutilis arbor
Frondibus ammissis sine terræ fertilis imbre.
Es tandem prolata palam peruenit ad ipsas
Sacrorum & templi doctas antistitis aures:
Quem penes arbitrium nodos aperire latentes
Iuris & obscuros legum dissoluere casus:
Ipsius imperiis altam conscendit in arcē
Concilium: uenere senes ænygmata legum
Rimari soliti & dubiis responsa parati
Reddere iamqꝫ ultro multum: citroqꝫ locuti
Cum certi nihil afferrent: iamqꝫ humida noctis
Tempora suaderent sacros dimittere patres

Querendum quæ ſit coeli ſententia tandem
Communi ſanxere prece: & ſolemnia templo
Sacra dari & dubiis orari numina rebus
Atq; ita ſedato res eſt certamine uiſa
Iudice digna deo: quãdo eſt nõ reddere magnum
Vota nefas: uiolare piam res ipia legem
Interea ſumptis diuorum nuncius alis
Parthenicen adiens placidis ita uocibus inſit.
Nympha puellarum coelo gratiſſima ſalue:
Cuius apud ſuperos iampridem cognita uirtus
Floret & in noſtros creſcit uentura penates.
Ne trepida: tua uota pater firmauit: & auxit:
Nulla tuum uenus eſt unq̃ uiſura cubile:
Virginitas æterna tibi conceſſa uolente
Conſeſſu toto ſuperum, tibi gloria ueſtæ
Et triuiæ debetur honos: inuicta ſequentur
Virginei tua ſigna chori: quos more dianæ
Nunc pede nunc iaculo nunc exercebis & arcu:
Vrſula uirgineæ dux & regina cohortis
Hoc explebit opus tandemq; in ſidera magnum
Agmen aget celebrem referẽs ex orbe triumphũ
Tethios occiduæ pupuli littuſq; britannum
Et gelidi faciles pugnas gens accola rheni
Dulciaq; arrecto cernent ſpectacula uultu:
Laus igit᷑ te magna manet: rude uulgus & ipſos

Iura sacerdotes non intellecta fatigant
Et deus ingratas atra calligine mentes
Tardat & in poenam scelerum deludit inani
Corda metu: rident superi ceu grandior æuo
Securusq; animi iuuenis si pectora quando
Infantum obscuræ trepidant formidine noctis
Ipse adero nam ueni huius cartaminis: ergo
Lex ea: quæ fieri matres & nubere cogit
Lata est cum pauper ueniens ad templa senatus
Paruaq; plæbs humiles sacrum ponebat ad aras.
Postq̃ magna uirum creuit fortuna tribusq;
Vix duodena solo capitur: seruare pudorem:
Et thalamum nescire fuit præstantius: ergo
Eliades errasse putant: iam sæcula postq̃
Expertes ueneris degunt bisquina propinquant:
Hi populis exemplar erant ne crederet ullus
Esse nefas syncerum esse & dediscere tædas.
Tu tamen es tradenda uiro: qui frigidus annis
Atq; tui consors uoti custosq; pudoris
Non inuasor erit: tacita nos arte mouemus
Corda hominũ: nõ tot fingũt se ꝓthea quondam
Immutasse modis: nec tot uariasse figuras:
Quot formis animos hominũ mutamus: aguntur
Quo minime credunt: sed nos in sancta uocamus
Officia: ast alii tradant: retinentq; uocatos.

Vt quando in leui ſtat ferrea lamina diſco
Si dextra magneta loces adamanta ſiniſtra.
Quo ueniat neſcit dubitatq; utrinq; uocata
Cui faueat cuius magis ortamenta ſequatur.
Tu uoti ſecura omnem mihi deſere curam
Ibo & peruigili tractanda remetiar arte.
Vix ea finierat cum fracta nube ſolutum eſt
Corpus & in uentos aſſumpta receſſit imago.
Tempora uelatæ tenſis ad ſidera palmis
Conuenere nurus pueri trepidæq; puellæ
Rugoſiq; ſenes tremulo pia murmura mento
Voluere certabant ſuperoſq; mouere precando
Canicie oſtenſa diuis & uertice nudo.
Et tremulis circum lucentes ignibus aras
Sancta ſacerdotes: albaq; in ueſte miniſtri
Carmina & inſigni celebrabant orgia ritu.
Tertia lux aderat poſtq̃ uulgata per omnem
Concilii concordis erat ſententia turbam.
Iam labor orantes & diffidentia tardos
Reddiderant: ſegni frigebant pectora motu.
Tum diuina preces mens quæ nõ deſpicit æquas
Ad ſummum ſecreta dedit reſponſa choragum
Sacrorum: tenues fugit leuis ille per auras
Ingreſſuſq; Senis nocturna cubicula ſomnos
Abſtulit: & tali eſt agreſſus uoce pauentem.

Sumere thraicia uirgas de fronde tribules
Quemq; suam: & ferri sumptas in templa iubeto
Mane reuertantur: cuius frondere cacumen
Videris: illius domino coniunge puellam.
Hæc ait: & motis abiens euanuit alis.
Mane senex sol ante iubar q̃ tolleret undis
Conuocat extemplo patres missoq; per urbis
Compita perq; domos populũ precone coegit.
Confluxere omnes: campo plebs densa patenti
Vix capitur: surdum spaciosa p atria murmur.
Confusumq; sonat pede: pes: & pectore pectus:
Virq; uiro premitur: ceu quom collecta theatro
Stabat roma graues simul auditura tragoedos.
Conuentu senior patrum stipante sacerdos
Exiit & tandem populo diuina silenti
Iussa aperit didicitq; tribum: iussitq; solutos
Connubio acciri: uirgisq; in templa relatis
Vota pcesq; iterant: magicis cõponere quidam
Philtra ueneficiis: circeaq; carmina & herbis
Phasidibus uoluere nouas inducere frondes
Horum unus uetitas artes edoctus: ut almum
Intempesta diem tacitis nox abstulit umbris
Solus in aeriæ turris fastigia secum
Arma togasq; ferens sacrauit manibus aram
Sub diuo: testis nemo nisi uentus & astra:

Nocturnasq; preces iterans præscire uolebat
Parthenices ne sibi thalamum sperare liceret.
Ecce per aerios tractus magno agmine ab arcto
Spiritus obscuris ad turrim annauigat alis.
Qualis ubi ueniens ad foeda cadauera uultur
Brachia præcipiti iactat plumosa uolatu.
Atq; gradum sistens nigro sic incipit ore.
Fare: quid infernas nocturnis cantibus aures
Sollicitas: quæsita dari responsa uetantur.
Aetheriæ prohibent animæ: numenq; triforme.
Altius abstrusum latet hac in uirgine quiddam:
Quod dici sciriq; nefas: sententia nostros
Circũfert anceps animos: sortisq; futuræ
Ambigui casus multaq; ambage latentes.
Sicut cum modo sol nubes modo nubila solem
Exuperant nunc lætatur nunc moeret arator
Spemq; metumq; inter dubius. ne discere tanta
Quæ quoq; doctorem fugiunt. cõmunia quædã
Fabimur: addentes quæ nec didicisse pigebit
Ne frustra uideare deos in uota uocasse:
Quandoquidem te nõ minimo dignamur amore
Nos inspectores scelerum sumus orbe futuri
Vltores alio: sæui sunt uincla dracones
Tartarus est carcer: sunt uerbera: frigus & ignes:
Lux incerta diem spargit per nigra malignam

Tecta sonant late planctus plæbem ordine terno
Diuidimus. primo purgati crimine circo
Penarum expertes degunt: ea tecta uetustas
Elysium uocat. hac uates & longa parentum
Progenies uentis habitant statione duobus:
Hi partus spectare nouos dicuntur & arcem
Aetheriam sibi promittunt: finemq; propinquum
Exilii musant: apud hos de uirgine quadam
Plurimus: & multa tectus calligine sermo
Vertitur. hi nec adhud faciem uidere tremendam
Regis olympiaci: Sola hæc & maxima poena
Sedibus his quondam uenturo numina sæclo
Sufficient: hos a nobis nulla auferet ætas.
Alter habet sontes animas: quibus igneus ardor
Eximit infectum scelus & telluris odorem.
Hæ nisi soletur pax expectata quiesq;
Vix tormenta ferant: tanto locus æstuat igne
Tertius infoelix hominum genus orbis in amplo
Carcere conuoluit: magis hæc discedit ab astris
Introrsumq; fugit regio. penetralia nostri
Principis hic: altis animæ fornacibus ardent
Spe uiduæ: nullamq; audent sperare quietem.
Iupiter huc multas: multas huc mittit apollo.
Mercurius multas: nec non saturnus & auctor
Bellorum: phoebe innumeras: & nata diones.

Pellitur huc quicquid coelum fastidit: & hirquis
Despiciunt superi obliquis: sors ultima rerum hic
Nos ueros; quotiens animas magni euocat arco
Illarum assumpta mentimur imagine uultus;
Carminibus foliis auibus fumoq; ligari
Dicimur; & circunductis in puluere signis.
Sed ueluti plerisq; aliis ita fallitur isto
Mens hominum; ueniunt ultro nostraq; salute
Solliciti manes uobis uentura loquuntur
Dixit; & alato discessit in aera tergo.
Perculsum trepida iuuenem formidine sortis
Poenituit: secumq; putans audita seueros
Carmeli patres adiit. tunc omnis heremi
Cura fuit penes hos & coelibis ocia uitæ;
Moribus auxilium fractis habiturus ut altam
Se tulit in montis requiem; syluasq; silentes
Per secreta tulit gressum spelea: uirumq;
Viuendi coeleste genus miratus amorem
Imbibit immensum coeli: seq; ipse perosus
Incola carmeli uixit; tandemq; uoluto
Tempore cum magno fidei mysteria paulo
Edidicit: Mariæ primus cum patribus ædem
Vertice carmeli posuit sociosq; uocatos
Ad Iordanis aquam lustralibus abluit undis:
Cum baptista nouæ iaceret primordia gentis

Hispidus hirsutæ uilloso tegmine capræ
Protographus lucas agabū uocat: omnia multo
Ante uidens animo fuit interpræsq; futuri:
Namq; catenarum nodos & ferrea paulo
Vincula predixit longosq; per æquora cursus
Vipereos morsus simoniacosq; uolatus
Insidiasq; suæ gentis: bellumq; sub ipso
Et celebrem palmam uenturaq; fata nerone.
S Ed deus elatas studium cui fallere mentes
Frigentem & casto solitum seruire pudori
Elegit de plebe uirum: cui cana senectus
Cui cana sulcantes crispabant tempora rugæ.
Mane reuertuntur scrutatiq; ordine uirgas
Vt uidere senis summum frondere cacumen
Illud thraiciæ de phylidis arbore tractum
Vimen erat: longæq; nuces in fronde uirebant:
Inuidit: ceciditq; animis fraudata iuuentus.
Vt quando in somnis aurum se credit auarus
Inuenisse dolos meditans exultat inani
Læticia mox euigilans sua somnia moestus
Voluit: & in tristes abeunt noua gaudia curas.
Ducitur in medium senior: plausuq; sonoro
Susceptus iussusq; gradu discumbere summo
Obstupuit: nec enim senio iam fractus ioseph
Ad tam insperatos animum tollebat honores:

Venerat ædicto cupidus parere relictam
Mens uel ad incudem uel ad aerea signa uocabat
Et tanta hæc fieri de se spectacula nunq̃
Crediderat:iuuenes post tam manifesta repulsam
Omnia perpessi demissis frontibus ibant
Et rerum ignaris tam florida uirginis ora
Non bene coniungi gelidæ turpiq; senectæ
Murmur erat:tamẽ & uirgæ noua signa uirentis
Moesta per ancipites ducebant pectora curas.
Discessere loco:uirgisq; abiere relictis.
Interea matrum longa comitante caterua
Adduxere nurus insignem in templa puellam
Cuius ad aspectum q̃q̃ transcenderet ore
Omne decus mortale tamen suppressa libido
Omnis & extincto semper uenus igne quieuit.
Acsi feruentem gelidos in dorida rores
Palladiosq; super calcem diffuderis imbres
Ardua quadruplici surgebant ordine templa
Porticuum:comunis erat pars extima cunctis
Foemineis etiam turbis quas menstruus humor
Liquerat:ingrediens igitur diffusa secundo est
Tota cohors circo:miti sacra pronuba nuptæ
It comes accedit iuncto uir auspice longum
Agmen agens:mediã uolitans hymeneus in ædẽ
Iungite clamauit foelici sidere dextras:

Sanctaq; longæuæ connectite foedera uitæ.
Iamq; pio coiuncta seni: celebrataq; longa
Festa die: dictæ laudes & reddita summo
Vota patri: lætiq; omnes in tecta reuersi.
Lætior aduentu natæ generoq; sedebat
Canitie compta nitido uelatus amictu
Inter utrumq; parens: manibusq; utrinq; tenebat
Complexus generum dextra natamq; sinistra:
Multaq; connubio super atq; recentibus actis
Commemorans toti grates soluebat olympo:
Interdumq; iocans: & debilis immemor æui
Iucundos mouet ore sales: risuq; modesto
Soluitur: & uires animo præbente ministris
Instat: & appositis sterni cænacula mensis
Ornariq; iubet thalamos: & limina multa
Fronde coronari: spargiq; per omnia flores
Atria purpureos hederis uestire columnas:
Virgineaq; fores lauro foliisq; mineruæ
Cedrinas uelare trabes: spargiq; recentes
Sub pedibus uiolas & hiantia lilia summo
Vertice quæ in tales mater nutriuerat usus
Serpilliq; comas semper uirentis in orbem
Texebant nymphæ: filoq; in serta ligabant
Gram en odoriferũ: casias excisaq; cultris
Balsama marmoreis nardi fragrantis aristas

Cinnamaq; & crines suaue spirantis amomi
Teq; amarãthe locant te mollis amarace: & horti
Quicqd alunt cilices; qcquid pãchaia quicquid
Idalii saltus redolet domus. omnia plausu
Leticiaq; sonant: hilaris labor omnia miscet:
Dumq; ita feruet opus sponsi deus ora sopore
Pressit & irati sub imagine nuncius oris
Vissus adesse seni uultu qui sancta seuero
Hæc mãdata dedit: teneros tibi iungimus annos
Non serã ut frustra in uenerem tua lãguida uirtus
Ardeat. amplexus gremiũq; in uirginis huius
Ire caue: iussumq; dei ne sperne monentis.
Paruit: & memori seruauit somnia mente:
Atq; cupidineos sensit non amplius ignes.
Iamq; dapes & uina ferunt paterasq; coronant.
Discũbunt hilares circum longo ordine mensas:
Et foecũda animis celebrant conuiuia lætis.
Postq̃ pressa fames & pectora mitis hiacchus
Leniuit curas abigens: frontisq; seueræ
Triste supercilium cithara preludere eburna
Coepit & argutas aptare in carmina uoces
Lydius: hic tactis æquabat ariona neruis
Orpheaq; & clarũ dirceo amphiona plectro
Carmen erat summe dorso fundata sionis
Regia. qua quondã Solymi moderamina septri

Stirpis iessææ princeps exercuit armis
Inclytus & pacis studiis præclarus: ab illo
Virginis atq; uiri genus antiquamq; trahebat
Progeniem: & mixtæ numerabat stemata gentis.
Addebat noes fluctus: puppimq; natantem
Innocuasq; rubi flammas: & limina nunq̃
A foribus seiūcta suis: plæbisq; patere
Nescia & unius gressum admittentia regis:
Cælantemq; deos ficto labanida uultu
Velleraq; & siccos magni gedeonis imbres:
Atq; uti fiscellam placida gestauerat unda
Nilus & infantis miseratam fata puellam
Et conuulsa nouas uirgulta ferentia frondes:
Adiungebat uti peregrinas æquore cedros
Compositis ratibus condenda ad tēpla uehebant
Sidonii: ut multo paries effulserit auro:
Miratumq; gradus hominem: qui clara petebant
Sidera: & ingentem diuini foederis arcam
Et quam fatidico populis balahamus eois
Carmine prædixit flammam sidusq; futurum
Sed iam præcipiti phoebus sub tartara curru
Ibat: & occiduis aries sua merserat undis
Vellera: & ardenti surgebat scorpius ore

i Amq; soporiferæ tēpus dare mēbra quieti
Suaserat: at uirgo secreti sola cubilis

Clausa loco curis aperit coelestibus almum
Pectus: & in summũ sensim leuat æthera mentem
Vnam ad se comitum uocat in penetralia tecti
Præstantem egregio uultus animiq; decore.
Mnemosine genitrix illi pater usus ab ipsa
Coelesti genus arce trahit nam conditor orbis
Est auus: hanc grai sophiam dixere priores
Nare sagax oculis penetrans caua tartara: & altu3
Aetherea: nullius linguæ non ullius artis
Inscia: labe carens: uiciis infesta: pudore
Circunfusa genas: & iaspide pectus & auro
Splendida contexto: causas & nomina rerum
Per media ex imis gradiens ad summa deumq;
Et mundi metitur iter: hac indice uirgo
Insomnis ducens taciturnæ tempora noctis
Contemplatur uti rerum longæua propago
Texta sit: unde prior mundi descendit origo
Et chaos & syluam informem. discretaq; formis
Corpora paulatim uarias induta figuras
Vi propria petiis suis loca uiribus apta
Vtq; grauem liquido suspenderit aere terram
Omnipotens opifex duplici cum prolis honore:
Occeanumq; suis complexum fluctibus orbem
Fuderit ætheriis incluserit ignibus auras
Vtq; feris terras: mare piscibus: aera cessit

Alitibus uariis ornans animantibus orbem.
Vt uaga perlustret phoebe duodena quotannis
Sidera fraternum fugiens iter: & modo tractus
Erret ad austrinos elicen modo uisat ad arcton.
Vt procul a phoebi uenus & cyllenius igne
Ne uolitent uerso referant uestigia gressu.
Phoebus ut obliquo nunq̄ discedat ab orbe
Atq; uiam retro gradiens obseruet eandem
Claraq; nocturnis splendoribus imbuat astra.
Et rubicunda feri quæ lex incendia martis
Voluat & egregium iubar & iouis ora benigni:
Atq; senem pigrum curuata falce minantem
Vt super octaui radiantia sidera coeli
Certa lage meant & scintillare uidentur.
Altius extollens mentem curuamina noni
Orbis & æterno splendentem lumine mundum
Et tenues miratur aquas glatialis olympi
Vltimaq; immensæ formata uolumina molis.
Lanigeri sublime decus: taurumq; nitentem:
Et geminos helenæ fratres: auersaq; cancri
Sidera quæ æthiopes urunt indosq; arabesq;:
Atq; Melorcheum stellata fronte leonem:
Et iubar erigones: æquataq; brachia libræ:
Virosamq; nepam uidet: æmoniasq; sagittas:
Cornuaq; ægoceri gelidis humētia nimbis:

Et liquidos urnam rores uentosq; cientem:
Atq; dioneos lucenti tergore pisces:
H nc dextra leuaq; faces ardore coruscas
Suspicit: & coeli claros examinat ignes.
Pleiades septem: quarum minor una latere
Dicitur & pluuias hiades pauidamq; capellam.
Post rapidum leporem iugulas & procyon ustu;
Morbosamq; canem & coruu; cratera tenentem
Inde coronate rutilans minoidis astrum
Et non longa situm post interualla sagittæ
Sidus: & ætheriis errantem tractibus hædum.
Orpheamq; liram & flammis lucentibus aram
Suspiciens coeli æternos meditatur honores
Cursibus alternis mundum ferri atq; referri
Ex austro in boream ex borea miratur in austrum
Et fieri ut gelidam tellus coniecta sub arcton
Dum bibit ætherios admoto sole calores
Mittis & humanæ reddatur idonea uitæ.
Mens calefacta deo: santisq; exercita curis
Atq; laborando uires & robur adepta
Altius it: semperq; magis terrena relinquit:
Iam superis admixta domos explorat & arcem
Et solium sublime patris quod plurima circum
Turba leues animi uolitant: decimoq; sedenti
Orbe deo asistunt uigiles: & cuncta fideli

Iussa ministerio peragunt: uersantq; rotatu
Sidera perpetuo quidam: mortalia quidam
Facta regunt: pressasq; graui sub mole tuentur
Corporis humanas mentes: & regna gubernant.
Omne per hos exercet opus pater: ipse quieto
Tranquillus sceptro sedet & complectitur orbez.
Virginis hæ curæ: seseq; oblita uirumq;
Miscetur diuis coeliq; palatia lustrat.
Atq; thoro recubans summo spatiatur olympo.
i Nterea uirgo thalami dum sola recessu
Excubat occulto per longa silentia noctis
Fatidici uatis: quem ferrea turba gementem
In geminas secuit dentato robore partes
Codice uersato primum locus ille legenti
Obuius occurrit/grauidam qui uirginis aluum
Præcinit & magni prolem mortale tonantis
Corpus & humanæ subituraз incommoda sortis.
O foelix nimium dixit quæcunq; futura es/
Et matres longe ante alias dignissima uirgo:
Quæ paritura deum fruituraq; coelibe lecto:
Magna senescenti renouas miracula mundo.
Non ego cõmuni patrum te labe uolutam
Crediderim/talem cui dant oracula palmam.
Tu uetus extingues uicium/sceleriq; reclusa
Limina concludes: tu protoplastis acerbam

Ingluuiem delebis agens noua sæcla nouumq;
Foed us & humanum supra genus omne fereris:
Te tua/te uentura omnis mirabitur ætas.
Et tibi perpetuis ardebunt ignibus aræ:
O mihi: si tantum non est audere superbum:
Concoeptus liceatq; tuos uultusq; tueri
Dicite/carmeli: qui sancta silentia montis
Incolitis uates uatumq; æterna propago
Quos imitans tædas sum dedignata iugales
Dicite quæ regio iubar hoc quæ proferet ætas?
Credimus e terris uenturã an ab æthere summo
Lapsuram? tali ne hominum debetur origo?
Dumq; ita co elesti mentem succensa calore
In laudes ignara suas prorumpit olympo
Labitur & ueniens fulgentes explicat alas
Nuncius: & celeri penetrat secreta uolatu
Limina/ad ingressum subitæ perterrita lucis
Extulit attonito titubantia lumina uultu
Et formam mirata uiri tabescere castum
Pectus & insidias metuens pallesce re coepit.
Aliger arguta referans noua nuncia uoce
Pone metus inquit superis gratissima uirgo
Lætus ab ætheria uenio tibi nuncius arce
Aeterni iucunda ferens mandata tonantis.
Conceptura nouos ullo sine semine foetus

Et prolem paritura dei:materq; futura es
Stirpis olympiacæ tactus non passa uiriles:
Et deus ipse tuam ueniens labetur in aluum
Gressibus occultis:tuaq; intra uiscera corpus
Ipse sibi formans post nonæ tempora phoebes
Exiet humanæ uelatus imagine formæ
Arma ferens pacis uenit:atq; salutifer orbi:
Propterea sanctam dabis attestata salutem
Nomina:in immensum crescet:uenturaq; magno
Sæcula consensu templis congesta superbis
Dona ferent illi:rutilo qua surgit ab ortu
Lucifer:hesperias & qua declinat in undas:
Qua micat arctophylax latum qua sustinet orbe;
Axis inocciduus resonans qua nascitur auster
Imperio premet omne genus telluris & unde
Possessurus opes coeliq; habiturus honorem
Perpetuum & mundum æquatis recturus habenis
Sed nequæ fulgentes auro radiante coronas.
Nec tyrios regum feret ornamenta colores
Non illi sublime domus dabit ardua culmen:
Marmora nec tollet subeuntibus alta columnis
Viuenti:non martis opus non ærea tela
Tractabit:rigido non oppida milite cinget
Nec ruet aerias arces:non æquora grandi
Classe premet:non hinnitus laudabit equorum.

Nec quæ bella mouent horrenti classica cantu:
Ferrea nec mittet captos in uincula reges:
Nec populo illustres ducet spectante triumphos.
Scilicet hæc homines curant/nos alta tenentes
Qui regimus totũ dam⁹ hæc nõ quærimus orbem
Non illi humana bellum est cum gente:superbum
Spirituum genus atq; procax:atroxq; quod ausu
Diuinum ingenti iam uulgo usurpat honorem
Imperit: huc belli uires:huc dirigit omne
Robur:& hæc agitur non ferro pugna:sed astu.
Quid fieri maius poterit:q̃ trudere diuos
Sedibus antiquis & auito pellere regno:
Sed grauis humanas premit ignorantia mentes:
Nam quod promittunt uenturo oracula christo
Imperium mortale putant:uatemq; futurum
Terrena tantum ducunt a stirpe:deumq;
Esse negant:hinc errorum descendit origo
His delusa dolis & eisdem ambagibus olim
Perfida posteritas longum sperabit in æuum:
Speratamq; uidens non apparere salutem
Exiliiq; moras longi mirata nec audens
Vera sequi nugis & spe pascetur inani.
Foelices annos: & quæ tua protulit ætas
Aurea non cæsar renouauit sæcula:uerum
Tuq; puerq; tuus:nam primi dulcia mundi

Tempora conuerso coeperunt currere gressu.
Læta quies oritur: niueis pax aurea pennis
Descensura leues humeris circumligat alas:
Iamq; mei nocuos ignes: infestaq; terris
Sidera compescunt comites: oriona saeuum
Icariiq; canis rabiem: pedibusq; rapinam
Stringentē curuis aquilam: terretemq; sagittam:
Cæteraq; ingratos hominum meditata dolores
Astra premunt: flammasq; iubēt regnare fauētes
Nuncius hæc humilis firmato pectore uirgo
Imperio dixit magni parere tonantis
Cogimur: & miti curuans caput annuit ore:
Candida uirginitas: simplex prudentia uelox
Et matura fides: humilisq; modestia totos
Læticia impleuit coelos & sidera cantu:
Tum diuina grauem subitis conceptibus aluum
Extulit: atq; sinus soboles extendit onustos:
Sicut in adductos penetrat cum lubrica folles
Aura: cauernosum surgens tumor exit in orbem.
Mirata est creuisse uterum natura: suumq;
Esse negauit opus trepidas ut uirginis aures
Aliger afflauit coelesti nuncius ore.
Diuulgata polo res est: mysteria norunt
Aetherii ciues: Mariæ tunc æthere toto
Nomen honoratum: coeli cantata theatris

Virginitas foecundia fuit nondum agnita nigris
Manibus: infernoue ioui: sub hypostasin unam
Naturæ cohiere duæ: quæ copula diuos
Gentis in immẽsum nostræ conuertit amorem:
Nec graue coelitibus fuit ipsa relinquere summi
Tecta patris: nostraq; dies cum uirgine longos
Ducere & occulti reserare negocia coeli:
Ipse puellari forma mentisq; decore
Lætior accito diuum pater agmine: sanctos
Alloquitur ciues: circunstantemq; coronam
Spirituum: alloquio patris exultauit olympus.
Vtq; prius multa sublimen laude puellam
Extulit illustres attauos & nomina clara
Gentis iesseæ referens delataq; coelo
Sacra: piosq; animos antiquæ stirpis inanem
Luciferi ostendit sedem. contermina semper
Regali fuit illa throno: sceptroq; tonantis
Tum memorãs ueteres rixas primæuaq; bella:
Cur non una oẽs habeant habitacula diui:
Discretiq; locis habitent: quare altior illos
Orbis habet: cur lunã alii: cur cyprida quidam
Mercuriumq; colant: cur sic partitur olympum
Lex æterna docet: cur eant in sidera mentes
Terrigenæ: quæ nam ratio persuaserit illis
Deberi ætherios coelestia tecta per orbes

Monstrat & hæc dictis posuit sententia finem.
Sicut luciferi locus hic sublimior inter
Eminet æterni numerosa sedilia regni.
Sic uirgo: quam parua domus angustia claudit
Et Mariam pressæ monstrauit acumine uirgæ:
Humanis animis longe est præstantior: illi
Non fati ratio non coeli mobilis ardor.
Destinat hoc solium sed lege cohercita mentis
Liberatas & noster amor. sic fatus: at omne
Lætitia fremuit coelum: diffusa uoluptas
Coelestes animos rapuit: sonuere theatra
Plausibus: assensu superum uulgata per omnis
Elysii campos: magni est sententia patris.
Temporeq; ex illo semper toto æthere uirgo est
Angelicis prælata choris: & dignior omni
Agmine spirituum rutilo: cylentia quantum
Marte minor flamma est uel quantum delia tristi
Cædit auo: tellusq; Ioui uenus aurea phoebo.
Iunctus erat soli trepidæ non immemor helles
Corniger: orion non exurgebat & argo
Palluerat: gelidam uergens auriga sub arcton
Præcipiti curru nitido sub apolline tectus
Ibat: & occiderant hiades hædiq;: par ensq;.
Tollere fulgentem medio nox humida cursu
Cæperat egoceron: primisq; emissus ab undis

Spectabat geminos erecta fronte cadentes:
P Lena deo mater: foetuq; animosa latenti
Trās iuga trās altos saxosa cacumina mōtes
Se tulit ad sera foecundam prole parentem
Cognatamq; nurum partus uisura beatos
Vigineoq; sinu paruum strictura nepotem:
Dumq; uiam carpit pedibus calcata pudicis
Gestiit immensum tellus & dulcia longo
Tempore seruauit presso uestigia dorso:
Tota uenustatem regio mirata decusq;
Aetheriæ frontis: fusumq; per ora pudorem.
Arrisit procul omnis ager nemus omne uirentes
Exorto iam uere comas curuauit: & ibat
In flores tunc omne solum: flagrantia rura
Purpureas passim uiolas: & candida passim
Lilia fundebant: nitidis e fontibus undæ
Voluebant dulces cursu crepitante susuros.
Assyrii colles assurrexere: taboris
Se iuga flexerunt: dominam speculatus ab alto
Vertice carmelus caput inclinauit apricum.
Coniferas pinos: & odoriferas cyparissos
Blandior alternis flectebat nutibus aura
Aura laborantis tenui spiramine circum
Colla sinusq; uolans & candida uirginis ora.
Terra suas monstrabat opes & lucidus æther

Nubibus expulsis uultu ridebat aperto.
Crinibus auratis solitoq; decentior acres
Sol urgebat equos tersoq; ardebat olympo:
Qualis erat prima genitor qua condidit illum
Luce deus: quom clara nouis splendoribus astra
Alta per insuetos ferrent uestigia gressus.
Attulerat sextum grauidæ iam delia mensem
Et pleni languebat anus sub pondere uentris.
Hæc erat hismeræ claro sata sanguine magni
zachariæ coniunx. cui nomen Helisabet annis
Iam grauis: hæc longo sterilem se fluerat æuo.
Oranti tandem diuum data munere proles
Indice porrecto demonstratura tonantem:
Et lotura sacro uenientem flumine turbam.
Vt consanguineas iunxerunt oscula matres
Mutua: & iniecti strinxerunt colla lacerti
Grandior afflatu uicini numinis infans
Gestiit & subito dominum confessus honore
Maternam insolitis concussit motibus aluum.
Tunc anus aduentu charæ lætata puellæ
Et succensa deo dixit tu ne illa propago
Expectata diu nobis promissaq; nostris
Patribus & sacro uatum celeberrima cantu:
Quam mea iam sero genuit matertera partu:
O decor o summo facies dignissima coelo

Te tandem terris superi ostendere: quid ultra
Tristia primaeuae flemus conuiuia matris?
O ueterum spes longa patrum: spectabilis alma
Quae reparas aurora diem: quae distulit ortus
Nox tam lóga tuos quae causa ignota sub umbris
Hoc illustre iubar tenuit: nec protulit ante
Lumen olympiacum radios? o quanta sepultos
Cura tui proauos tenuit. panduntur ab alto
Aethere foelices anni: noua nascitur aetas.
Sidera tu mundo reseras: tu tartara claudis:
Tu genus instauras hominū: profugāq; paterno
Soluis ab exilio gentem: fortissima certe
Delbora bellatrixq; potens: animosa uirago
Quae ducis assyrii caput atq; fluentia tabo
Colla secans pauidos hostes dare terga coegit.
Ipsaq; persarum quondam gratissima regi:
Quae genus ulta suū summo dedit oscula sceptro
Clara fuit multoq; nitens resplenduit ostro.
Hae summum meruere decus laudemq; superba3.
Tu tamen has omnis superas: ut saecula portans
Aurea foeminei tollis conuitia sexus.
Iam deus antiquae commissa piacula fraudis
Ponat: & irasci terris iam desinet aether.
Fortunata parens foelixq; uiscere sancto
Progenies: sanctaq; puer: qui clauditur aluo.

Non erit hæc tua uana fides: nec muneris huius
Latorem frustra credendum est æthere missum:
Ipse pater: q coepit opus formabit ad unguem:
Irrita nec tantæ fient exordia laudis:
O me foelicem tua ꝙ licet ora tueri:
Sicq; tuos olim liceat mihi cernere partus:
Atq; meo gestare sinu: q̄ læta futura est:
Quā iucunda dies: quom nostra tuebimur ambæ
Pignora uersari simul: atq; incedere iunctis
Gressibus & læta fari & colludere fronte.
Vna ætas ambobus erit par cura par æui
Terminus: & uiuent una duo pectora mente.
Quā bene mortali superū clementia morbo
Consuluit: uulnus uirgo: medicamina uirgo
Cōtulit: illa necis: dedit hæc primordia uitæ.
Illa tulit belli causas: hæc semina pacis:
Illa uenenosæ stygiis lactata megeræ
Vberibus gelido conceptum pectore uirus
Expuit in natos nigroq; afflata colubro
In genus omne suum spumam eructauit auerni:
Cuius odor postq̄ coelos & tecta tonantis
Attigit: extemplo ualuas offensa patentes
Numina clauserūt: totusq; excanduit æther.
Ista salutari totam se proluit imbre
Nectarei fontis: uitalia pocula dulces

Ambrosiæ ſuccos plenis crateribus hauſit:
Mellifluoſq; bibẽs latices: quos magnꝰ ab hortis
Helias eois mittit ſe in flumina uertit
Lactea: quæ ſemper plenis currentia ripis
Omne ſolum luſtrant; hæc ad ſpectacula uerſus
Ipſe pater clauſi limen reſerauit olympi:
Vnde igitur mihi tantus honos unde iſta repente
Gaudia prorumpunt: ut ſemine plena tonantis
Foemina ſacratos ferat ad mea limina greſſus:
Hæc anus: at ſenior uocis cui clauſerat uſum
Imbecilla fides cano uenerabilis ore
Signa dabat: flexaq; dei ceruice parentem
Hoſpitio ſuſcepit ouans: oculiſq; manuq;
Aetherea monſtrabat prius & mox hoſpitis aluũ.
Regia parthenice diuino afflata calore
Iucundum cecinit carmen: non leſbia tale
Foemina: facundi non teia muſa poetæ
Non ſatus eumolpho nõ ipſe oeagrius orpheus
Non ſonuit dircæa chelis: qua docta ſuperbit
Græcia: qua ſeſe iactat cadmæa propago
Id quamq̃ noſtro minus eſt tractabile uerſu
Subiiciam tamen & ſenſum non uerba reponam.
Magnifice regem mea mens extollit olympi:
Et deus exhilarat ſancto mea uiſcera plauſu.
Vidit enim pectus ſupplex humilemq; miniſtram

Ingentiq; meos uestiuit numine sensus:
Propterea uentura canent me cuncta beatam
Sæcula. namq; modis in me surgentia miris
Omnipotens rerum miracula suscitat auctor:
Ipsius æterno clementia flumine torrens
In genus omne fluit. sicut de doridis aluo
Perpetui uoluunt plenis uada cursibus amnes:
Explicuit forti uires: animumq; lacerto
Atq; suo elatas dispergens robore gentes
Eruit excelsos: humilesq; in sceptra uocauit.
Esuriem saturans inopum: dimisit inanes
Qui terræ rimantur opes. diuina uidentis
Suscepit miserans pueri genus: atq; fidele
Semen: ut antiquis responsa parentibus olim
Habraamo natisq; dedit: proliq; nepotum.
Luna ter umbrosum radiis impleuerat orbem
Iunctaq; fraternos totiens ammiserat ignes:
Quom coetu comitata graui dauidica uirgo
In patriam reduci flexit uestigia gressu.
Humida littoreus iam brachia tollere cancer
Coeperat: & claros procion abscondere uultus.
Et iam flaua ceres campis albebat apricis
Fronde coronatus matura per hordea messor
Ibat: & in curuis spoliabat falcibus agros:
Iam longo sudore madens: grauibusq; flagellis

Robustas armata manus: tritura per omnes
Assyriæ campos: & dulcia rura coaspis
Sternebat fragile calamos: paleasq; uolantes:
Atq; sub ardenti sonitum dabat area phoebo.
Pallida conceptum facies prodebat: & aluus
Maiori suspensa sinu: pectusq; leuatum
Exili uox clausa sono manifesta latentis
Signa dabant foetus: nam nec celare tumorem
Cura fuit: nunq̄ foecundi pondera uentris
Dissimulauit agens tenues ad pectora uittas
Sicut enim trepidare facit mens conscia culpæ
Sic animi simplex probitas: & cognita uirtus:
Efficit impauidum pectus: fugit impius ultro:
Iudiciumq; pauet: frontem pius audet apertam
Tollere: non regis uultum: non iudicis ora
Non rigidos lictorum enses formidat: ut acres
Non metuit flammas aurum: non uerbera ferri
Dura potens adamas: nec onustæ pōdera palmæ.
Arx est ipsa sibi uirtus: ipsa eruit arces:
Ipsa feras: hominemq; domat: non horret inermis
Ire per hostiles cuneos: inimicaq; castra.
Hoc externa docēt: & nostræ plurima gentis
Quæ facerent exempla fidem: cur sceuola dextraȝ
Misit in ardentes prunas: & brachia flammis
Exurenda dedit: pauor est tot millibus unus:

Quem propriis uirtus gladiis armauit & hasta.
Cur tranauit aquas: tiberinaq; flumina uirgo:
Cui populus statuam posuit romanus equestrez:
Cloelia quo clypeo tuscum: quibus ensibus hostē
Vicit: ei lorica fuit catapultaq; uirtus.
Fortior una uiris ducibus præstantior una:
Cautior una fuit mulier: cui prouida uirtus
Præstitit ingentes animos & ferrea corda
Quom ducis ausa fuit correpto guttura cultro
Stringere & in peram caput insertare tyranni.
Regulus ad libicas iterum freta nauigat arces
Impauidumq; ultro caput ad tormenta reportat.
Prætereo christi passos immania testes
Funera: laurentiq; ignes: pauliq; cathenas:
Atq; reuertentem sua per uestigia petrum.
Aspice ridentem siculi mandata tyranni
zenonem: & regis uersos in uulnera ciues.
Sed quid rem minime dubiam fulcire probando
Prosequimur. nihil est uirtute potentius: ergo
Parthenices moniti exēplis: quæ scimus olympo
Grata sequi studioq; opus est seruare tenaci:
Quod superi laudant quid si mortalia linguis
Ora uenenatis carpant: sub iudice coelo
Viuendum: demens quisquis mutabile uulgi
Viuit ad arbitrium: nobis concordia diuum

Sola ſat eſt: ſi quando meos deus arbiter actus
Approbat indoctæ quid me contraria turbæ
Flectit ab incoepto uitæ ſententia curſu:
Non erat hæc ſemele bacchi non ilia mater
Romuleæ gentis nec magna atlantias hermis
Maia parens danæ ue auri deluſa nitore.
Non erat alcidæ genitrix nec agenore nata
Filia nec cæi nec ſe mirata iuuencam
Inachis illicitos falſo quæ nomine partus
Admiſſumq; ſcelus titulo ueſtiret olympi.
Hæc erat alma parens ueriq; inſigne tonantis
Hoſpitium: regis ſuperum immortale ſacellum.
Et quoniam diuum tenuit conſortia ſemper
Pluſq̄ hominum ſuperis fidens neglexit inane
Iudicium: nugaſq; hominum: miracula uentris
Eſſe dei ſi norat opus cur debuit ullis
Occultare dolis: ipſo quas auſpice coelo
Debuit inſidias hominumq; bella uereri:
Quas trepidare manus: igitur ſecura tumentem
Ipſa ſub ora uiri ſine fraudibus attulit aluum.
Vir tamen occurrens ut uirginis ora reuerſæ
Pallida conſpexit tumidumq; exurgere uentrem
Saucius: ut nigro: qui neſcius obuiat angui
Obriguit: gelidum tremuit ſine ſanguine pectus.
Diſſimulat tamen: & ficto tegit ore dolorem

Quid faciat, quo se uertat quid deniq; captet
Consilii nescit: ceu quando ignota uiator
Compita defixæ incumbens exanimat hastæ.
Vt iactata salo uarios secat æquore cursus
Nauis & arbitrio uenti baccatur & unde:
Nunc surgēte freto pressa salit ardua puppi:
Nunc ruit in proram: fundoq; illisa carina
Dat gemitum: resonant borea insultāte rudentes:
Sic incerta uiri secum luctatur: & oestro
Mens agitata graui curarum fluctuat æstu.
Dumq; ita concutitur nigris nox humida bigis
Induxit somnos & inertia presserat altus
Mēbra sopor: celeri quom nuncius æthere lapsu
Venit: & has mira simulauit imagine uoces.
Sancte senex quæ tanta tuam uesania mentem
Impulit: ut tantum credas in uirgine crimen:
Pone leues animos: claudiq; sub illius aluo
Disce deum: sicut uirides produxit aronis
Virga carens humore comas: floremq; coruscū.
Sic ignara uiri diuinum regia uirgo
Semen: & ætherios accepit uiscere partus.
Coeleste est: quod cernis opus: tuq; ipse minister
Et custos utriq; datus nato atq; parenti.
Sic maternus honor: sanctæq; illesa manebit
Fama pudiciciæ: neu quis temerarius ausit

In caput illius quicq̄ crudele minari.
Adde q̄ a stygiis nesciri manibus istos
Vult deus ingressus. occulto tartara marte
Venit & ardentem debellaturus auernum.
His igitur curis liber: ne despice sanctum.
Virginis os & dulce decus moresq; uenustos.
Incipe mentis inops placidi cognoscere coeli
Munus & hospitio magni lætare tonantis.
Hinc decus æternum referes: hoc munere nomē
Immortale paras: partemq; acquiris olympi:
Crede fides est grata deo: quia credidit ultro
Seminis est nostri princeps habraamus: & auctor
Nil magis auertit coelum a telluris amore
Quam scelus ingratæ mētis: quæ corde maligno
Muneris auctorem nullo dignatur honore.
Propterea solymis fatum graue finibus instat:
Nam neq; numinibus pro donis uota futuris
Vlla dabunt: sed dira leues in curia turbas:
Et stupor obtusæ mentis: commenta dolosq;
Texere compellet: fraudemq; nouere nefandam
Tu coelum: superosq; petes: multo ante beatam
Virgineos inter coetus tibi uidimus ædem.
Infoelix quicunq; dies producit in illud
Exicium. patriæ tantas: cui cernere clades
Fata dabunt: phrygiæ celebrata incendia troiæ:

Atq; numantini strepitus libycæq; ruinæ
Et pulchræ casus ephires: thebanaq; bella:
Atq; syracusii planctus & quicquid acerbi
Hactenus ardenti mauros exercuit ira
Excidiis collatum istis: tam sæua futura est
Tempestas: horrore caret & mite putatur.
Romanas acies solymam deus armat in arcem
Ingentiq; parat genus hoc abolere tumultu.
Ille ego qui uetui quondam tibi uirginis huius
Concubitus ista e coelo noua nuncia porto.
His abiit dictis: & iam lux prima rubentes
Leucotheæ thalamos lustrans pallentia noctis
Nubila siccabat: ueneris q; emerserat astrum:
Astrum: quo gelidi ueniunt in gramina rores
Quodq; reuertentẽ prædicens lumine phoebum
Porrigit exiles umbras: quæ gloria solum
Est concessa tribus ueneri phoebo atq; sorori.
Talibus admonitus discusso membra sopore
Explicat & largo senior conuiuia luxu
Accelerans cogit ciues & gaudia totis
Læta ciet turbis: splendet domus: atria multa
Fronde uirent: agiles cursant per tecta ministri
Dumq; aulea trahunt & uersicolaria tectis
Vela ligant pueri simplex & garrula turba
Apparere procul pendentia brachia tanq̃

A torace cadant uarios ſine pectore uultus
Et quaſi trunca uirum mirantur corpora tolli.
Ecce puellaris chorus: & uenerabile matrum
Agmen adeſt: uehiturq; ſeni noua nupta marito.
Non tuba non citharæ deerant caua tibia cantus
Nunc phrigios nunc meonios nũc dorica uerſat
Carmina: iucundo reſonat uicinia plauſu.
Diſcumbũt: dapibuſq; fames ubi pulſa: miniſtri
Reliquias & cruſta legunt: criſtalina tollunt
Myrrhinaq; albẽtes maculas ubi purpura cingit
Vaſa corinthiacis crateribus æmula: menſas
Sublatis ſpoliant mantilibus: una decore
Præcipuo fuit: occiduus quam miſerat atlas
Littore de libyco citreæ de ſemine ſyluæ.
Hanc circundederant uariis emblemata ſignis:
In quibus elato ſternebat uulnere ſanſon
Allophylos: malamq; manu uibrabat onagri.
Et latis raptos humeris cum cardine poſtes
In montis rapido curſu iuga ſumma ferebat
Miſſaq; per ſegetes oleaſq; incendia late
Nubem eructabant fumi coeloq; uolabant:
Mellaq; percuſſi ſtillantia ab ore leonis
Paſcebant heroa: liquor de dentibus ibat
Plurimus: & ſitibunda uiri ſaliebat in ora:
Et ſeptemplicibus ſoluebat brachia uinclis

Ore tonas oculis ardens uultuq; tremendus:
Atq; oculis captus dextra leuaq; columnas
Ruperat & fractis ruerat domus ardua tectis.
Fulcra toreumatibus suberant tornata recuruis
Artis opus tyriæ. prima hæc spectacula discus.
Obtulit: a salibus paulatim ad seria sermo
Flectitur & per facta patrũ memoranda recurrit.
Sermo erat antiqui senis insperata uoluptas
Et melior fortuna orbam cui lumine frontem
Rettulit in lucem fellis medicamen aquosi:
Tempore quo primæ surgebant moenia romæ
Et numa diuinos ritus & sacra docebat.
Vt duce comperto iuuenis uenisset in orbem.
Cui nomen Medea dedit cum phasidis agros:
Thessalaq; æsonidæ fugisset regna mariti.
Vtq; uir octauus foelici sorte puellam
Duxit: & a medo diues remeabat araxe.
Quæq; recedenti natæ mandata parentes
Tradiderant inter lachrymas iterataq; sæpe
Oscula narrabant: & facto fine quierunt.

Parthenices liber tertius:

Am mare iã tellus italo pterrita marte
Cæsaris iperiũ romanaq; iura ferebat.

Pax erat: & domitum late placauerat orbem
Tuta quies; nusq̃ litui; non arma sonabant
Et sua bifrontem claudebant limina ianum.
Nudus in herbisecam redigebat martia falcem
Arma faber segnes fodiebant ensibus agros.
Iam marius cimbros rheniq; subegerat arua
Iulius audaces araris rhodaniq; colonos.
Aemathium Paulus regem græcosq; loquaces
Duxerat insigni capitolia ad alta triumpho.
Hesperiam mauros numidas libyamq; potentem
Scipiade magnus nilum syriamq; arabesq;
Hyrcanosq; sinus & pontica regna fretumq;
Quod phryges & cylicũ disiũgit ab hellade cãpos
Vicerat. Euãdri collem metuebat olympus.
Et tyberim magno pater Ennogisæus honore
Suscipiens inter nymyhas & numina ponti
Ducebat septum; celebriq; in sede locabat.
Læta ceres agris cultum referebat; & altum
Fumabant presso robusti uomere tauri.
Augustus rerũ dominus regna oppida & ipsos
Indigenas redigi in scriptis mandarat & ibant
Cæsareis omnes censum nomenq; daturi
Præsidibus ueterem patriam dauidis Ioseph.
Cum consorte graui bethlemica regna petebat.
Iamq; suburbanas ædes intrarat & urbem

Turba frequens complebat: erāt plena oīa multo
Hospite: & ingenti strepitu: pleneq; sonabāt
Confuso clamore domus: promiscua uulgi
Congeries atra sub apertis nocte iacebant
Porticibus: nulloq; tegi uagus aduena tecto
Iam poterat. sicut populo cum maximus omni
Pollutus ueniam scelerum post quina sacerdos
Lustra uocat turbas romana in templa fideles.
Propterea exesi montis sub rupe cauata
Ligna senex ramosa ferens ex arbore cæsa
Paruula congesto fixit præsepia foeno.
Et circum iumenta locans asinumq; bouemq;
Fraxinea strauit saxosa cubilia fronde:
Fomiteq; apposito circum de marmore flammas
Excutit: & claris noctem fugat ignibus atram.
Binaq; saxa uiæ lapidoso ex aggere uellens
Pronus humi duo scāna breuē cōuoluit in usum
Admotaq; uxore focis stridentia postq̄
Ligna diu lachrymas: nebulaq; humēte uapores
Eiecere graues oculis & libera pulsis
Vndiq; flamma micat fumis spelæa ligato
Claudit: & hybernum ꝓhibet uelamine frigus:
Mox inopem e dorso coenam deportat aselli
Cantarus & passæ cereris cum frugibus uuæ
Carica iuglandes & cum cariotide mala:

Et siliquæ dulces & parui caseus orbis
Deliciæ ruris nocturnæ hæc pabula mensæ.
Vt dapibus sedata fames: de tempore partus
Colloquiũ subiit: nonum iam currere mẽsem:
Natalisq; instare dies ut constitit: orant
Ante grauascentem ne sarcina deserat aluum:
Quã patriũ limen repetant: notosq; penates.
Propterea tardæ quantum ualuere senectæ
Inualidæ uires Mariæ curam exhibet omnẽ
Solicita pietate senex: iam languidus ignis
In cineres ibat: leuibusq; albere fauillis
Coeperat: & blando nutabant lumina somno:
Vestibus explicitis ægra cum coniuge fessus
Procũbit senior: tepidoq; obductus amictu
Stertit: anhellanti stertit spelunca susuro:
Deciderãt umbræ nemorũ: sine crinibus oĩs
Arbor erat: nidosq; auium mõstrabat inanes:
Stabat apex lydi gelida niue candidus hemi:
Taurus hypboreos albenti uertice flatus
Accipiens hyemẽ assyrias spargebat in urbes.
Moenalũ: & rhodopẽ pholoen: erymãthõ: & ossã
Idæas rupes: apoeniniq; cacumen
Exuerat frigus penetrans aquilonis acuti:
Siccaq; brumales urebant arua pruinæ:
Astrictiq; citos undis glacialibus amnes

Perdiderant cursus: & clausæ uitrea nymphæ
Tecta subintrabant: tepidis ubi mulciber antris
Cōditus hybernat; sic sanguine tinctus enipheus
Ausonio: sic thrax pindo qui labitur hebrus
Populiferq; padus lacedæmoniusq; eurotas:
Et tanais gelida celerem: qui diuidit undam
Hyrgis aqua: scithicusq; hypanis: xāct⁹ symoisq;
Vix arabes horti: calidæ uix arua sienes:
Vix ager hesperidū: uix ipse uirebat hymetus.
Halcyonis foetæ uariis noua pignora pennis
Iam tolli audebant: primosq; efferre uolatus.
Attulerat medio nox alta silentia cursu.
Astraq; p tenebras tremulus ardentia flammis
Lustrabant dubio frigentem lumine terram.
Occiderant ignes; & calligauerat antrum:
Quom subito matris clausa puer æditus aluo
Expulit umbrosam coelesti lumine noctem
Aduenere chori superum: promptiq;: agilesq;
Dulce ministerium nato exibuere tonanti
Et dulces cecinere modos. tulit ora repente
Territus hac nouitate senex: & strata cubili
Mēbra leuans: pueri numen recubantis adorat.
Iam leuis: & partu nullos experta dolores
Sustulit infantem uirgo: pannisq; uolutum
In præsepe tulit. iumentorumq; sub ora

Mitia:ubi tractis alternus anhelitus auris
Spirabat pueri tepidos in membra calores.
Fortunata ambo:atq; omni prælata ferarum:
Et pecudum numero:seu sit quæ lactea cyro
Vbera porrexit:seu sit quæ lucet in astris
Hirta iouis genitrix:seu sit:quæ pauit iberū
Cerua ducem. cædant phrygii:qui sancta leones
Plaustra deum matris subeunt: bacchiq; ministæ
Lynces:& rapidæ truculenta animalia tigres:
Et lupa:quæ geminos aluit mauortia fratres:
Quiq; trahunt martis currus:phoebiq; iugales.
Vos sola e cunctis diuini conscia partus:
Infantiq; deo primum exhibuistis honorem.
Discite primates orbis:qui sceptra tenetis:
Tegmine qui bifido frontem:qui sacra rubenti
Tempora uelatis pileo:quibus ora superbo
Inflat honor fastu:miserā non temnere sortē.
Hic puer obscuri quom primum limina mundi
Attigit:elatæ docuit deponere frontis
Alta supercilia:atq; humilem uestire figuram.
Prima hæc in nostros obiecta est machina mores
Informemq; ista reparauit imagine uitam
Mitia sic iumenta inter mitissima proles
Virginis innocuæ iacet:ad spectacula toto
Coelicolum conuersa cohors miratur olympo.

Ima capet coeli cancer suprema tenebat:
Et caput attollens sæcli regina uetusti
Erigone:iunctosq; uidens descendere pisces
Prospexit teneros clementi lumine partus.
Sunt quoq; qui summũ traxisse per æthera caudã
Fronte sub ardenti mersa phegethonte dracone;
Commemorent:genesimq; uelint fecisse sinistra;:
Sed pia uirgineæ prolis clementia legit:
Ipsa sibi genus id fati:non astra tulerunt.
Nam neq; sublimi dominum:qui regnat olympo
Credimus a celo in poenam uiolenter adactum.
Tum quoq; montanis lætum pastoribus agmen
Diuorum apparens regem clamauit olympi
Quærite:qui natus modico iacet abditus antro.
Ite citi:nec uos nox intempesta retardet:
Candida formosæ iam pendet ad ubera matris:
Infantem fouet ipsa sinu:noua gaudia mundus
Accipit:& rerum melior contexitur ordo.
Descendit promissa salus:pia numina mundo
Seruauere fidem:foelicia sæcula currunt:
Et cum prole noua coelo noua labitur ætas.
Pax noua terrigenis oritur:noua gloria coelo.
Hæc diui:gressus illi mouere citatos:
Ingressiq; lares dulcem uidere puellam
Pascentem teneros lactenti pectore partus:

Nam iubar immensum coelo deduserat infans
Illustriqꝫ die noctis desiecerat umbram.
Mirati lucem insolitam: summumqꝫ decorem.
Virginis osqꝫ uiri sanctum capitisqꝫ uerendi
Caniciem sacram: pulchræqꝫ simillima matri
Pignora uirgineum labris mulgentia pectus:
Poplitibus flexis miti sub imagine clausum
Numen adorarunt: mox ad sua septa reuersi
Miserunt celebrem uicina per oppida famam.
Non erat oleniā fama hæc nutrire capellam
Cretæa sub rupe iouem: neqꝫ tecta canistris
Pascere cecropias uulcania furta sorores:
Sed faustos uenisse dies: sperataqꝫ multum
Tempora: quæ uates: quæ prædixere sybillæ
Tempore uoce loco uariis: ad sensibus iisdem
Disparitas facit ista fidem: nam persica primum
Hæc cecinit: post hanc lybicæ telluris alumna:
Delphicaqꝫ: & cumas ueniens a chalcide uirgo:
Antiquūqꝫ trahens cognomen ab æquore rubro
Et samia & regi: quæ terna uolumina prisco
Attulit: angustæqꝫ fretum: quam nominat helles:
Et phrygio nutrita solo: quæqꝫ ardua tecta
Tyburiis & magnæ coluit iuga proxima romæ.
Hæc: cum diuinos cultus: & sacra: pararent
Augusto cum plæbe patres cita tyburis arcem

Liquit: & ingentes ueniens ad cæsaris aulas
Fulgentem nitido monstrauit in æthere circum
Irideq; inclusam parua cum prole parentem.
Atq; manum tendens: uultuq; ad sidera uerso
Ille puer deus est inquit: tu desine cæsar
Velle colli: pueroq; aras: & templa relinque.
Ille regit coelos: atq; immortalis olympi
Possidet imperium: & fatalia temperat astra.
Ille facit pronam tauri incandescere frontem.
Et titanis equos ad aquatica brachia cancri
Flectit: & ardentem sub uirgine temperat æstum.
Atq; suas seruare uices uaga sidera iussit:
Chironem torpore gelu caprumq; niuosis
Imbribus: & glacie strictos requiescere campos.
Messibus æstantes: hyemē niue: purpureum uer
Floribus: autūnum pomis: & frugibus implet:
Casmataq;: & terræ motus: uentosq; sonantes:
Imbriferasq; facit nubes: fulmen per ipsa
Nubila contorquens uiolentos excutit ignes.
Ille fretum leuat: ille premit: uitæq;: neciq;
Lora tenens: superis leges imponit: & orco
Tu sceptrum mortale geris: te serica nondum
Regna: nec eoæ nouerunt littora terræ:
Nec scythiæ glaciale fretum: neq; conscia nili
Principio tellus: nec inhospita rura sienes:

Parua breui te roma sinu concludit: & audes
Te superis æquare: uiamq; ad sidera tentans
Tendis ad obscuræ pallentia flumina læthes.
Pone precor cæsar fastus auguste superbos:
Teq; licet tractes uastæ telluris habenas:
Esse sub immenso positum reminiscere summi
Principis imperio: cui rerum æterna potestas.
Hæc ait: & patrios petiit sic fata penates.
Iam puero iuxta mores: legemq; paternam
Nomen: & indigenæ dederant insignia gentis:
Membraq; pertulerant cultros recutita cruentos
Quom nouus eoo criniti sideris ardor
Mouit ab orbe magos: qui uel quia forsitã astruz
Ante diem partus multo uidere: uel ipsa
Quod iumenta magis cursu uenere citato.
Immensum paucis iter exegere diebus.
Herodis monitu: postq̃ monstrata tonantis
Tecta subingressi: puero tria dona dedere.
Ad persas aliud per iter rediere colonos.

i Amq; quater decies croceos titonia cõiũx
Extulerat uultus: postq̃ lucina beatos
Miserat in lucem coelestia semina partus:
Cepheus occiderat: iam sol lustrabat aquari
Vicinas aquilæ partes: uerisq; redibat
Temperies: zephyros pulsis aquilonibus atlas

Soluere tentabat: coeliq; aperire decorem.
Regia post partum uirgo: quæ limina nunq̃
Liquerat: & breuibus tectis abscõdita: nondũ
Venerat ad solymas arces: altamq; sionem:
Preuigil ante diem petiit cum prole: uiroq;:
Et cum pauperibus donis salomonia templa:
Munus erat ueteri gentis de more pudicæ
Turturis: aut paphiæ duo pignora parua colũbæ
Ista sacerdoti solymæ paupercula matres
Munera pro natis deferre in templa solebant
Luce quaterdecima: minor hæc tñ hostia: maior
Agnus erat: lex ipsa noui post tẽpora partus
Ante maritales thalamos intrare negabat.
Tum meritis longoq; senex uenerabilis æuo:
Et claro Simeon uultu: niueaq; decorus
Canicie plusq̃ grauitas anniq; sinebant
Sollicito gressu cessam properabat in ædem
Sanctus enim: qui munda solet ꝑ pectora labi
Spiritus: incessu celeri simeona ferebat:
Vt uoti fieret compos: matriq; futuros
Euentus rerum caneret: sæuosq; dolores:
Ne collata sibi forsan mysteria uoluens
Effluerer fastu pectus muliebre superbo:
Hunc deus assiduis orantem fletibus olim
Audierat tandẽ: & noctis responsa ꝑ umbram

Tradiderat non ante sui uentura sepulchri
Funera;q̄ fracto deus illucesceret orbi;
Inciperentq; nouæ noua sæcula currere gentis
Hic igitur dulcem materno a pectore natum
Accipiens lætis animis: & fronte serena
Dulce deo carmen: meritasq; exoluere grates
Coepit; & ex alto missam clamabat olympo
Progeniem: & priscæ uenisse piacula culpæ:
Et sic fatidicis soluit sua uocibus ora.
Iam mea sancte pater; fueras uelut ante locutus:
Vltima pacifico concludis tempora fine:
Namq; salutarem partum tua maxima dona
Vidimus his oculis: his sustentauimus ulnis.
Immensam reseras lucem; populiq; sub ora
Mittis. ut omnigenas coelesti lumine gentes
Clarificet: crescatq; tuæ noua gloria plæbi
Tum matri conuersus ait; tua pectora uirgo
Langor; & ingenti dolor implacabilis ictu
Stringet agens altū moesta in præcordia uulnus.
Tu genitum flebis plusq̄ fleuere sorores
Heliades fratrem; plusq̄ uaga luxit osirim
Vxor; & andromache paruum astyanacta: ceresq;
Progeniem a nigro raptam plutone sub umbras.
Heu miseram halcyonē uideor: tristemq; uidere
Thesea per dios ariadnam querere campos:

Tantalidem fletu lachrymis ciſeida uinces.
Sed patere: & forti tolerans fer omnia mente.
Mercibus his emitur coelum: taliq; petuntur
Aetherii portus: & uitæ littora uento.
Ipſe tibi uires deus impluet: ipſe cadentem
Eriget: & tecum caſus comes ibit in omnis:
Et tandem lachrymæ in riſus: indulcia moeror
Gaudia tranſibit: toto ueneraberis orbe.
Terrarum: & ſummi regina uocabere coeli:
Ipſe ſalutari ſocios ubi lauerit olim.
Amne puer: noſtrumq; ad ſe genus omne uocarit
Terrigenæ tibi ſacra ferent. tibi candida ſeruat
Saxa paros: tibi thura legunt adolenda ſabæi.
Ipſe tibi largos dudum carmelus honores
Cogitat: & natos foelicibus educat antris:
Qui tibi perpetuam niueo teſtentur amictu
Mundiciem: montiſq; tuum cum nomine nomen
Aeterna compage ligent. tu mundior auro
Tu niue candidior: ueneris tu clarior aſtro.
Nec tua uirginitas partu uiciata nec ullis
Iſte tuus poterit maculis nigriſcere candor:
Propterea nec adhuc fueras obnoxia morem
Legitimum & iuſte poteras his parcere donis:
Tempus erit: quo ſera olim noſtri memor ætas
Hac ſacrum ſolenne die tibi ponet ad aras:

Numinaq; ornatæ longo feret ordine pompæ.
Tunc tuus aurata gradiens in ueste sacerdos
Carmina nostra canet; nubemq; effundet odoram
Templa per: & gratũ rapiet procul aura uaporẽ
Et quoniam uestis mea sunt uestigia plantis
Obuia: posteritas hanc appellabit hypantem
Voce diem graia: crebrisq; erit ignea tædis.
Hæc senior uates eadem præsaga canebat
Assidue: & repetens turbas uulgabat in omnes
Anna deoq;: quæ longa sui sacrauerat æui
Tempora. non illam noctes excedere templo
Non cogebat hyems; non ignea solibus æstas:
Cunctaq; sub memori seruabat pectore uirgo
h Aec igitur famæ nouitas: coeliq; per altos
Incedẽs tractus uultu noua flãma corusco
Inuidiæ stimulis; odiiq; ardente ueneno
Succendere animos regis: mentemq; superbam:
Rex erat herodes solymis; de sanguine cretus
Gentis idumeæ: sceptrum iudæa propago
Perdiderat. sæuumq; ferens inuita tyrannum
Ammissos regni ueteris plorabat honores:
Ipse igitur regis metuens hæc signa futuri
Protinus: innocuo betlemica rura cruore
Tinxit; & effusa ingenti per tecta; per agros
Cæde domos lachrymis ipleuit: & æthera plãctu

Moerentes erebri campos in sontibus umbris:
Sed neq;quod scelus infoelix tentauit adeptũ est
Nam uigilante leui dederat pater ista ministro:
Quæ ferret mandata seni:cui traddita dudum
Cura noui partus fuerat:teneræq; parentis.
Subtrahe uenturo puerum:matremq; periclo:
Et pete niligenas :cladem: & sæuissima iussa
Rex parat infanti: sparso iam rura natabunt
Sanguine:de matrum sinibus sua pignora miles
Auferet:allidens teneras ad marmora frontes:
Atq; in frusta secans paruos crudeliter artus
Sparget: & ingenti resonabunt omnia lectu:
Territus hoc monitu senior uicina petiuit
Regna phari: & libycis contermina syrtibus arua:
Hermopolimq; domum totam perduxit in urbez
Mox theben quondã portis celeberrima centum
Moenia pensilibus tectis:templisq; deorum
Claruit:imperium quom rex busiris habebat.
Dehinc memphitis agros:feriunt ubi sidera celsæ
Pyramides:opus æterna memorabile fama.
Hic tandem hospitio patrii susceptus amici
Artifices uersare manus:uictumq; labore
Rimari: & duræ studuit succurere sorti.
Vtq; erat ingenio præstans:usuq; peritus
Assiduo: & quoniam rebus solertia maior

Semper adest miseris: animūmq; exercet egestas
Virtutis non pauca suæ monumenta relinquit.
Ipse miron laudasset opus: laudasset & ipse
Praxiteles: nec phidiaco cessisset honori.
Seu ferrum: seu mallet ebur: seu sculpere cedrum
Promptus erat: tabulis omnes inscripsit ahenis
Arsacidas, parthosq; duces: & gentis achiuæ.
Cecropidas: & qui regni tenuere latini
Littore murranos: post quos troiana propago
Syluius albana stabat cum prole: sedensq;
Augustus cum patre alro sublimis in auro:
Et ptolemæorum seriem: nilumq; per agros
Aethiopum curuis uoluentem flumina ripis
Finxit: & excelsam nocturna lampade turrim
Aequore lucentem phario: sparsasq; regentem
Tempestate rates: & fessos turbine nautas.
Hoc fabri senioris opus: nec uile recepit
Hoc opere ex tanto precium: paruamue peculi
Congeriem: hiis studiis uitam: exiliumq; trahebat
Lætius: & magno uictum quærebat alumno.
Tum romæ parebat ager memphiticus: olim
Diuitis ægypti sceptrum ptolemæa propago
Gesserat: at regni princeps: ac seminis auctor
Vnus alexandri comitum fuit: ipse potentem
Perdomuit libiam: circunq; iacentia regna

Cyrenes: arabumq; procul læta arua subegit.
Mox tātas philadelphus opes patre digna ꝓpago
Suscepit sophiæ specimen: clarusq; mineruæ
Cultor: & imperium tenuit cum fratre cerauno.
Strips extrema domus tantæ dionysius æuo:
Et uirtute minor: nec nomine dignus auorum:
Omne suæ gentis decus obscurauit: & uno
In scelere extincta est longæuæ gloria laudis.
Hic fuit extinctor magni: qui cæsaris arma
Fortunæq; graues fluctus pro ciuibus: & pro
Libertate tulit patria: cui numina: si non
Et coelos fortuna regit: post fata dedisse
Attria crediderim stigiis minus aspera campis.
Tunc erat hermopoli foliis: pomoq; salubri
Vtilis ægrotis arbor: quæ uirgine uisa
Pignore cum paruo summum flexisse cacumen
Fertur: & occulti numen sensisse tonantis.
Hæc erat a medis arbor tanslata colonis
Perpetuo frondens & medica mala ferebat.
Parthenices primo igressu: simulachra per omnē
Legimus ægyptum subita cecidisse ruina:
Et collisa solo: iacuit resupinus annubis:
Cornibus auratis solio ruit isis ab alto.
Occidit extemplo luctu quæsitus osiris.
Sicut cum trepidi per coeca silentia fures

Noctis eunt taciti: uigilant ad furta: repente
Si densas abigat lux in prouisa tenebras:
Difugiunt: lucemque timent: ceduntque diei.
Attoniti uates illis responsa diebus
Nulla dabant: stabatque oculos immotus aruspex.
Sparsa sacerdotes timido legere deorum
Frusta ministerio: coepit tunc perdere uires
Coeca superstitio: uerique exurgere patris
Cultus: & occulto superum latrea fauore.
Quo studio natum: qua sollicitudine mater
Sancta quibus curis: & qua curauerit arte
Non si mille mihi boreas inflauerit ora:
Milleque ueloces surgant in carmina linguæ:
Expressisse satis liceat: tollebat in ulnas
Et figens oculis oculos præcordia flammis
Dulcibus urebat: teneros amplexibus artus
Stringebat lachrymans: roseæ dabat oscula fronti
Vbereque exerto dulcem inuitabat ad escam:
Expertem sermonis adhuc: nec uerba ualentem
Soluere progeniem: summoque ardebat amore.
Quom primum dulces infans proferre loquelas
Coepit: & alternis uestigia figere plantis:
Mater ei tunicas habiles ordita: nouumque
Vestis opus: niueo puerum uelauit amictu:
Suspiciensque polos inquit: date numina uesti

Incrementa meæ:pueri cum corpore semper
Crescat:& ad sanctos ultro se accomodet artus.
Non gladium:tineamue ferat:non trita senectæ
Cædat: & hæc nostri durent monumenta laboris:
Sic ait.& tenui gaudentem cyclade natum
Specabat defixa oculos: dextraq; regebat
Ambiguos gressus.in pignore prouida semper
Sollicitæ mens matris erat:pia uolucre uerba
Et superum laudare patrem studiosa monebat:
Atq; manu uictum quærens;sub paupere tecto
Assiduum tractabat opus non mobilis illi
Frons erat:aut subito pectus mutabile motu
Grata sed illius mentem:uultumq; decoro
Pondere firmabat grauitas:non moesta nec attu;
Torua supercilium:nec aperto effusa cachino:
Sed clara & miti facies condita lepore:
Non ridens:non tristis erat:sed mixtus utroq;
Vultus:humiq; oculos semper conuersa nitentes
Offuscare decus:uiuamq; abscondere formam
Cura fuit:semper uulgus:manifestaq; semper
Compita:concressus hominum uitauit & ora.
Gaudia natus erat:natus solatia:natus
Curarum lenimen erat:matri ista uoluptas
Sola fuit:terrã membris habitabat olympum
Mente:nec a studiis potuisset talibus unq̃

Diuelli: pietas imis immersa medullis
Hæserat: & firmas uirtus incocta sub alto
Pectore radices pulsa undiq; sorde per omnes
Spargebat late synceri corporis artus:
His superaddiderat diuinæ semina lucis:
Coelestiq; pater totam lustrauerat igne.
Non illam terrenus amor: nō ulla caduci
Cura boni: non spes uitæ: non tristis imago
Horriferæ mortis: nec honor: nec fama mouebat
Hic fuit a prima seruatus origine semper
Viuendi modus ad gelidi nigra usq; sepulchri
Limina: sicut enī assiduis quæ uapulat undis
Dura silex immota manet: nec murmura ponti
Nec metuit uentos tempestatesq; sonoras:
Quoq; magis premitur: tanto fit leuior æstu:
Sic inconcussum firmato robore pectus
Fortunæ quascunq; minas: quoscunq; labores:
Erūnasq; tulit: patiens terit omnia uirtus.
Aegyptus pluuiā nescit: sed lata quotannis
Cum p̄mit æquorei sol humida brachia cancri
Arua rigat nilus: uerum his foecundior annis
Exiit: & campos melioribus imbuit undis:
Largius & segetes illis: & poma diebus
Protulit omnis ager: presentia numia tellus
Sensit: & illius radiis foelicibus æther

Intima maiori compleuit uiſcera partu.
Iam ferus herodes fato ſublatus:ad undam
Raptus erat ſtygiam æterna cruciandus erinne:
Et poſt prima fugæ iam ſeptima uenerat æſtas
Temporaiamq; pedes puer exercebat: &'ora
Rectis: & formæ dulci florebat honore:
Quom diuis irerum g a lilea monentibus arua
Ocyus ægypti laribus petiere relictis:
Nec bethelem tetigere domos:nec rura ſionis:
Archeleos nam tunc ſolyma regnabat in ora
Natorum primi herodis ſæuiſſimus:illo
Poſt luſtrum expulſo dulci cum pignore mater
Longæuuſq; ſenex ad primi maxima ueris
Orgia:quom typico faciunt ſolemniter agno
Conuenere puer. ſubitæ ſeſe abdidit umbra
Nubis:ab aſpectu matris ſublatus:in alta
Templa ſacerdotes inter:legiſq; magiſtros
Mirantem uario tenuit problemate turbam.
Tres illum gemebunda dies:tres anxia noctes
Agnatos notoſq; inter per rura:per urbem
Cum tremulo conſorte parens queſiuit: & auras
Quæſtibus impleuit:lachrymiſq; tepentibus ora:
Sæpius hæc iterans:magni minate tonantis
Progenies:ſi terram habitas:te oſtende parenti:
An potes ardorem hunc afflictæ ſpernere mentis

Si coelos: æterna patris si regna petisti:
Me quoq; depositis in sidera collige membris
Vel uiua; me tolle precor: quo ueneris; æquũ est
Me quoq; nate sequi: tu' est ex sanguine sanguis:
Ex membris tua mẽbra meis: ex corpore corpus:
Quod totiens alimenta dedit tibi lactea pectus
Ferre potes tantis curarum molibus angi:
Tertia lux aderat: quom se quærentibus ultro
Obtulit: & media sese monstrauit in æde.
Tũc illum formosa parens amplexa quid inquit
Nate tot in lachrymas tanta in suspiria mittis
Me miseram: tristemq; uirum: tum lumina tollens
In matrem genitus dulces se misit in ulnas.
Et post ter senas hyemes: quom sydera capri
Linqueret hydrophoro iuueni uicinus apollo
Coeligenã sobolem placido sermone precata est.
Tethyos ut latices dulci mutaret hiaccho:
Albaq; purpureos assummeret unda colores:
Ornaretq; nouo conuiuia sancta liquore
Tum primum ueteri deus innotescere mundo
Coepit: & antiqui nebulas excludere secli:
Propterea stygio feruens iudæa furore
Terribiles illi poenas: commentaq; fraudis
Struxit inaudite: sub iniquo iudice tandem
Damnatum fixere cruci: quem pallida mater

Contemplata diu ſtetit: & ſuſpiria ducens
Cum uellet clamare ſonus non affuit ori.
Ploranti lachrymæ deerant: cum tangere corpus
Tentat: & ad triſtes extendere brachia plantas:
Phydiacæ ſimilis ſtatuæ ſine ſenſibus hæſit/
Corda ſopor gelidus clauſit: caua lumina nubes
Texit: & ammiſſo ceciderunt robore membra.
Aſt ubi colapſam famulæ: comiteſq; leuarunt.
Atq; fatigatos ſenſim uigor imbuit artus:
Conuerſo ad natum tales dedit ore querelas.
O decus: o placidum diuinæ frontis honorem:
O faciem: o mitis clementia lumina uultus:
O ſine fraude manus: o neſcia criminis ora:
Ora meo totiens gremio inclinata: meaq;
Contrectata manu totiens: primiſq; ſub annis
Hoc miſero nutrita ſinu: geſtata lacertis
Membra meis totiens: ſumm oq; ex æthere miris
Lapſa modis: quæ me facitis ſine coniuge matre:
Non ego uos: & ſi ſimeon crudelia fata
Precinuit: tanto credebam nata dolori:
Nec paritura mihi tantum moeroris: & auſus
Eſt quiſq̃ ſcelus hoc ingens: non horruit ergo
Mens humana nefas tantum: quid crimiuis in te
Nate: quid & tantæ potuit quis fingere culpæ:
Tanta ne læthеos manes audacia mouit:

Oro patra

Tanta ne terrigenas homines dementia pressit:
Hoc liuoris opus. tantas amor improbus auri
Parturit insidias: hæc sunt dulcissima proles
Quæ te: meq; necant: sceleri scelus arma ministrat
Iustitiæq; ratis duplici perit obruta uento.
Flete uiri: sanctæq; nurus: nulla audiit ætas
Par facinus: perit humana sub imagine mundi
Conditor: ipse cauum coeli: qui sustinet axem.
Terra quid auctorum sceleris uestigia portas:
Auctorem cognosce tuum: date signa doloris
Sidera: damnatus iuuenis sub iudice falso.
Adiutore carens: inter furibunda relictus
Agmina: solus: inops: plãtas: caput: ora: manusq;
Saucius: & duro traiectus pectora ferro.
Vnica desertæ soboles: spes unica matri
Heu morit̃: uirtuti honor hic: hæc premia dantur
Moribus innocuis: prohibe tua lumina titan
Abde caput nebulis: aer precor indue noctem:
Omnia quæ coeli gremio capiuntur: & ipsi
Si deus hic uobis: Mariam miserescite coeli:
Et plorate mei mecum crudelia nati
Funera: lugubrem domini cognoscite casum
Veh populo patribusq; tuis sanctissima quondam
Nunc scelerum sentina sion: tua crimina quantis
Te implicuere malis: unum quot funera funus

Parturiet:lux una omnes pessundedit annos.
Nate dei:qui fers humana piacula solus
Me affligi simul:atq; tuos sentire dolores
Cogit amor:natura iubet:mihi ferrea plantas
Spicula:mortiferæ penetrant mea pectora sentes
Cordaq; dilaniant:miseros uix sustinet artus
Spiritus:atq; utinam tecum mihi nate liceret
Afflictos finire dies:& cædere uita.
Omnia te nobis melius presente ferebam:
Sed postq̃ te liuor edax:& auara cupido
Oppressere:nihil superest nisi triste & amarum.
Nulla meis sine te solatia:nulla uoluptas
Rebus erit tecum pereunt mea gaudia:tecum
Omne meum solamen obit:suspiria tantum:
Singultusq; mihi sine te:& lamenta supersunt.
Ah q̃ dulce foret matri:si uiribus usus
Nate tuis porpriæ fugeres dispendia uitæ.
At postq̃ pietas:& inenarrabilis ardor
Tanta pati:tantoq; premi te pondere cogunt:
Esto mei saltem memor:& miserere tuorum:
Quos moriẽs inter tam sæuos deseris hostes.
Postq; tuos matrem reditus mi nate reuise:
Et ne adeo magni teneat te cura parentis
Vt tibi desertæ subeant obliuia matris
Aduentus sperare tuos concede parenti:

Atq; tuos iterum uultus: atq; ora tueri.
Hæc mihi spes lenimen erit curasq; leuabit
Ista fides: oro ne post tua funera linquas
Suspensam me nate diu: sed te ocyus ipsum
Redde tuis: hoc materno da munus amori:
Spes ē longa dolor: promissaq; munera amanti
Expectare diu labor est: & pondus iniquum:
Hactenus & si me casus timor iste futuri
Ambiguam premeret: tua q; tamen ora licebat
Cernere me uitæ nunq̄ tedebat: & omnem
Tollebat tua sola salus mihi cognita curam.
Vita mihi semper post hac inuisa futura est.
Nulla dies lachrymis unq̄: gemituq; carebit:
Et uiuam moriens: erit & uita ipsa sepulchrum.
Sola domo incerta lucem pertesa latebo:
Propterea prohibe istius me nate teneri
Exilio uitæ: finemq; impone dolori:
Atq; dies præcide meos: neu desere matrem
Hostiles inter turbas: plæbemq; cruentam.
Ad nostros ubi uictor auos sub nocte latentes
Veneris: oro meum iubeas saluere nepotem:
Illum ad me duc nate precor: tecumq; resurgat
Interea ipsa tuos comites solabor: & istos
Ne nimium casus timeant studiosa rogabo:
Talibus ægra parens ad natum uocibus usa est.

Hæc lamenta solũ mouere tremoribus alpes
Expressere metum: collisaq; saxa per auras
Terrifico strepuere sono: titania lampas
Occidit extemplo: medioq; expalluit axe:
Astra simul solemq; dies ammisit: olympum
Aequora tellurem subita nox abstulit umbra.
Ipsa repentinos rerum natura tumultus
Admirata caput circumuertebat: & orbem
Perlustrans: tantorũ operum discernere causas
Non ualuit: sacrosq; leuans in sidera uultus:
Numina mutato dixit mea regna lacessunt
Ordine: grande aliquid tantis elementa fatentur
Motibus: aut superos iterum discordia uexat:
Aut opus immensum coelo deus euocat: ingens
Insolitumq; aliquid certe hæc portẽta loquuntur.
Signa dedit tellus: ut bene uertat: & astra.
Hæc ait: attonitæ coeca calligine gentes
Mersa sub æternam timuerunt secula noctem
Fletibus his aderat iuuenis: qui sponte relicta
Coniuge dilecto uoluit comes ire magistro:
Hunc igitur cum iam traheret suspiria christus
Vltima: & urgeret supremus anhelitus ora:
Singultire uidens fleuit: paulumq; leuatis
Luminibus: comitum dixit charissime salue:
Quem neq; blãditiis potuit mollire uoluptas:

Non terrere minæ:non inclinare labores.
Nunc habeo grates;referamq; fideliter olim:
Quod mea prætuleris uiridi consortia uitæ
Solus;& in casu comes es mihi solus acerbo:
Morte premor.dare postremis mãdata loquelis
Pauca sinor;fuit hæc;licuit dũ uiuere:nobis
Sed post hac tibi mater erit:tibi namq; relinquo
Et curam & nomen nati.seruabis amorem
In matrem sobrine meũ;possessor & hæres
Ipse meæ pietatis eris;per saucia testor
Brachia per plantas;capitisq; asperrima serta
Huic miseræ fer opẽ uiduæ. mox fronte parũper
In Mariã uersa:tua sint hæc pignora dixit
Hic mulier tibi natus erit;solabitur ægram
Atq; operam rebus dabit officiosus agendis.
Viue:nec aduersos inter te desere casus.
Nec fugias mala nec quæras; uenientia ferto.
Sic fatus posuit faciem:de fronte loquentis
Pallida confusus lachrymis cruor ibat in ora:
Talibus admonuit matrem sine nomine matris
Ne materna pium laniaret uiscera nomen.
Suscepit iuuenis grate:matremq; amitamq;:
Et satis officio fecit nati;atq; nepotis;
Donec perfidiæ crescens audacia passim
Castra dei genus electum peregrina coegit

Littora: & ignoti noua regna inuiſere mundi.
Tũc omnes patriam: & ſolymos liquere penates
Morte: uel exilio pulſi. robuſta diſerti
Tum Stephani pietas inter uolitantia ſaxa
Enituit: tẽpli præceps Iacobus ab alto
Culmine deiectus fractis ad marmora mẽbris
Teſtis: & exemplum fidei immortale reluxit.
Poſt lõgos tandẽ gemitus: poſt funera natum
Prima reſurgentem uidit: nam conſcius ipſe
Materni moeroris: auos ubi traxit ab orco:
Mane ſub auroram ingenti cum luce parentis
Tecta ſubingrediens: quid tot ſingultibus inquit
Chara parens: quid te fletu conſumis acerbo:
En tua progenies adſum: mecumq; nepotis
Vmbra tui: cognoſce manus: ueteremq; figuram
Oris: & iſta tuis mea membra ſimillima membris.
Cur tantos noſtro ſparſiſti in funere planctus:
Ipſe tuas grauius uoces: animiq; dolorem
Quã tormenta tuli: ſed iam aſpera cuncta peregi:
Nil ſupereſt mortale in me: nil triſte relictum.
Vicimus infernos gentemq; ſubegimus atram.
Pone metus: curaſq; parens: hilariq; beatum
Fronte diem celebra: paruo poſt tempore mecũ
Immortalis eris: ſceptrumq; tenebis olympi:
Sic fatus ſubito tenues diſceſſit in auras.

Hoc uisu rediere animi; uiresq; resumpsit
Parthenice ammissas; p eburnea mēbra cucurrit
Purpureus color; & formæ reuocauit honorem;
Sicut cum rapido noua gramina perculit æstu
Phoebus; & egregiuz calor abstulit oris honorez
Si nouus humenti labatur ab aere nimbus
Et scatebris riget omne solū uetus ītrat in herbas
Robur; & agrorum redit instaurata uenustas;
Narcisci caput extollunt; peneia ridet
Laurus; & exultant hilares per rura napeæ.
Ipsa aderat quom nube deus circundatus alba
Iuit in ætheriam sociis mirantibus arcem;
Et quom flammiferæ uenit sub imagine linguæ
Spiritus; ingenti resonans per tecta fragore.
Tum noua paciferæ fidei mandata ferentes
Discipuli solymis orbem inuasere relictis;
Tempore namq; illo uires atq; arma quiritum
Humanum uicere genus; sed inermia christi
Castra deos; ueteres ausus imitata gigantum.
In uidua deserta domo rerum indiga uirgo
Coniuge defuncto; natoq; in regna recepto
Ducebat tristi uitam moerore iacentem.
Iam charas olim comites Martham atq; sororem.
Eurus ad occiduum tulerat sine remige littus.
Propterea ammisi quærens solatia nati

Palladiæ collem dederant cui nomina syluæ
Et loca: quæ curare magis quondã ille solebat
Assidue tanq̃ prolem uisura petebat.
Impatiens amor est: maiora q; uiribus audet:
Seq; reperturum credit quæ ardentius optat.
Inter cæsareas arces: tiriosq; colonos:
Et uada iordanis frontẽ carmelus in auras
Tollit: & assiduos latices in uertice summo
Parturiens syluas salientibus irrigat undis:
Atq; supercilio sensim demissus ab alto
Vltima carpathium uestigia mittit in æquor:
Abluiturq; fretis paphie quibus insula diues
Cingitur: & pharios uidet alto a culmine fluctus:
Mons patrum pietate sacer: lateq; priorum
Inclytus hospitio uatum: nã dicitur illinc
Discipulo ambustam iaciens ex aere uestem
Helias ardenti coelum petiisse uolatu.
Illinc perpetuis: ceu missi e fontibus amnes
Relligio: & sacri fluxit reuerentia cultus.
Quicqd habent alii montes pietatis ab isto
Ducitur. hac una plures e uite racemi
Diffusi late terras: atq; æquora complent.
Hinc cartusiacis æterna silentia claustris:
Hinc uarias benedictus oues collegit: ab isto
Canabe nodosa tunicas arcere fluentes

Lignipedes didicere uiri: quiq; arua colebāt
Inuia: & assiduo terras ardore calentes:
Et quos cyriacus de littore uexit ibero
Hinc orti: sanctū & summo genus æthere dignū:
Hinc nostri uenere patres: habitacula montis
Culmen adhuc seruat toto apparentia ponto
Quæ nostri posuere ataui modo possidet hostis
Barbarus: expulsæ solem petiere cadentem
Arctoasq; domos: & gentis regna latinæ
Reliquiæ antiqui generis: natumq; propago:
Quæ ferrugineos humeris circundat amictus
Veste sub albenti: nec sumit ab arte colorem.
Huc igitur si quando quies: uacuumq; negoci
Tempus erat: ueniens curas lenibat: & ipsa
Maiestate loci large oblectata redibat.
Propterea montana uiri spellea colentes
Audito illius fato sublime sacellum
Apricis posuere iugis primi: atq; quotannis
Sacra instaurantes hymnos: & tura ferebant:
Namq; ipsi sese: mox ut uulgata salutis
Fama fuit: christi magnis iunxere ministris
Fautores operis sancti: sociosq; laborum:
Propterea istoꝝ longos seruata per annos
Posteritas iungit Mariæ cum nomine montis
Nomina carmeli: niueoq; insignis amictu

Perpetuum seruat priscæ pietatis honorem;
Hos quoqꝫ uirginei penes est reuerentia cultus
Precipua seruata fide: uelut herculis olim
Sacra poticigenæ custodiuere nepotes.
Hoc deus: hoc magnæ petri qui præsidet aulæ
Pastor: & æternis orbem moderatur habenis
Sæpius accitis patribus sacroqꝫ senatu
Sanxit: & aera notis signata bifrontibus extant.
Pastor in antiochi celebres ignatius agros
Venerat: & sacros petri sortiuts honores
Sancta per assyrios pascebat ouilia campos:
Iste super mira nascentis origine christi:
Et teneri studiis æui: uitæqꝫ prioris
Moribus ad matrem dedit: accepitqꝫ tabellas:
His adeo incaluit patriæ coelestis amore:
Obuius ut fatis ultro progressus in ipsos
Se tulerit traiani enses: & in ora leonum.
Quin & defuncti scrutatus corda satelles
Auratis inscripta notis inuenit Iesu
Nomina: sic grauibus dictis: suasuqꝫ potenti
Intima discipuli penetrarat pectora uirgo.
Ac si quis partho missurus spicula cornu
Cuspidis ærate trahat: impellatqꝫ sagittam
Iamqꝫ propinquabant cani: rugæqꝫ uenustam
Crispabant faciem: formæqꝫ inimica senectus

Venerat: ad pulchros ætas ne frangeret artus.
Lumina ne longo iam calligantia fletu
Induerent tenebras: fierentq; obnoxia nocti.
Dicitur æternum matris pro funere natus
Talibus alloquiis interpellaſſe parentem.
Magne pater qui me terræ ne regna perirent
Corpus & humanos iuſſiſti aſſumere uultus
Aſpicis annoſo genitrix ut frigeat æuo:
Deformiſq; ſitu ſenii tabeſcat: & annis
Curuetur grauibus: ſpacium uitale peregit:
Iam ſatis erunnas: inopiſq; incomoda uitæ
Pertulit: aſſiduo ſatis eſt attrita labore:
Matris & eximie ratio uirtutis habenda eſt:
Da ſceptrum coeleſte meæ: promiſſaq; matri
Regna pater: longæq; diem ſuccedere nocti
Iam uideat: mutetq; ſuos in gaudia luctus.
Et quia nec uitæ labem nec originis ullam
Nouit: & antiquum retinet ſincera pudorem:
Maieſtate tua dignū non arbitror iſtud
Tam ſanctum tellure pati putreſcere corpus.
Sic ait: at placido poſtq̄ pater annuit ore:
In diuerſa leues præmiſit regna miniſtros:
Qui comites olim uitæ mortalis in unum
Colligerent: matriſq; illos ad limina ferrent
Obſequium dominæ: tumuloq; extrema daturos

Officia: & celebri ducturos funera ritu.
Ipse ferens textam phoebi de flumine uestem:
Claraq; bissenis matri diadæmata flammis
Nazareth ex alto petiit non solus olympo:
Nam regem comitata suum coelestia passim
Agmina solennes fecere per aera pompas:
Et festam duxere diem: ueterisq; nouæq;
Legis & ex omni uolitabant ordine turmæ.
Ante alios dauid & murice clarus & auro
Argutam plectro cytharam pulsabat eburno
Et ueteres ducebat auos: cupidusq; uidendi
Virgineos obitus celeri per inania lapsu
Ibat & ætherio mulcebat nubila cantu.
Ceu cum fata gemens cygnus uicina canoro
Gutture & extrema canit ad sua funera uoce.
Pone sequebantur uates: coma fusa per auras
Nabat: & in tenui uentus ludebat amictu.
Parthenice angusto recubabat fessa cubili
Et lachrymans regem orabat: finemq; laborum.
Progenies igitur diuorum astante corona
Sedit: & ægrotam sic est affata parentem.
Alma parens mecũ diuturna pericula quondam
Et sine me perpessa tribus mala plurima lustris
Credideras forsan citius me nostra daturum
Regna tibi: quia mater eras. humana uolebat

Hoc pietas: & amor preceps, lex altera coelo est.
Nos etenim lento poenas & præmia semper
Cogimus ire gradu: meritis ut præmia crescant:
Et uitare grauem nedum solertia possit
Verum & segnities poenam: clementia summi
Tanta patris tali humanum genus arte gubernat.
Hæc mora longa fuit pietas & gratia maior:
Semp enim tibi creuit honor: tua gloria semper
Aucta magis: iam prima sibi loca uendicat inter.
Spirituum sanctos coetus in uertice mundi.
Nã quo quisq; magis sortem pacienter acerbam
Pertulerit uiuens: tanto sublimius ibit
Orbe alio: patriq; magis uicina tenebit
Tecta meo: foelix igitur cui uicta uoluptas
Terga dedit: longi quem non fregere labores.
Humanæ spatium uitæ componere fas est
Hippodromo: celeres p quẽ rota feruida currus
Voluit: & assiduo concretus puluere sudor
Mẽbra uirum tepido reddit deformia limo.
Ambigui rerum euentus: suspiria longo
Cum gemitu: lachrymis turgentia lumina: pallor
Plumbeus: exangui tristes formidine uultus
Cura uigil: labor ossa domãs: dolor anxius oẽm
Sollicitant hominũ uitam: terraq; mariq;
Obiiciunt sese passim: prudentia frenis

Talibus humanos auſus diuina cohercet:
Tranquillamq; negat pacem mortalibus ægris:
Eneruare ſolent ſecūras ocia mentes
Et uitiis umbrare animas:ut puluis aquoſo
Imbre coit:leuibuſq; rapi iam neſcit ab euris:
Sic aduerſa premit ſenſus fortuna rebelles
Et cogit parere deo:morboſq; labentes
Pellit:& ardentes in pectore mitigat æſtus.
Vt ſale conſperſo longos ſeruantur in uſus
Viſcera:nec lædi ſanie nec tempore poſſunt:
Sic duris animi rebus firmantur:& omnem
Abiiciunt peſtis cauſam:ſors aſpera tutum
Præbet iter:uia ſidereas hæc ducit in arces.
Hac rate feruentes pelagi ſuperenatat undas
Qui petit æterni portus & littora regni.
Vidiſti qui me caſus uoluere meoſq;:
Communi exilio pulſi uariiſq; per orbem
Suppliciis acti ſorte exercentur iniqua.
Et nunc extremis gallorum finibus:exul
Martha ſororq; latent:quas implacata malignis
Gens odiis uento expoſuit pelagoq; minaci.
Ipſe dedi faciles curſus euroq; ſecundo.
Per rhodon:& cretæ fines:& neriton altam:
Scylleumq; fretum tyrrhena per æquora uectas
Littore longinquo expoſui:qua gallicus altum:

Illabens rhodanus: crineas diuidit undas.
Hactenus hæc. iam tempus adest: ut inertia uitæ
Pondera deiiciens coelum: supremaq; mundi
Regna petas: & promisso potiaris olympo.
Hæc genitus. læto genitrix hæc reddidit ore:
Nate diu expectate mihi multisq; uocate
Suppliciis tandem exilio finem: atq; labori
Pone meo: cur tantum oro mea gaudia differs:
Sed tamen ante tuos isto q̃ e corpore migrem
Da uideam fratres: stygiosq; hinc eiice manes.
Ne mihi tartarei uultus: tristesue figuræ
Horrorem incutiant mortis gelidumq; timorem
Nec dum finierat: quom iam duodena per auras
Læta cohors aderat: cilicum reuocatus ab oris
Hic erat: a græcis alius trans pelion atq;
Tethios euboicæ fluctus minoiaq; arua
Et mare carpathium: sitientibus alter ab indis:
Alter ab æthiopum siccis translatus harenis
Transq; domos arabum: rubri trans littora ponti
Ille per europæ populos a gente latina
Transierat ueniens siculos: pelopisq; penates
Phoebeamq; rhodũ: sparsasq; per æquora terras.
Mox animos erebi quot erant per tecta per auras
In coecum deus ire chaos mandauit: & altis
Immergi tenebris: atq; intra tartara claudi.

Tum niueam mentem domibus dissoluit opacis;
Et super iniecit tulerat quæ dona parenti:
Ad gelidum tepido iacuit sine sanguine corpus.
Splenduit ætherio mens immortalis amictu:
Cui superum mirata cohors arridet: & altis
Gaudia sintillant animis: dominamq; salutant.
Insonuere poli: longeq; auditus ab alto
Concentus: mixtumq; melos: pars ocyus acta
Clarius & cantu late resonabat acuto:
Tarda ibat grauiore sono: qui sidera uoluunt
Nunc gelidum uersus boream pigrumq; bootē
Nunc austros contra coeliq; latentis ad axem
Cursibus assiduis orbes: qui lucida paruo
Circuitu uersant in summis orbibus astra:
Hi quoq; concordi uocum discrimine carmen
Immortale dabant: tellus mare risit & aer.
Ipsa sinu matrem proles complexa per altos
Aeris ascendit tractus: iuxtaq; paternum
Ad leuam solium sublimi in sede locauit.
Interea missi strato imposuere feretro
Solliciti exanimum corpus gremioq; dederunt
Vallis: ubi magnum mundi: & generale futurū est
Iudicium: & tali signarunt carmine marmor.
Parthenicæ diuum dominæ: matriq; tontantis.
Terga feræ titan nemeæ extrema tenebat

Fulgentem cratera inter: claramq; coronam.
Verum illud nati imperio post tēpore paruo
Ablutum iordanis aquis terræq; resecto
Pondere: & ardentiuestitum luce nihilq;
Iam mortale tenens celeres in sidera diui.
Tollentes iterum menti imposuere beatæ.
Ipsa tenens sceptrum & nitido diademate fulgens
Cincta caput: terras amat: atq; uocata fauorem
Impluit. & coeli lucentibus imperat astris.
FINIS.

Bononiæ æditum. iii. id. Febru. M.cccc. lxxxii.

Fratris baptistæ Mantuani Carmelitæ
ad beatam uirginem uotum.

D tua cōfugio supplex altaria uirgo
Et fero nocturnas in tua templa preces.
Tu nostros etenim potis es depellere morbos:
Aegraq; de tepido membra leuare thoro.
Te deus & terræ fecit: coeliq; potentem:
Et tibi cocytus cum phlegethonte subest.

Signa tenes regni: fuluum caput induit aurum:
Virgineam decorat regia uirga manum.
Albicat intactum niueo uelamine corpus:
Et tenuem pingunt aurea mala togam
Aurea non sterilem demonstrant mala puellam:
Indicium candor uirginitatis habet.
Hæc duo significãt: quis natura repugnet.
Quod paris illesa uirginitate deum
Lucida bisseno tibi frons innectitur astro:
Atq; sedes alto glorificata throno.
Sole micant humeri fugientibus undiq; flammis:
Et niueos uestit candida luna pedes.
Maxima spirituum legio tibi seruit: & ultro
Coelestes uolitant ad tua iussa chori.
Tu nostros igitur potis es depellere morbos:
Aegraq; de tepido membra leuare thoro.
Cerne meos ergo gemitus. miserere dolorum:
Non licet afflictas dissimulare preces.
Luce gemens iaceo resonant suspiria nocte:
Totaq; continuus tempora langor habet.
Arrida conuellit feruens præcordia febris:
Et phlegethonteo me coquit igne focus.
Rhenibus æthna subest: boreas incendia flatu
Suscitat: immensus deuorat ossa calor.
Aret & exusto tabescit lingua palato:

Siccaq; compressis faucibus ora tacent.
Fessus hiat pulmo: tenuem uix attrahit auram:
Raucaq; languenti guttura uoce sonant.
Flagrat dira sitis: quã non extingueret hebrus
Cum gelido hybernas colligit amne niues.
Soluitur in cineres exhausto sanguine corpus
Et parat arsuro tabida membra rogo.
Aeger solus inops aliena ignotus in urbe
Conqueror & mecum tristia fata gemo.
Auxilium medicina negat: natura dolori
Cædet & amisso robore uicta iacet.
Nõ me phillìridæ possunt nõ phasidos herbæ
Soluere: non coi prouida cura senis.
Nõ mihi circeum carmen non pæonis artes
Non pariet delos: non epidaurus opem.
Qualis in æquoreo puppis quassata tumultu
Cum bibit admissum scissa carina fretum.
Talis ego immensa morbi sub mole sepultus
Non ꝓcul extremum suspicor esse diem:
In scopulum fracta si quis rate pulsus ab undis
Expectet nautæ prætereuntis opem.
Vidit ubi lato nullam prodire salutem
Aequore: sopit iners tristia corda gelu.
Sic mihi qui non sum medica sanabilis arte
Opprimit exanguis pectora moesta pauor.

Ad ſuperos clamo ſupplex & numina planctu
Sollicito diuos in mea uota uoco.
Sed te præcipue diuorum maxima uirgo
Mitis in humanum quæ genus eſſe ſoles.
In nos magna tui ſunt experimenta fauoris:
Et pietas omni iam tua nota loco eſt.
Erue me tantis igitur regina periclis:
Et laceræ ſparſas collige nauis opes.
Mox ut liber ero lauretia templa reuiſam:
Et tibi de noſtro carmine munus erit.
Carmine perſoluam grates: & carmine laudes:
Carmine diuinum teſtificabor opus.
Hæ mihi diuitiæ q̄uis mihi paupere uena
Caſtalio tenuis riuus ab amne fluat.
Ter tibi lucentes ſacrum ponetur ad aras
Iunctaq; cum dulci myſtica liba mero.
Et tua ꝓgenies duplici ſub imagine ſacrum
Fiet: & hæc noſtræ cauſa ſalutis erit.

FINIS.

Impreſſum Venetiis per Iacobum de Leu-
cho Anno gratiæ. M.xcix. die. xvi. Iulii.

Regiſtrum

a b c d e f g h omnes ſunt quaterni:
ſed i eſt triternus